

Juha Sainio

**Kitkaa ja
kasautuvia vaikeuksia**

**Akateemisten työuran alkua
hankaloittavia tekijöitä**

Tämä julkaisu on tuotettu Aarresaari-verkoston
eli yliopistojen ura- ja rekrytointipalveluiden
sekä Akavan yhteistyönä

Kirjapaino Hermes Oy 2008

ISBN 978-952-92-4167-5 (nid.)

ISBN 978-952-92-4168-2 (pdf)

Sisällys

Tiivistelmä.....	5
1 Taustaa	6
2 Tutkimuksen lähtökohta	7
3 Tutkimusaineisto	9
Muuttujien kuvaus	11
4 Tilanne työmarkkinoilla	15
4.1 Akateemisten sijoittuminen työmarkkinoille	15
4.2 Työuran alun epävakaus	22
5 Tutkimuksessa käytetyt mallit ja niiden tulokset	24
5.1 Kyselyhetken työmarkkinatilanne	27
Tulokset ja niiden tulkintoja.....	29
5.2 Kyselyhetken työsuhteen laatu.....	32
Tulokset ja niiden tulkintoja.....	35
5.3 Kyselyhetken työn koulutustason vastaavuus.....	39
Tulokset ja niiden tulkintoja.....	41
5.4 Pystyykö hyödyntämään oppimaansa kyselyhetken työssään.....	44
Tulokset ja niiden tulkintoja.....	46
5.5 Kyselyhetken työn palkkaus	49
Tulokset ja niiden tulkintoja.....	51
6 Tulokset kiteytettynä.....	55
LÄHTEET	61
LIITTEET	63
1 Kyselylomake.....	63
2–3 Työmarkkinatilannetta kuvaavien muuttujien kertoimet	72
4–6 Työsuhteen laatua kuvaavien muuttujien kertoimet	76
7–9 Työn ja koulutustason vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet.....	82
10–12 Työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet.....	88
13–15 Lineaarisen palkkamallin kertoimet	94

Tiivistelmä

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyysprosentti on alhainen. Tällöin syntyy helposti ajatus, että akateemisten työllistymisessä ei ole ongelmia. Kuitenkin yliopistojen tekemien sijoittumista koskevien selvitysten perusteella lähes kaikilta koulutusaloilta valmistuneilla on eriasteisia työllistymiseen liittyviä ongelmia työuran alussa. Lisäksi esimerkiksi Suutari on todennut tutkimuksessaan, että korkeasti koulutetuilla työuran alkuun liittyvät työllistymisongelmat ovat usein yhteydessä myöhempisiin vaikeuksiin työelämäuralla. Tosin Suutarin käyttämän aineiston heikon edustavuuden takia tulokset ovat vain suuntaa-antavia.

Nyt käytössä on huomattavasti laajempi aineisto. Vastanneiden lukumäärä vastaa hieman yli puolta kaikista ylemmän ja niin sanotun päättävän alemman korkeakoulututkinnon vuonna 2001 suorittaneista. Käytössä olevan aineiston avulla on siis mahdollista tarkastella, millä taustatekijöillä ja työuran alun tapahtumilla on vaikutusta pidemmälle työuraan. Yliopistojen ura- ja rekrytointipalvelujen Aarre- saari-verkoston keräämä uraseuranta-aineisto mahdollistaa akateemisten työllistymisen tarkastelun myös monesta muusta lähtökohdasta. On siis ensiarvoisen tärkeää, että tiedon keräämistä jatkettaisiin myös tulevaisuudessa.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että osalla akateemisista työuran alun työllistymisvaikeudet heijastuvat aikaan, jolloin valmistumisesta on kulunut viisi vuotta. Aiemmin koettu työttömyys, erityisesti työttömyysajan kesto, selittää eniten kyselyhetken työttömyyttä. Kyselyhetken työsuhteen epätyypillisyyttä puolestaan selittää eniten ensimmäisen työsuhteen epätyypillisuus. Eli vakituisesta työsuhteesta ei juuri siirrytä määräaikaisiin työsuhteisiin hyvän työllisyystilanteen aikana. Kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimista selittää eniten ensimmäisen työn ja koulutuksen vastaavuus, käytännössä siis aiempi koulutusta vastaamaton työ. Kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuuden keskeisin selittäjä on ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja yliopisto-opintojen vastaavuus. Lisäksi muun muassa työsuhteiden epätyypillisuus ja koulutusta vastaamattomat työt heikentävät akateemisten ansiokehitystä.

Ongelmia aiheuttavat siis koulutusta vastaamattoman työn vastaanottaminen ja katkot työurassa. ”Ottaako vastaan koulutusta vastaamaton työ vai etsiäkö koulutusta vastaavaa työtä työttömänä työnhakijana?” on kysymys, jota osa akateemisista joutuu puntaroimaan.

1. Taustaa

Yliopistojen ura- ja rekrytointipalvelujen Aarresaari-verkosto on toteuttanut yhteistä ja yhtenäistä palaute- ja seurantajärjestelmää, jonka avulla saadaan tietoa yliopistoista valmistuneiden työuran alkuvaiheista sekä työhön sijoittumisesta viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Yhteistyö yliopistojen välillä mahdollistaa ainutlaatuisien, luotettavien ja vertailukelpoisten aineistojen tuottamisen.

Palaute- ja seurantajärjestelmä, uraseuranta, käsittää kaksi erillistä osiota. Aarresaari-verkosto lähettää vuosittain kyselylomakkeen viisi vuotta aiemmin ylemmän korkeakoulututkinnon sekä ns. päättyvän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneille ja joka toinen vuosi tehdään kysely niille jatkotutkinnon suorittaneille, jotka ovat valmistuneet kaksi tai kolme vuotta aiemmin. Maistereiden uraseurannan osalta on jo käytettävissä kattavaa aineistoa vuonna 2000 valmistuneilta alkaen. Tohtoriuraseuranta pilotoitiin vuonna 2007 yhdeksän yliopiston voimin ja kohderyhmänä olivat vuosina 2004 ja 2005 jatkotutkinnon suorittaneet.

Uraseurannan lähtökohtana oli tarve tuottaa tietoa erityisesti akateemisten työllistymisen laatuun liittyvistä tekijöistä, joiden seuranta on aiemmin jäänyt puutteelliseksi ja hajanaiseksi. Perustaa yhtenäiselle palaute- ja seurantajärjestelmälle luotiin Akavan Laaser-projektissa. Projektin loppuraportin johtopäätöksissä korotettiin, että työllistymisen seurannan tulee olla jatkuvaa ja kattavaa. Säännöllinen tietojen kerääminen keskeisiltä osiltaan samanlaisella lomakkeella tuottaa tietoa erilaisten taloussuhdanteiden osalta. Lisäksi eri vuosina valmistuneiden aineistoja yhdistämällä päästään niin suuriin otoksiin, että voidaan tehdä oppiainekohtaisia tarkasteluja työelämään sijoittumisesta ja laadullisesta työllistymisestä. Tämänkaltaisen vertailukelpoisen ja kattava alakohtainen tieto antaa hyvät edellytykset koulutussuunnittelulle alati muuttuvilla työmarkkinoilla. Tieto antaisi välineitä myös koulutuksen ennakointiin. Uraseurannan päämäärä, kaikkien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen säännöllisessä käytössä oleva tutkimus- ja tiedonkeruumalli, on hyvää vauhtia toteutumassa.

Aarresaari-verkosto ja Akava ovat tehneet yhteistyötä kerättyjen aineistojen hyödyntämisessä. Yhtenä konkreettisena tuloksena on marraskuussa 2006 ilmestynyt raportti ”Viisi vuotta työelämässä, monialayliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille”.

2. Tutkimuksen lähtökohta

Työmarkkinoilla ja koulutuksessa viimeisen viidentoista vuoden aikana tapahtuneet muutokset ovat hyvin todennäköisesti muokanneet myös akateemisten työmarkkinoille siirtymistä. Tänä päivänä koulutus, työ, työttömyys ja vapaa-aika usein limittyvät toisiinsa, toisin sanoen elämän kronologinen malli on muuntunut limittäisten toimintojen malliksi. Työllistymispolut eivät ole enää yhtä selkeitä ja suorita kuin aiemmin. Tämä tarkoittaa suunnitelmallisuuden vaikeutumista erityisesti niin sanotuilla generalistialoilla. Lisäksi ei voida olettaa, että korkea koulutus takaisi työpaikan. (ks. esim. Rinne, Rouhelo tai Suutari)

Korkeasti koulutettujen tarjonta työmarkkinoilla on kasvanut huomattavasti 2000-luvulla lähinnä ammattikorkeakouluista valmistuneiden myötä. Tästä huolimatta työttömyystilastojen perusteella korkeasti koulutettujen sijoittumisessa työmarkkinoille ei ole nähtävissä mitään erityisen hälyttävää määrällisestä näkökulmasta. Samalla on kuitenkin huomioitava, että korkeasti koulutettujen suhteellinen työttömyys ei ole alentunut parin viime vuoden aikana samaan tahtiin kuin alemman koulutustaustan omaavilla.

Koska työttömyys sinänsä ei näyttele erityisen merkittävää roolia korkeasti koulutettujen työmarkkina-asemassa, kiinnostus tulisikin kohdistaa työllistymisen laatuun. Esimerkiksi Rinne arvioi realistiseksi skenaarioksi, että akateemiset työllistyvät tulevaisuudessakin, mutta yhä useammin koulutustaan vastaamattomiin töihin ei-tyypillisiin työtehtäviin (Rinne 33). Tästä voi seurata ketjureaktio. Korkeammin koulutetut työntekijät sijoittuvat matalammin koulutettujen työntekijöiden työtehtäviin ja puolestaan syrjäyttävät heidät taas epävarmempiin ja matalampiin työpaikkoihin ja niin edelleen.

Työllistymisen laatua käsittelevässä kirjallisuudessa puhutaan ylikoulutuksesta, sijoittumisesta koulutustaan vastaamattomiin tehtäviin tai epätarkoituksenmukaisesta sijoittumisesta. Käytännössä kaikilla näillä termeillä tarkoitetaan yleisellä tasolla samaa asiaa; henkilö on tehtävässä, jossa hän ei voi hyödyntää koulutuksen tuomaa osaamistaan. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksioikoinen.

Ensinnäkin, pitäisikö asiaa tarkastella yksilön vai yhteiskunnan näkökulmasta. Oletetaan, että tiettyyn profession koulutettu henkilö on työllistynyt johonkin täysin erityyppiseen tehtävään. Yksilön kannalta keskeistä on se, onko kyseinen henkilö tehnyt valintansa vapaaehtoisesti tai esimerkiksi työttömyysuhan alla. Jos siirtyminen on tapahtunut vapaaehtoisesti, henkilö ei todennäköisesti koe sijoittuneensa työelämään epätarkoituksenmukaisesti. Koulutuspolitiikan näkökulmasta

asia voidaan nähdä toisin. Kyseisessä tapauksessa voidaan väittää, että yhteiskunnan koulutusinvestointi on mennyt hukkaan.

Toiseksi, tulisiko ilmiön mittaamisessa käyttää subjektiivisia vai objektiivisia mittareita. Molemmilla mittaustavoilla on vahvuutensa ja heikkoutensa, eikä niitä voida asettaa paremmuusjärjestykseen. Pääsääntöisesti subjektiivisten mittareiden katsotaan toimivan paremmin kuin esimerkiksi niin sanotun tilastollisen mittarin (Hämäläinen 21). Ulla Hämäläinen on selostanut tutkimuksessaan laajasti koulutuksen ja työn vastaamattomuuden mittaamisen problematiikkaa.

Korkeasti koulutettujen työllistymistä laadullisesta näkökulmasta ei ole laajemmalla mittakaavassa juurikaan tutkittu, osittain siitä syystä, että kattavia aineistoja ei ole ollut käytössä. Ulla Hämäläinen tarkasteli akateemisten työn ja koulutuksen vastaavuutta erityisesti ylikoulutuksen näkökulmasta. Hän hyödynsi alussa mainitun Laaser-projektin yhteydessä kerättyä aineistoa sekä Tilastokeskuksen palkkarakenneaineiston avulla laskettua ylikoulutusmittaria. Hämäläisen tulosten mukaan lähes viisi vuotta työelämässä olleista 14 prosenttia oli koulutustasoaan vastaamattomassa työssä (Hämäläinen 4).

Ylikoulutuksen mahdollisia seurauksia on paljon. Ylikoulutus voi esimerkiksi johtaa jonkin akateemisen ryhmän yhteiskunnallisen statuksen alenemiseen ja sitä kautta myös heikompaan palkkakehitykseen (Rinne 18). Yksilön näkökulmasta haitat ovat ilmeisempiä. Koulutusta vastaamattomassa tehtävässä työskentely turhauttaa helposti ja se voi johtaa negatiiviseen kierteseen esimerkiksi työuran kannalta (katso esimerkiksi Suutari 33, 70).

Tämä tutkimus pyrkii tuomaan lisävalaistusta akateemisten työuran alun tapahtumien vaikutuksista myöhempään työhönsä. Tutkimuksessa ongelma on pilkottu pienempiin osa-alueisiin, jotta aihepiiriä on mahdollista tarkastella mahdollisimman monipuolisesti. Tähän päädyttiin osittain siitä syystä, että ilmiön mittaamiseen käytetyistä menetelmistä ja mittareista ei ole löytynyt yksimielisyyttä. Käytettävissä oleva aineisto kattaa jo melko hyvin yliopistoista valmistuneet. Jotta voidaan puhua kaikista korkeasti koulutetuista, tulisi vastaava kyselyformaatti laajentaa myös ammattikorkeakouluihin.

3 Tutkimusaineisto

Tässä tutkimuksessa käytettävä aineisto on kerätty postikyselynä syksyllä 2006. Kyselyyn oli mahdollista vastata paperilomakkeen ohella myös verkossa. Tosin verkkovastausten määrä jäi pieneksi. Kohderyhmänä olivat vuonna 2001 ylemmän korkeakoulututkinnon sekä ns. päättyvän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet. Näitä päättyviä alempia korkeakoulututkintoja ovat farmaseutin, lastentarhanopettajan ja oikeusnotaarin tutkinnot.

Kysely lähetettiin Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Lappeenrannan teknillisestä, Oulun, Tampereen, Turun ja Vaasan yliopistoista, Åbo Akademiä sekä Helsingin ja Turun kauppakorkeakouluista ja Svenska handelshögskolanista valmistuneille. Akateemisten siirtymistä työelämään ei ole aiemmin ollut mahdollista tutkia näin laajalla kyselyaineistolla. Käytössä oleva aineisto ei kuitenkaan vielä kata koko yliopistosektoria. Viimeisimmän tiedon mukaan syksyllä 2008 uraseuranta tekevien yliopistojen joukko tulee kasvamaan ja tällöin se kattaa jo mukana olevien koulutusalojen lisäksi ainakin koko teknillisen koulutusalan.

Edellä mainituissa yliopistoissa suoritettiin vuonna 2001 kaikkiaan 10 464 ylemmää ja ns. päättyvää alempaa korkeakoulututkintoa (KOTA). Heistä vain 499 ei saanut kyselyä vanhentuneen ulkomaisen osoitteen, osoitteen luovutuskielemän tai muun syyn takia. Kysely tavoitti siis kaikkiaan 95,2 % tutkinnon suorittaneista. Kyselyn saaneista 63 % vastasi. Vastausprosentti tutkinnon suorittaneista laskettauna on 60. Vastausaktiivisuus on korkea verrattaessa sitä moniin muihin vastaavan tyyppisiin kyselytutkimuksiin. Yleensä naiset vastaavat kyselyihin miehiä aktiivisemmin. Tässä aineistossa sukupuolten välinen ero vastausaktiivisuudessa on melko pieni. Tutkinnon suorittaneista naisia oli 68 %, kun heidän osuus vastaajista on 69 %.

Kuten taulukosta 1 voidaan nähdä, aineiston edustavuus on hyvä lukuun ottamatta teknillistieteellistä ja taideteollista koulutusala. Kokonaisuudessaan aineisto kattaa noin puolet kaikista vuonna 2001 ylemmän tai niin sanotun päättyvän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista. Samalla voidaan todeta, että aineisto on myös alueellisesti edustava. Tämä on tärkeää, sillä akateemisten työllistymisen osalta alueellisia eroja löytyy.

Taulukko 1. Vastaajat koulutusaloittain.

Koulutusala	Yhteensä (N)	Naisia (%)	Osuus valmistuneista ¹¹
Eläinlääketiede	32	100	72,7
Farmasia	222	88,7	59,8
Hammaslääketiede	20	75,0	51,3
Humanistinen	989	81,5	64,5
Kasvatustiede	1206	86,2	62,0
Kauppatiede	677	53,9	48,5
Liikuntatiede	35	57,1	53,0
Luonnontiede	825	54,5	60,4
Lääketiede	194	72,7	52,3
Maa- ja metsätaloustiede	185	65,4	64,0
Oikeustiede	290	57,4	54,7
Psykologia	127	89,0	68,6
Taideteollinen	24	75,0	13,8
Teknillistieteellinen	365	20,8	16,4
Teologia	92	64,1	63,4
Terveystiede	191	93,7	70,5
Yhteiskuntatiede	772	69,4	60,9
Yhteensä	6246	69,4	50,7

Tämän aineiston validiteettia voidaan tarkastella vain osittain, koska täysin vertailukelpoista aineistoa ei ole saatavissa. Yksi mahdollisuus on verrata tuloksia määrällisen työllistymisen osalta Tilastokeskuksen rekisteriaineistoon. Tällöinkään ei tosin päästä täysin identtiseen vertailuun, mutta eroavaisuudet ovat melko vähäisiä. Uraseuranta-aineisto on kerätty vuoden 2006 syksyllä ja Tilastokeskuksen tiedot ovat vuoden 2005 lopulta. Tämän aineiston vastaajat ovat siis olleet hieman pidempään työmarkkinoilla.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2005 lopussa työttömänä oli kyseisissä yliopistoissa vuonna 2001 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista 3,0 %, työssä 88,3 % ja loput ovat joko opiskelemassa tai työmarkkinatila on jokin muu. Käytössä olevan aineiston tuloksia vääristävät perhevapaalla olevat vastaajat, koska kyselylomakkeessa ei ole heille jatkokysymystä olemassa olevasta työsuhteesta. Voidaan kuitenkin perustellusti olettaa, että suurella osalla perhevapaalla kyselyhetkellä olleista vastaajista on työsuhde johon palata perhevapaan päättyessä. Ura-

¹¹ Osuus valmistuneista tarkoittaa tässä vastaajien lukumäärää jaettuna kaikilla kyseiseltä koulutusaloilta ylemmän korkeakoulututkinnon sekä farmasian ja kasvatustieteen koulutusaloilla myös niin sanotun päättävän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Yhteensä rivin kohdalla vertailu on tehty kaikkiin kyseisenä vuonna ylemmän korkeakoulututkinnon ja päättävän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneisiin.

seuranta-aineistossa kyselyhetkellä työttömänä oli 2,6 % vastaajista, työssä 82,5 %, perhevapaalla 11,0 % sekä ryhmän muu osuus on 3,9 %. Vertailun perusteella uraseuranta-aineiston edustavuutta voidaan pitää ainakin työmarkkinatilanteen suhteen hyvänä.

Muuttujien kuvaus

Tutkimukseen on otettu mukaan keskeisimmät käytettävissä olleet taustamuuttajat. Näitä taustamuuttajia ovat sukupuoli, ikä, sekä asuinkuntaa ja koulutusta koskevat tiedot¹. Merkittävä osa taustatiedoista on saatu suoraan yliopistojen opiskelijarekistereistä ja ne on myöhemmin liitetty vastauksiin tunnustenumeron avulla.

Koulutusta koskevien tietojen pohjalta on muodostettu koulutusalamuuttuja. Kyseisen muuttujan luokat perustuvat opetusministeriön koulutusalamuuttajien luokitteluun. Ensisijaisena luokittelun perusteena on käytetty suoritettua tutkintoa. Luokittelu on ongelmallinen muutaman pääaineen osalta. Esimerkiksi tilastotieteen koulutus on joissain yliopistoissa osa yhteiskuntatieteellistä koulutusta ja toisissa osa luonnontieteen koulutusta. Lisäksi koulutusala muuttujan käyttö regressiomalleissa ei ole mielekästä, koska siinä on 17 luokkaa. Tästä syystä vastaajat on jaettu koulutustietojen pohjalta professio- tai generalistikoulutuksen suorittaneisiin.

Jako professio- ja generalistikoulutuksen välillä ei ole yksiselitteinen, joten tätä muuttujaa on käytetty ensisijaisesti hahmottamaan mahdollisia eroja eri koulutustaustan omaavien henkilöiden työuran kehittymisessä. Tässä tutkimuksessa tehdyn luokittelun taustana on käytetty Arja Haapakorven esiin tuomaa jaottelua (ks. esim. Haapakorpi 50). Ensisijaisina perusteina on käytetty suoritettua tutkintoa sekä pääainetta. Professiokoulutukseksi tässä valittiin eläinlääketieteellinen, farmasian, hammaslääketieteellinen, kasvatustieteellinen (pl. ns. yleinen kasvatustiede), lääketieteellinen, oikeustieteellinen, psykologian sekä terveystieteiden koulutusalat. Lisäksi professiokoulutukseksi laskettiin arkkitehdit, sosiaalityötä pääaineenaan lukeneet sekä aineenopettajat humaniselta sekä luonnontieteen koulutusaloilta, jos kyseinen taustatieto oli käytettävissä².

Vastaajan asuinpaikkakuntatietoja on käytetty selittävänä taustamuuttujana siten, että tarkastelua varten on luotu kategorinen muuttuja ”Onko vastaajan asuinläänin muuttunut?”. Kyseinen muuttuja siis kertoo, onko vastaajan kyselyhetken asuinpaikkakunnan läänin sama vai eri verrattuna ennen yliopisto-opintoja olleeseen asuinlääniniin. Vastaajan valmistumisen jälkeistä liikkumista on kartoitettu myös

¹ Koulutustaustan osalta käytettävissä ovat seuraavat tiedot: vastaajan suorittama tutkinto, tiedekunta, laitos, koulutusohjelma, pääaine ja suuntautumisvaihtoehto. On huomattava, että kaikkien yliopistojen osalta ei ole saatavissa aivan kaikkia koulutukseen liittyviä taustatietoja yliopistojen erilaisten merkintäkäytäntöjen takia.

² Kyseinen jaottelu professiokoulutukseen kuuluvien alojen osalta ei ole ainoa mahdollinen, vaan myös monet muut valinnat olisivat perusteltuja.

ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan sijaintitiedon perusteella. Tätä kuvaamaan on tehty kategorinen muuttuja ”Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?”. Opiskelupaikkakunnan sijaintimaakunnan osalta on myös huomioitu niiden yliopistojen filiaalit, joista tieto oli saatavissa.

Valmistumisen jälkeistä aikaa kuvaavina muuttujina on käytetty seuraavia lomakkeessa olleita kysymyksiä:

- Oletko osallistunut koulutukseen vuonna 2001 suorittamasi tutkinnon jälkeen?
- Kuinka kauan yhteensä olet ollut työssä valmistumisesi jälkeen?
- Kuinka kauan yhteensä olet ollut koulutustasoasi vastaavassa työssä valmistumisesi jälkeen?
- Kuinka monen työnantajan palveluksessa olet ollut valmistumisesi jälkeen?
- Kuinka monessa erillisessä työ- tai virkasuhteessa olet ollut valmistumisesi jälkeen?
- Oletko valmistumisesi jälkeen ollut perhevapaiden vuoksi poissa työelämässä?
- Miten kauan on ollut perhevapaalla?
- Oletko ollut työttömänä valmistumisesi jälkeen?
- Miten monta kertaa on ollut työttömänä?
- Miten kauan on ollut työttömänä?

Valmistumisen jälkeistä kouluttautumista koskeva kysymys on jaettu neljään muuttujaan, jotta koulutuksen mahdollista selitysarvoa voidaan tarkastella helpommin. Yksi muuttujista kuvaa onko vastaaja ilmoituksensa mukaan osallistunut työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen. Toinen muuttujista kuvaa vastaavasti osallistumista työvoimakoulutukseen. Kolmas muuttuja kuvaa puolestaan osallistumista ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen ja neljäs osallistumista tieteellisiin jatko-opintoihin tai opintoihin tähtäimenä toinen korkeakoulututkinto. Kaksi viimeistä edellä kuvatuista muuttujista on joissain tarkasteluissa yhdistetty yhdeksi muuttujaksi, sillä tieteellistä jatkotutkintoa tai toista korkeakoulututkintoa voidaan myös pitää ammatillisena erikoistumiskoulutuksena.

Kaikki koulutusta kuvaavat muuttujat sisältävät neljä luokkaa. Koulutukseen osallistuminen on jaettu kahteen luokkaan sen perusteella onko vastaaja osallistunut pelkästään kyseiseen koulutukseen vai onko hän osallistunut tämän lisäksi myös muuhun koulutukseen. Muut luokat ovat ”ei ole osallistunut” ja ”tieto puuttuu”. Työvoimakoulutukseen osallistumista kuvaava muuttuja on pidetty mukana malleissa siitä huolimatta, että se korreloi muuttujan ”onko ollut työttömänä” kanssa. Syynä tähän on se, että työttömien ohella myös työttömyysuhan alla olevat henkilöt voivat osallistua työvoimakoulutukseen.

Valmistumisen jälkeistä työssäoloaikaa ei ole suoraan käytetty malleissa, koska sama informaatio³ saadaan kysymyksillä valmistumisen jälkeisistä perhevapaista sekä työttömyydestä. Kysymys koulutustasoa vastaavasta työssäoloajasta tuo sen sijaan lisätietoa, mutta kysymystä vastaava muuttuja ei ole suoraan käyttökelpoinen. Niinpä on luotu uusi muuttuja, joka kertoo onko vastaaja ollut koko valmistumisen jälkeisen työssäoloaikansa koulutustasoa vastaavissa töissä vai ei⁴. Samalla luotiin myös muuttuja ”miten pitkään on ollut koulutustasoa vastaamattomissa töissä”.

Muuttujaa ”onko ollut valmistumisen jälkeen työttömänä” on muokattu siten, että ne vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet olevansa kyselyhetkellä työttömänä ja lisäksi heillä on ilmoituksensa mukaan vain yksi työttömyysjakso, jonka kesto on alle puoli vuotta, on merkitty luokkaan ”ei ole ollut työttömänä”. Toisin sanoen kyselyhetkellä ollut työttömyysjakso on vastaajan ensimmäinen valmistumisen jälkeen. Tämä ei tarkoita sitä, että vastaaja olisi ollut muun valmistumisen jälkeisen ajan töissä, vaan hän on voinut olla myös esimerkiksi perhevapailla tai päätoimisena opiskelijana.

Alustavissa tarkasteluissa huomattiin, että useissa tapauksissa perhevapaan kestolla on suurempi merkitys kuin sillä onko vastaaja ylipäätään ollut perhevapailla vai ei. Niinpä perhevapaita kuvaamaan luotiin uusi kategorinen kyllä/ei -muuttuja, joka kertoo onko vastaaja ollut perhevapailla yli puoli vuotta vai ei. Huomionarvoista on myös se, että vastaajat jakautuvat perhevapaiden keston ja sukupuolen osalta kahteen ryhmään. Yli 90 % perhevapailla olleista miehistä ilmoitti perhevapaiden keston olleen yhteensä korkeintaan puoli vuotta. Kun taas perhevapailla olleista naisista lähes 90 % ilmoitti olleensa perhevapailla yhteensä yli puoli vuotta.

Valmistumishetken tilannetta kuvaavan muuttujan osalta kysymyksessä annettu vaihtoehto ”muu, mikä?” on yhdistetty luokan ”tieto puuttuu” kanssa. Kyseisen muuttujan muut luokat ovat ”työssä”, ”työtön”, ”päätoiminen opiskelija” ja ”perhevapaa”.

Ensimmäisen työsuhteen luonnetta kuvaamaan on tehty uusi kolmiluokkainen muuttuja, jossa vakituksessa työsuhteessa olevat vastaajat sekä yrittäjät ovat yhtenä ryhmänä, työsuhde tyypillinen, ja joko määräaikaisessa tai osa-aikaisessa työsuhteessa olevat vastaajat sekä työllistetyt vastaajat omana ryhmänään, työsuhde epätyypillinen. Kolmantena ryhmänä ovat ne vastaajat, jotka ovat jättäneet vastaamatta (tieto puuttuu).

3 Keskeisin tieto tässä on se, onko vastaajan työuran ensimmäiset viisi vuotta ollut yhtenäinen vai onko valmistumisen jälkeisessä työurassa ollut katkoksia työttömyyden tai perhevapaiden tai molempien takia.

4 Kyseinen muuttuja on saatu vertaamalla kysymyksiä ”Kuinka kauan yhteensä olet ollut työssä valmistumisesi jälkeen?” ja ”Kuinka kauan yhteensä olet ollut koulutustasoasi vastaavassa työssä valmistumisesi jälkeen?” keskenään.

Vastaajan ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken päätyönantajia kuvaavien muuttujien luokat ovat ”yksityinen sektori”, ”kunnat”, ”valtio” ja ”järjestöt”. Oman yrityksen tai toiminimen perustaneet vastaajat on luokiteltu yksityiseen sektoriin. Edellisten lisäksi päätyönantajaakin kuvaavan muuttujan yhtenä luokkana on ”muut työnantajat tai tieto puuttuu”. Muut työnantajat ovat tässä pääsääntöisesti ulkomaalaisia organisaatioita, yliopistoja tai vastaavia sekä muuten luokittelun näkökulmasta liian epämääräisesti ilmoitetut työnantajat (esimerkiksi ”tutkimuslaitos”).

Jotta regressiomalleihin saadaan mahdollisimman paljon havaintoja, aineistoa on muokattu vastaajan tyhjiksi jättämien muuttujien osalta. Kategoristen muuttujien osalta on lisätty ylimääräinen luokka ”tieto puuttuu”, kuten edellä on jo kuvattu. Jatkuvien muuttujien osalta on puuttuva havaintoarvo korvattu muuttujan keskiarvolla koko aineistossa tai esimerkiksi työttömyysaika-muuttujan kohdalla ryhmäkeskiarvolla. On huomioitava, että keskiarvon käyttö korvaavana lukuarvona pienentää muuttujan varianssia, joka voi tällöin aliestimoitua (Nummenmaa et al, 165). Toisaalta vastaamatta jättäneiden osuus yksittäisen muuttujan kohdalla on suurimmillaankin vain neljä prosenttia kaikista havainnoista, joten ongelman ei katsottu nousevan erityisen merkittäväksi.

4. Tilanne työmarkkinoilla

Kyselyssä vastaajilta tiedusteltiin muun muassa työmarkkinatilannetta kahtena eri ajankohta, valmistumishetkellä sekä kyselyhetkellä syksyllä 2006. Myös työtehtävien osalta aineistossa on havainnot kahdelta eri ajankohdalta, ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työtehtävä⁵ sekä kyselyhetken työtehtävä. Kummankin työtehtävän osalta käytössä on useampia työtehtävän laatua mittaavia muuttujia. Näiden lisäksi kartoitettiin muutaman kysymyksen avulla valmistumisen jälkeisiä tapahtumia. Edellä kerrottujen tietojen pohjalta tässä kappaleessa kuvaillaan yleisesti akateemisten työmarkkinoille siirtymistä sekä työtehtävien laatua.

4.1 Akateemisten sijoittuminen työmarkkinoille

Vuonna 2001 valmistuneista ja kyselyyn vastanneista 68 % oli jo valmistumishetkellä töissä. Työttömänä vastaajista oli tällöin 15 %. Kyselyhetken mennessä tilanne oli parantunut huomattavasti. Syksyllä 2006 vain vajaa 3 % vastaajista oli työttömänä ja työssä olevien osuus oli noussut 83 prosenttiin. Kyselyhetken tilanteen osalta työssä ja työttömänä olevien osuudet ovat käytännössä yhtenevät vuonna 2000 valmistuneille tehdyn vastaavan kyselyn tulosten kanssa (Korhonen & Sainio 12).

Tulokset vaihtelevat hieman koulutusaloittain, kuten seuraavalla sivulla olevasta taulukosta voidaan nähdä. Eniten työttömyyttä näyttää esiintyvän humanistiselta sekä luonnontieteen koulutusaloilta valmistuneiden keskuudessa⁶. Määrällisestä näkökulmasta tilanne näyttää siis hyvältä.

⁵ On huomattava, että ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työtehtävä ei ole ajallisesti yksiselitteinen. Osalla vastaajista kyseinen työtehtävä on voinut alkaa jo ennen valmistumishetkeä ja osalla vastaavien vuosien kuluttua esimerkiksi opintojen tai perhevapaan takia.

⁶ Taideteollinen ja teknillistieteellinen koulutusala eivät ole täysin vertailukelpoisia muiden koulutusalojen kanssa, koska kyseisillä koulutusaloilla vastanneiden osuus vastaa vain noin 15 prosenttia kaikista koulutusaloilta valmistuneista.

Taulukko 2. Työmarkkinatilanne koulutusaloittain

	Valmistumishetki		Kyselyhetki	
	Työssä.	Työtön.	Työssä	Työtön
Eläinlääketieteellinen (N = 30)	72 %	3 %	80 %	0 %
Farmasian (N = 221)	82 %	1 %	76 %	1 %
Hammaslääketieteellinen (N = 20)	70 %	5 %	85 %	0 %
Humanistinen (N = 969)	58 %	22 %	81 %	5 %
Kasvatustieteellinen (N = 1186)	64 %	19 %	81 %	2 %
Kauppatieteellinen (N = 648)	77 %	12 %	86 %	1 %
Liikuntatieteellinen (N = 33)	57 %	26 %	76 %	0 %
Luonnontieteellinen (N = 814)	70 %	13 %	85 %	4 %
Lääketieteellinen (N = 192)	71 %	3 %	80 %	0 %
Maatalous-metsätieteellinen (N = 177)	71 %	12 %	79 %	2 %
Oikeustieteellinen (N = 293)	58 %	26 %	89 %	1 %
Psykologian (N = 124)	70 %	12 %	83 %	1 %
Taideteollinen (N = 23)	54 %	29 %	74 %	13 %
Teknillistieteellinen (N = 384)	87 %	8 %	93 %	2 %
Teologian (N = 91)	61 %	9 %	85 %	1 %
Terveystieteiden (N = 189)	79 %	7 %	92 %	1 %
Yhteiskuntatieteellinen (N = 746)	65 %	17 %	87 %	3 %
Koko aineisto (N = 6140)	68 %	15 %	84 %	3 %

Lähes 70 % kyselyhetkellä työssä olleesta vastaajasta oli vakituudessa kokopäivätyössä. Teknillistieteelliseltä ja kauppatieteelliseltä koulutusaloilta valmistuneet olivat päässeet vakituiseen työhön muita useammin. Tämä selittyy näiltä koulutusaloilta yksityiselle sektorille työllistyneiden suurella osuudella. Yrittäjyys oli melko harvinaista, sillä vain 3 % kaikista työllisistä työskenteli itsenäisenä yrittäjänä, ammatinharjoittajana tai freelancerina. Yrittäjien osuus oli suurin eläin- ja hammaslääketieteilijöiden keskuudessa (katso taulukko 3 seuraavalla sivulla).

Osa-aikatyö on vähäistä akateemisten keskuudessa, mutta kyselyhetkellä määräaikaisena työskenteli noin joka neljäs vastaaja. Kaiken kaikkiaan 27 % työssä olevista vastaajista työskenteli vielä viisi vuotta valmistumisen jälkeen epätyypillisessä työsuhteessa. Määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevien osuus vaihteli suuresti koulutusaloittain. Lääketieteelliseltä koulutusaloilta valmistuneista määräaikaisia oli jopa yli puolet.

Taulukko 3 Työsuhteen luonne syksyllä 2006 koulutusaloittain (vain työlliset)

%	Vakituisen kokopäivätyö	Määräaikainen kokopäivätyö	Osa-aikatyö	Yrittäjä, ammatinharj., freelancer	Yhteensä
Eläinlääketieteellinen (N = 24)	38	17	17	29	100
Farmasian (N = 169)	73	17	9	1	100
Hammaslääketieteellinen (N = 17)	53	6	18	24	100
Humanistinen (N = 783)	60	27	5	7	100
Kasvatustieteellinen (N = 960)	71	25	2	1	100
Kauppatieteellinen (N = 582)	88	6	1	4	100
Liikuntatieteellinen (N = 25)	60	36	4	0	100
Luonnontieteellinen (N = 686)	61	34	2	2	100
Lääketieteellinen (N = 154)	34	55	7	3	100
Maatalous-metsätieteellinen (N = 142)	56	30	4	8	100
Oikeustieteellinen (N = 257)	75	19	1	4	100
Psykologian (N = 101)	65	28	4	3	100
Taideteollinen (N = 17)	41	53	6	0	100
Teknillistieteellinen (N = 339)	89	8	1	2	100
Teologian (N = 77)	64	29	4	4	100
Terveystieteiden (N = 173)	71	23	2	3	100
Yhteiskuntatieteellinen (N = 654)	68	24	3	4	100
Koko aineisto (N = 5160)	69	24	3	3	100

Vastaajilta tiedusteltiin myös tärkeintä perustetta työ- tai virkasuhteen määräaikaisuuteen. Keskeisimmät perusteet olivat työn luonne (32 %) ja sijaisuus (26 %). Määräaikaisista työsuhteista kaksi kolmasosaa oli solmittu korkeintaan vuodeksi. Kyselyhetkellä määräaikaisessa työssä olleista vastaajista yli 80 % ilmoitti olleensa useissa peräkkäisissä määräaikaisissa työ- tai virkasuhteissa saman työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Kaikista vastaajista lähes joka viides kertoi olleensa useissa peräkkäisissä työ- tai virkasuhteissa saman työnantajan palveluksessa jossain vaiheessa valmistumisensa jälkeen.

Kyselylomakkeessa (ks. liite 1) oli useita työn ja koulutuksen laatuun liittyviä kysymyksiä. Tutkittavilta kysyttiin oliko tutkinto työllistymisen edellytyksenä, pystyikö hän hyödyntämään oppimaansa työssään sekä subjektiivista käsitystä siitä, vastasiko tutkimushetken työ tasoltaan yliopistollista koulutusta. Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan koulutustasoa vastaamattomissa tehtävissä työskentelyn syitä. Koulutustasoa koskeva kysymys kohdistettiin pelkästään kyselyhetken työtehtävään, kun muiden edellä mainittujen kysymysten osalta vastauksia pyydettiin sekä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen että kyselyhetken työtehtävistä.

Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn osalta noin 2/3 vastaajista ilmoitti korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä kyseiseen työhön. Mielenkiintoista oli se, että 7 % vastaajista valitsi kohdan ”en tiedä” tämän kysymyksen osalta. Loput, yli neljäsosa, vastaajista oli työssä, jossa ei heidän ilmoituksensa mukaan vaadittu korkeakoulututkintoa. Kyselyhetken työn kohdalla neljä viidestä vastaajasta ilmoitti korkeakoulututkinnon olleen työn vaatimuksena. Edelleen 16 % vastaajista työskenteli tehtävässä, jossa ei vaadittu korkeakoulututkintoa. Epätietoisia asiasta oli 4 %.

Vastaajista 55 % ilmoitti, että he pystyvät ensimmäisen valmistumisen jälkeisessä työtehtävässään hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti. Jonkin verran oppimaansa pystyi hyödyntämään 38 % vastaajista ja loput 7 % olivat työssä, jossa he eivät pystyneet hyödyntämään oppimaansa juuri lainkaan. Tämänkin muuttujan tiedon perusteella akateemiset ovat työuran edetessä päässeet koulutustaan paremmin vastaaviin työtehtäviin. Kyselyhetkellä 61 % vastaajista toimi tehtävässä, jossa hän pystyi hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti. Kuitenkin edelleen 4 % vastaajista työskenteli tehtävässä, jossa hän ei voi hyödyntää oppimaansa juuri lainkaan.

Muuttujien ”edellytetäänkö korkeakoulututkintoa” ja ”pystyykö hyödyntämään oppimaansa” avulla johdettiin työn ja koulutuksen tarkoituksenmukaisuutta kuvaava työtehtävien laatuluokitus. Laatuluokitus on alun perin kehitetty Englannissa (Elias et al.; katso myös Korhonen & Sainio tai Manninen & Luukannel). Kyseisen luokituksen avulla työpaikat jaetaan neljään ryhmään sen perusteella, vaaditaanko työhön korkeakoulututkinto ja pystyykö vastaaja hyödyntämään oppimaansa työssään:

- Ryhmä A: Tehtäviin vaaditaan korkeakoulututkinto, ja vastaaja arvioi pystyvänsä hyödyntämään oppimaansa työssään. Tämän ryhmän työpaikkojen voidaan katsoa vastaavan alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista.
- Ryhmä B: Tehtäviin vaaditaan korkeakoulututkinto, mutta vastaaja ei pysty arvionsa mukaan hyödyntämään oppimaansa. Kyseessä ovat siis muiden kuin oman koulutusalan akateemiset ammatit.
- Ryhmä C: Tehtäviin ei vaadita korkeakoulututkintoa, mutta vastaaja arvioi pystyvänsä hyödyntämään oppimaansa työssään. Tämän ryhmän työpaikoista voidaan käyttää nimitystä oman alan uudet työmarkkinat⁷: tehtävissä voi hyödyntää yliopistokoulutuksessa hankittua osaamista, mutta niihin ei ainakaan toistaiseksi vaadita muodollista pätevyyttä.
- Ryhmä D: Tehtäviin ei vaadita korkeakoulututkintoa, eikä vastaaja ei pysty arvionsa mukaan hyödyntämään oppimaansa. Sijoittuminen tämän ryhmän työpaikkoihin on yliopistokoulutuksen näkökulmasta epätarkoituksenmukaista, sillä tutkinnosta ei ole hyötyä työpaikan saamisessa, eikä tehtävissä voi hyödyntää akateemisten opintojen tuottamaa osaamista.

⁷ Joillain aloilla näistä tehtävistä voidaan käyttää nimitystä ”sisääntuloammatti”.

Alla olevassa taulukossa on kerrottu koulutusaloittain sekä ensimmäisen valmistuksen jälkeisen että kyselyhetken työtehtävien osalta yllä mainittujen ryhmien A ja D osuudet. Taulukosta voidaan nähdä, että täysin koulutusta vastaamattomassa työssä olevien akateemisten osuus on melko pieni. Koulutusta vastaamaton työ voidaan määritellä myös niin, että tarkastellaan ristiin muuttujia ”pystyykö hyödyntämään oppimaansa” sekä ”vastaako työ koulutustasoa”. Niiden vastaajien osuus, jotka ovat selvästi koulutustasoaan alhaisemmassa tehtävässä eivätkä pysty hyödyntämään oppimaansa juuri lainkaan, on 1,5 % kaikista työssä olevista vastaajista.

Taulukko 4. Työllistymisen laatu koulutusaloittain

	1. valmistuksen jälkeinen työ		Kyselyhetken työ	
	Oman alan työssä	Koulutusta vastaamattomassa työssä	Oman alan työssä	Koulutusta vastaamattomassa työssä
Eläinlääketieteellinen (N = 30)	97 %	0 %	96 %	0 %
Farmasian (N = 221)	94 %	0 %	94 %	1 %
Hammaslääketieteellinen (N = 20)	100 %	0 %	100 %	0 %
Humanistinen (N = 969)	58 %	12 %	76 %	4 %
Kasvatustieteellinen (N = 1186)	77 %	3 %	88 %	1 %
Kauppätieteellinen (N = 648)	60 %	6 %	79 %	1 %
Liikuntatieteellinen (N = 33)	73 %	7 %	90 %	3 %
Luonnontieteellinen (N = 814)	69 %	6 %	80 %	4 %
Lääketieteellinen (N = 192)	90 %	0 %	99 %	0 %
Maatalous-metsätieteellinen (N = 177)	64 %	7 %	71 %	3 %
Oikeustieteellinen (N = 293)	82 %	3 %	95 %	1 %
Psykologian (N = 124)	90 %	2 %	93 %	1 %
Taideteollinen (N = 23)	52 %	13 %	69 %	0 %
Teknillistieteellinen (N = 384)	64 %	2 %	71 %	3 %
Teologian (N = 91)	76 %	5 %	90 %	3 %
Terveystieteiden (N = 189)	56 %	10 %	82 %	2 %
Yhteiskuntatieteellinen (N = 746)	59 %	8 %	77 %	2 %
Koko aineisto (N = 6140)	69 %	6 %	82 %	2 %

Kuten edellä todettiin, vastaajilta pyydettiin arviota, miten kyselyhetken työ vastaa koulutustasoa. Lähes kolme vastaajaa neljästä kertoi työn vastaavan hyvin koulutustasoa. Koulutustasoa vaativammassa tehtävässä toimi ilmoituksensa mukaan 8 % vastaajista. Osittain koulutustasoaan alhaisemmassa työtehtävässä toimi 14 % ja selvästi koulutustasoaan alhaisemmassa tehtävässä 4 % vastaajista. Suhteellisesti eniten koulutustasoa alhaisemmassa tehtävässä toimitaan järjestösek-

torilla työskentelevistä vastaajista peräti 26 % ilmoitti työtehtävänsä olevan osittain tai selvästi koulutustasoa alhaisempi. Yksityisellä sektorilla työskentelevillä vastaava prosenttiosuus on 22, valtiolla työskentelevillä 15 ja kunnissa työskentelevillä 13 %.

Taulukko 5 Kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuus.

	Koulutustasoa vaativammassa työssä	Hyvin koulutustasoa vastaavassa työssä	Osittain koulutustasoa alhaisemmassa työssä	Selvästi koulutustasoa alhaisemmassa työssä
Eläinlääketieteellinen (N = 28)	18 %	75 %	7 %	0 %
Farmasian (N = 181)	10 %	75 %	13 %	2 %
Hammaslääketieteellinen (N = 16)	13 %	88 %	0 %	0 %
Humanistinen (N = 833)	9 %	67 %	18 %	6 %
Kasvatustieteellinen (N = 1010)	12 %	78 %	9 %	1 %
Kauppatieteellinen (N = 608)	4 %	75 %	17 %	4 %
Liikuntatieteellinen (N = 29)	14 %	72 %	10 %	3 %
Luonnontieteellinen (N = 712)	7 %	71 %	17 %	5 %
Lääketieteellinen (N = 159)	10 %	89 %	1 %	0 %
Maatalous-metsätieteellinen (N = 149)	6 %	70 %	17 %	7 %
Oikeustieteellinen (N = 263)	8 %	83 %	7 %	1 %
Psykologian (N = 106)	15 %	76 %	8 %	1 %
Taideteollinen (N = 18)	17 %	67 %	11 %	6 %
Teknillistieteellinen (N = 341)	5 %	74 %	19 %	1 %
Teologian (N = 79)	13 %	75 %	9 %	4 %
Terveystieteiden (N = 177)	3 %	73 %	18 %	6 %
Yhteiskuntatieteellinen (N = 671)	6 %	72 %	17 %	5 %
Koko aineisto (N = 5380)	8 %	74 %	14 %	4 %

Noin viidesosa koulutustasoaan vastaamattomassa työssä olevista vastaajista ilmoitti syyksi etteivät he ole saaneet koulutustasoaan paremmin vastaavaa työtä. Toisin sanoen 4 % työssä olevista vastaajista on koulutustasoaan vastaamattomassa työssä, koska he eivät ole saaneet koulutustasoaan vastaavia tehtäviä.

Myös palkkaa voidaan pitää yhtenä työllistymisen laadullisena mittarina. Tutkitavien palkan mediaani kyselyhetkellä oli 2 972 euroa ja keskiarvo 3 150 euroa. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 5 on esitetty bruttokuukausipalkat myös sukupuolen ja kyselyhetken työnantajasektorin mukaan jaoteltuna. Naisten mediaanipalkka on 82 % miesten vastaavasta. Yksityisellä sektorilla työskentelevien palkka on selvästi suurempi kuin muilla työnantajasektoreilla työskentelevillä.

Palkkatasoa koskeissa tiedoissa ovat mukana vain ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset.

Taulukko 6. Bruttopalkka syksyllä 2006 säännölliset lisät mukaan lukien, e/kk (vain kokopäivätyössä olevat ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet)⁸

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2440	2972	3547	3150	4449
Miehet	2770	3300	4012	3593	1688
Naiset	2310	2706	3267	2880	2761
Yksityinen yritys	2920	3450	4100	3651	1609
Oma yritys, vastaanotto tms.	2000	3000	4500	3498	128
Kunta, kuntayhtymä	2400	2700	3200	2907	1559
Valtio, valtion liikelaitos	2179	2600	3100	2720	801
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	2300	2700	3200	2841	306
Muu työnantaja	..	2475	..	2378	16
Eläinlääketieteellinen	..	3150	..	3477	18
Farmasian	..	3415	..	3567	39
Hammaslääketieteellinen	..	5087	..	4918	14
Humanistinen	2200	2600	3000	2637	709
Kasvatustieteellinen	2270	2500	3000	2686	705
Kauppatieteellinen	3000	3700	4459	3997	561
Liikuntatieteellinen	..	2700	..	2762	24
Luonnontieteellinen	2430	2900	3400	2970	644
Lääketieteellinen	3340	4361	5000	4491	132
Maatalous-metsätieteellinen	2450	3000	3490	3077	130
Oikeustieteellinen	3067	3650	4500	3848	239
Psykologian	2500	2600	2899	2693	90
Taideteollinen	..	2500	..	2547	15
Teknillistieteellinen	3133	3500	4015	3659	326
Teologian	2320	2611	2824	2625	69
Terveystieteiden	2500	3000	3400	2943	155
Yhteiskuntatieteellinen	2333	2800	3300	3001	579
(farmaseutit)	2200	2400	2900	2559	107
(lastentarhanopettajat)	1855	2000	2293	2200	160

⁸ Jos vastaajien lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain palkan keskiarvo ja mediaani.

Koulutusalojen väliset palkkaerot olivat suuria. Korkeimmat tulot olivat hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla, joiden palkan mediaani oli 5 000 euroa, ja lääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla, joiden palkan mediaani on hieman alle 4 500. Seuraavaksi eniten ansaitsivat kauppatieteelliseltä, oikeustieteelliseltä ja teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet, joilla mediaanipalkka oli vähintään 3 500 euroa. Kasvatustieteellisellä ja taideteollisella koulutusallalla palkan mediaani oli pienin, 2 500 euroa. Taulukon lopussa on esitetty vertailun vuoksi palkkatiedot myös vuonna 2001 alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta.

4.2 Työuran alun epävakaus

Kaikista vastaajista 30 % on ollut jossain vaiheessa valmistumisensa jälkeen työttömänä. Siihen onko työttömänä olleiden osuus suuri tai pieni on vaikea ottaa kantaa. Lisävalaistusta tähän saadaan, kun vuonna 2003 valmistuneille tehdyn kyselyn aineisto on käytössä vuoden 2009 keväällä. Akateemisten työttömyys oli Suomessa alimmillaan vuonna 2001 viimeisen 10 vuoden aikaperiodia tarkasteltaessa ja se kääntyi nousuun vuonna 2003 (Työministeriön työnvälitystilastot). Työttömyys kohdistuu usein välittömästi valmistumisen jälkeiseen aikaan. Tämä johtopäätös voidaan tehdä, kun otetaan referenssiaineistoiksi muutamien yliopistojen säännöllisesti tekemät sijoittumisseurantakyselyt. Niiden kyselyajankohdat sijoittuvat tyypillisesti noin vuosi valmistumisen jälkeen.

Koulutusala-kohtaiset erot työmarkkinoille siirtymisen helppoudessa ovat suuret. Käytännössä kaikkien niiden koulutusalojen kohdalla, joista valmistuneet siirtyvät terveydenhuoltoalalle, työttömänä olleiden osuus on joko pieni tai melko pieni. Sen sijaan ns. generalistisen tutkinnon suorittaneilla valmistumisen jälkeinen työttömyys on huomattavasti yleisempää. Esimerkiksi humanistiselta koulutusosalta valmistuneista 44 % on ollut jossain vaiheessa valmistumisensa jälkeen työttömänä. Poikkeuksina ovat oikeustieteellinen koulutusala sekä opettajaksi valmistuneet. Oikeustieteilijöiden kohdalla kyse on tietystä mielessä rakenteellinen ongelma, valmistuneiden on vaikea löytää työpaikkaa ennen kuin he ovat saaneet tutkintotodistuksen. Työttömänä olleiden opettajien korkeaa osuutta selittävät kesäajan työttömyysjaksot. Tässä aineistossa oikeustieteellisen tutkinnon suorittaneista 42 % ja kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittaneista 36 % on ollut työttömänä valmistumisensa jälkeen.

Taulukko 7. Työuran ensimmäiset viisi vuotta koulutusaloittain

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Eläinlääketieteellinen (N = 30)	4 v 10 kk	10,9	10 %
Farmasian (N = 221)	4 v 7 kk	3,4	8 %
Hammaslääketieteellinen (N = 20)	4 v 11 kk	5,6	10 %
Humanistinen (N = 969)	3 v 11 kk	4,7	44 %
Kasvatustieteellinen (N = 1186)	4 v 3 kk	4,1	36 %
Kauppatieteellinen (N = 648)	4 v 7 kk	2,7	18 %
Liikuntatieteellinen (N = 33)	4 v 3 kk	3,6	37 %
Luonnontieteellinen (N = 814)	4 v 5 kk	4,3	33 %
Lääketieteellinen (N = 192)	4 v 6 kk	10,9	1 %
Maatalous-metsätieteellinen (N = 177)	4 v 3 kk	4,0	28 %
Oikeustieteellinen (N = 293)	4 v 6 kk	4,4	42 %
Psykologian (N = 124)	4 v 5 kk	4,4	31 %
Taideteollinen (N = 23)	3 v 1 kk	5,4	63 %
Teknillistieteellinen (N = 384)	4 v 10 kk	2,6	15 %
Teologian (N = 91)	4 v 4 kk	3,6	23 %
Terveystieteiden (N = 189)	4 v 3 kk	3,7	18 %
Yhteiskuntatieteellinen (N = 746)	4 v 1 kk	4,1	34 %
Koko aineisto (N = 6140)	4 v 4 kk	4,2	30 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä olleista 60 % on ollut työttömänä vain kerran ja 90 prosentilla työttömänä olleista työttömyyskertoja on enintään kolme. Työttömyyden yleisyydestä saadaan kuvaa myös tarkastelemalla työttömyyden kestoa. Työttömyysajan mediaani on 5 kuukautta ja keskiarvo peräti 8 kuukautta. Neljä viidestä työttömänä olleesta vastaajasta on ilmoittanut työttömyysajan pituudeksi alle vuoden työuran ensimmäisen viidenvuoden aikana.

Vastaajat ovat olleet työuransa viiden ensimmäisen vuoden aikana töissä keskimäärin 4 vuotta 7 kuukautta. Tämä on siis kolme kuukautta enemmän kuin edellä olevassa taulukossa 7 kerrottu koulutustasoa vastaavassa työssä oloaika. Työuransa ensimmäisen viiden vuoden aikana vastaajat ovat olleet keskimäärin kahden työnantajan palveluksessa sekä noin neljässä työsuhteessa. Työsuhteiden määrä kertoo määräraikaisten työsuhteiden yleisyydestä akateemisten keskuudessa.

5 Tutkimuksessa käytetyt mallit ja niiden tulokset

Tutkimuksen hypoteesi voidaan muotoilla seuraavasti: akateemisilla työuran alun työllistymiseen liittyvät ongelmat, erityisesti työllistymisen laadullisesta näkökulmasta, ovat vain kitkaa työmarkkinoille siirtymisessä vailla pidempiaikaisia vaikutuksia. Toisin sanoen työuran alun epävakausta, eli esimerkiksi työttömyys, epätyypilliset työsuhteet ja epätarkoituksenmukainen työllistyminen, eivät vaikuta henkilön myöhempään työuraan.

Koska hypoteesi on varsin monitahoinen kokonaisuus, sitä lähdettiin tutkimaan viiden regressiomallin avulla. Selitettäviksi muuttujiksi, tässä vastemuuttujiksi, valittiin määrällinen työllistyminen, eli kyselyhetken työllisyystilanne, sekä neljä työllistymisen laatuun liittyvää muuttujaa; työsuhteen laatu, työn ja koulutustason vastaavuus, työn ja yliopisto-opintojen vastaavuus sekä kyselyhetken palkka. Vastemuuttujat muunnettiin palkkaa lukuun ottamatta 2-luokkaisiksi lähinnä kunkin ilmiön tarkastelun havainnollisuuden takia. Esimerkiksi henkilön työsuhde on joko tyyppillinen (=vakituinen) tai epätyypillinen (=määrä- tai osa-aikainen). Kaikki käytetyt regressiomallit on esitelty jäljempänä tarkemmin.

Kirjallisuuden perusteella logistinen regressio (logit-malli) on yksi hyvä vaihtoehto haettaessa vastausta kyseiseen hypoteesiin, erityisesti kun vastemuuttujat muunnettiin 2-luokkaisiksi. Logistisen regressiomallin avulla pyritään ennustamaan kuinka havainnot jakautuvat vastemuuttujan luokkiin. Logistisessa regressiomallissa ei ole niin paljon rajoittavia oletuksia kuin esimerkiksi lineaarisessa regressiomallissa. Esimerkkinä mainittakoon, että logistisessa regressiossa muuttujien ei tarvitse olla normaalisti jakautuneita. Lisäksi logistisen regressiomallin etuna on se, että selittävät muuttujat voivat olla laatuero-, järjestys-, välimatka- tai suhdeasteikollisia.

Logistisen regressiomallin yhtälö on
$$\ln \left[\frac{P(Y=1)}{1-P(Y=1)} \right] = b_0 + \sum_{i=1}^n b_i X_i.$$

Yhtälön vasemmalla puolella on ns. logit-yksikkö, missä suhteutetaan tietyn tapahtuman todennäköisyys $P(Y=1)$ siihen todennäköisyyteen, että se ei tapahdu $1-P(Y=1)$. Yhtälön oikealla puolella on mallin vakiotermi ja selittävien muuttujien b-kertoimilla painotettu summa.

Logistisen regressiomallin kertoimien tulkinta eroaa tavallisen regressiomallin kertoimien tulkinnasta. Logistisessa regressioanalyysissä vastemuuttujan toden-

näköisyyden muutos riippuu regressiokertoimen lisäksi selittävän muuttujan arvosta. Logistisen regressioanalyysin avulla ennustetaan siis todennäköisyyksiä, eli millä todennäköisyydellä tarkasteltavana oleva asia tapahtuu tai pätee. Tuloksista nähdään, vaikuttavatko selittävät muuttujat vastemuuttujan todennäköisyyteen sekä myös vaikutuksen suuruus. Mallin avulla voidaan siis yhtä aikaa kontrolloida useiden eri tekijöiden vaikutusta selitettävään ilmiöön ja tällöin tuloksista voidaan erottaa jonkin yksittäisen tekijän vaikutus. (katso esimerkiksi Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston menetelmäopetuksen tietovaranto)

Logistisen regressioanalyysin tulokset esitetään usein niin sanotun ristitulosuhteen (odds ratio⁹) avulla. Ristitulosuhde voidaan laskea suoraan mallin kertoimista, mutta osa tilasto-ohjelmista laskee sen myös automaattisesti. Ristitulosuhde kertoo esimerkiksi miten paljon suurempi riski valmistumisen jälkeen työttömänä olleella henkilöllä on olla työttömänä viiden vuoden kuluttua valmistumisesta verrattuna henkilöön, joka ei ole ollut valmistumisensa jälkeen työttömänä. Tässä on syytä korostaa, että ristitulosuhde ei suoraan kerro osuuksien tai todennäköisyyksien suhdetta. Sitä ei siis pidä sekoittaa riskisuhteeseen, eli kahden osuuden tai todennäköisyyden suhteeseen. Jos osuudet ovat pieniä, ristitulosuhde on hyvin lähellä riskisuhdetta. Esimerkiksi, jos ilman lääkitystä tiettyyn sairauteen kuolee 4 % potilaista ja lääkitystä saavista potilaista vain 1 %, tällöin riskisuhde on 4. Ristitulosuhde¹⁰ on 4,125, mutta kumman laskutavan perusteella tahansa päätelmä on sama, lääkityksen puute nelinkertaistaa kuolemanriskin kyseisen sairauden kohdalla.

Tulokset voidaan esittää myös marginaalivaikutuksen avulla. Marginaalivaikutus puolestaan kertoo esimerkiksi paljonko kyselyhetken (=viisi vuotta valmistumisesta) työttömyyden todennäköisyys muuttuu (absoluuttisesti), kun tietty taustatekijä muuttuu ja muut taustatekijät pysyvät ennallaan. Vertailu suoritetaan siis siten, että yhtä lukuun ottamatta muiden selittävien muuttujien arvot on kiinnitetty. Ongelmana on, että marginaalivaikutuksen arvo voi vaihdella riippuen siitä millä tavoin selittävien muuttujien arvot on kiinnitetty. Yleensä arvot kiinnitetään kunkin muuttujan keskiarvoon aineistossa. Taustalla on se, että hyvin suurissa aineistoissa selittävien muuttujien keskiarvossa laskettu marginaalivaikutus on hyvin lähellä tulosta, joka saataisiin, jos ensin lasketaan marginaalivaikutus havaintokohtaisesti ja sitten otettaisiin näin lasketuista marginaalivaikutuksista keskiarvo.

Tässä tutkimuksessa on päädytty käyttämään marginaalivaikutusta kerrottaessa regressiomallien tulokset mahdollisten tulkinnallisten väärinkäsitysten välttämiseksi. Tässäkin tutkimuksessa muuttujien arvot on kiinnitetty kunkin muuttujan keskiarvoon. Raportin liitteissä löytyvät myös jokaisen mallin osalta selittävien muuttujien ristitulosuhteet.

9 Termistä odds ratio käytetään myös moni muita suomennoksia, kuten riskisuhde ja vedonlyöntisuhde.

10 Ristitulosuhde saadaan tässä esimerkissä seuraavasti: $(0,04/0,96)/(0,01/0,99)$

Yliopistojen ura- ja rekrytointipalveluissa on seurattu valmistuneiden sijoittumista työmarkkinoille käytännössä niiden perustamisesta lähtien, eli vuodesta 1994. Myös Akava on seurannut muun muassa työmarkkinatutkimuksin jäseniensä työhön sijoittumista. Kertyneiden aineistojen perusteella on muotoutunut tietty kuva akateemisten työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tätä tietoa hyödynnettiin regressiomalleja rakennettaessa.

Selittävien muuttujien valinnan yhteydessä tutkittiin myös muuttujien välisiä korrelaatioita. Selittävä muuttuja voi kuulua malliin, jos se korreloi voimakkaasti selitettävän muuttujan kanssa. Samalla tarkasteltiin myös selittävien muuttujien keskinäisiä korrelaatioita, eli mahdollista multikollineaarisuusongelmaa. Muuttujien välinen multikollineaarisuus voi aiheuttaa ongelmia parametrien estimoinnissa ja niiden tulkinnoissa. (Nummenmaa et al, 310)

Mallien lähtökohtana on niin sanottu täysi malli, jossa huomioitiin kaikki mahdolliset selittävät muuttujat sekä aiemman tiedon että korrelaatiotarkastelun pohjalta. Jokaisen mallin osalta on myös laskettu niin sanotun lopullisen mallin¹¹ kertoimet ja verrattu niitä täyden mallin antamiin kertoimiin. Tällä on osaltaan varmistettu kunkin mallin toimivuutta. Pääsääntöisesti lopullisen mallin kertoimia ei ole raportoitu, koska ne eivät käytännössä eronneet täyden mallin yhteydessä saaduista kertoimista.

Malleissa on ensin kerrottu selitettävä, eli vastemuuttuja, ja sen jälkeen selittävät muuttujat. Selitettävien muuttujien järjestyksellä ei ole merkitystä lopullisessa mallissa, koska järjestys ei vaikuta parametrien estimointituloksiin eikä niiden tilastolliseen merkitsevyyteen. Lisätiedon saamiseksi kaikkien viiden vastemuuttujan kohdalla tarkastelut on vielä toteutettu erikseen professio- ja generalistikoulutuksen suorittaneille vastaajille.

Mallien toimivuutta ja hyvyttä on arvioitu useiden eri tietojen pohjalta. Hosmer-Lemeshow -testiä on käytetty kuvaamaan mallin toimivuutta. Kyseinen testi kertoo poikkeavatko mallin ennustamat arvot havaituista arvoista. Testisuure noudattaa χ^2 -jakaumaa, eli jos testin p-arvo on tilastollisesti merkitsevä, ennustetut arvot poikkeavat havaituista ja malli ei siis ole toiminut kunnolla.

Mallin hyvyttä on tarkasteltu sekä niin sanotun pseudoselityksasteen (Nagelkerke R²) että mallin ennustetarkkuuden avulla. Selityksasteet kertovat miten suuren osan selittävät muuttujat selittävät vastemuuttujan vaihtelusta. Ennustetarkkuus puolestaan kertoo kuinka monta prosenttia aineiston havainnoista malli luokittelee oikein. Kyseiset tiedot, kuten myös mallien tuottamat kertoimet, on raportoitu jokaisen mallin osalta liitteissä.

11 Lopullisella mallilla tarkoitetaan tässä mallia, jossa on mukana pelkästään tilastollisesti merkitsevät muuttujat.

5.1 Kyselyhetken työmarkkinatilanne

Tarkastellaan ensimmäisenä työllistymistä määrällisestä näkökulmasta. Kuten luvussa 4 kerrottiin, työttömyys on varsin vähäistä akateemisten keskuudessa, kun perustutkinnon suorittamisesta on kulunut viisi vuotta. Vain kolme prosenttia vastaajista oli työttömänä kyselyhetkellä. Tässä tutkimuksessa tehdyn professio-/generalistikoulutus -jaottelun perusteella professoialoilla työttömänä kyselyhetkellä oli vain 1,4 % ja generalistialoilla 3,3 % vastaajista.

Vastemuuttuja 1, kyselyhetken työllisyystilanne, saa arvon 0, jos vastaaja on kyselyhetkellä työssä, ja arvon 1, jos vastaaja on kyselyhetkellä työtön¹². Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on kerrottu tähän regressiomalliin valitut muuttujat. Tarkemmat kuvaukset muuttujista löytyvät luvusta 3. Referenssiluokkana toimii jokaisen muuttujan kohdalla sen ensimmäinen luokka (eli luokka, jonka lukuarvo on 0).

Kyselyhetkellä työvoiman ulkopuolella olevat vastaajat on jätetty tarkastelun ulkopuolelle, koska heitä ei lomakkeessa pyydetty kertomaan kyselyhetkellä mahdollisesti olleesta työsuhteesta. Käytännössä tämä koskee perhevapaalla olevia vastaajia. Työvoiman ulkopuolella olevia vastaajia on 935 henkilöä. Kaikkiaan mallissa on mukana 5315 vastaajan tiedot, heistä kyselyhetkellä oli työttömänä 163 (3 %).

Kyselyhetken työmarkkinatilanteen osalta toteutettiin vastaava regressiomalli siis vielä erikseen professio- ja generalistikoulutuksen saaneille. Vastemuuttuja ja siihen liittyvät selittävät muuttujat ovat identtisiä verrattuna koko aineistoon toteutettuun mallinnukseen pois lukien koulutustaustaa kuvaava muuttuja. Tehdyn koulutusjaottelun perusteella tiettyyn professioon valmistuneiden lukumäärä on tämän vastemuuttujan kohdalla 1829 ja generalistien lukumäärä on 3486.

Mallit näyttäisivät kuvaavan kyselyhetken työmarkkinatilannetta kohtalaisesti. Selitysasteet vaihtelevat 0,347 ja 0,369 välillä ja mallien ennustetarkkuus on noin 97 %. Tosin on huomattava, että lähes vastaavaan ennustetarkkuuteen päästään mallilla, jossa on pelkästään vakio, eli puhtaasti arvaamalla. Tämä selittyy työttömien vähäisellä määrällä. Kyselyhetkellä työttömänä olevien osalta ennustetarkkuus on vain noin 20 %.

Professiokoulutuksen saaneiden osalta kyselyhetkellä työttömänä olevien lukumäärä on niin pieni (32 vastaajaa, eli 1,4 %), että esimerkiksi muuttujan ”luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne” kohdalla luokkaan ”tyypillinen” kuuluvat

¹² Työttömiksi on tässä tarkastelussa katsottu myös työllistetyt tai työharjoittelussa olevat vastaajat sekä työvoimakoulutuksessa tai vastaavassa olevat vastaajat.

Taulukko 8. Kyselyhetken työllisyystilannetta kuvaavan mallin muuttujat.

Selitettävä muuttuja	
Kyselyhetken työtilanne	0 = työssä, 1 = työtön
Selittävät muuttujat	
Sukupuoli	0 = mies, 1 = nainen
Ikä valmistumishetkellä	
Koulutustausta	0 = professio, 1 = generalisti
Onko sama lääni ennen opintoja ja nyt	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	0 = kyllä pelkästään, 1 = kyllä mutta myös muihin, 2 = ei, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työvoimakoulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut jatko-opintoihin tai ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Työnantajien lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Onko ollut perhevapaalla yli 6 kk	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Onko ollut aiemmin työttömänä	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Työttömyysjaksojen lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työttömyysaika	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä	0 = työssä, 1 = työtön, 2 = päätoiminen opiskelija, 3 = perhevapaalla, 4 = muu tilanne tai tieto puuttuu
Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne	0 = tyypillinen, 1 = epätyypillinen
Ensimmäisen työn työnantajasektori	0 = yksityinen sektori, 1 = kunta, 2 = valtio, 3 = järjestö, 4 = jokin muu tai tieto puuttuu
Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = ei tiedä, 3 = tieto puuttuu
Pystyykö hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä	0 = jatkuvasti, 1 = jonkin verran, 2 = ei lainkaan, 3 = tieto puuttuu

vastaajat ovat kaikki kyselyhetkellä työssä¹³. Kyseessä on niin sanottu ”täydellinen luokittelija” (= perfect classifier). Niinpä kaikki selittävät muuttujat sisältävän mallin tapauksessa ei saada numeerisesti yksiselitteistä parasta ratkaisua, vaan yksittäisen muuttujan kertoimet voivat vaihdella riippuen siitä, mitä muuttujia mallissa on.

Jotta myös professiokoulutuksen saaneiden osalta nähtäisiin työttömyyteen mahdollisesti vaikuttavat tekijät, otettiin käyttöön niin sanotut askeltavat menet.

¹³ Muita vastaavia muuttujia tässä mallissa ovat ”luokiteltu ensimmäinen työnantajasektori”, ”vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa” ja ”pystyykö hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä”.

Tulosten luotettavuuden takia käytettiin sekä eteenpäin että taaksepäin askeltavia metodeja. Tällöin päädyttiin siihen, että professiokoulutuksen saaneiden vastaajien kohdalla yli 6 kk kestäneet perhevapaat ja työttömyysajan pituus kasvattavat tilastollisesti merkitsevästi kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä, joskin absoluuttisesti tarkasteltuna vaikutukset ovat hyvin pieniä.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on kerrottu niiden muuttujien marginaalivaikutukset, jotka ovat tilastollisesti merkitseviä vähintään 5 % riskitasolla. Marginaalivaikutukset on kerrottu erikseen kaikki vastaajat sisältävän mallin sekä pelkästään generalistikoulutuksen saaneiden vastaajien osalta. Kuten edellä kerrottiin, professiokoulutuksen saaneiden kohdalla ei voitu estimoida rakenteeltaan samanlaista mallia.

Muiden muuttujien kohdalla ei löytynyt selitysvoimaa kyselyhetken työmarkkinatilanteeseen tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Esimerkiksi työuran alussa olleiden työnantajien tai erillisten työsuhteiden lukumäärällä ei siis näiden tulosten perusteella ole vaikutusta kyselyhetken työttömyyteen. Myöskään ensimmäisen työpaikan työnantajasektorilla tai työpaikan sijainnilla ei ollut merkitystä kyselyhetken työttömyyteen. Mallien tulokset kaikkien muuttujien osalta on kerrottu liitteissä 2 ja 3.

Taulukko 9. Kyselyhetken työttömyyttä selittävien muuttujien marginaalivaikutukset

Selittävät muuttujat	Kaikki vastaajat	Generalistikoulutus
Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	0,68 %	0,90 %
On ollut perhevapaalla yli 6 kk	1,11 %	0,95 %
On ollut aiemmin työttömänä	0,91 %	1,22 %
Työttömyysjaksojen lukumäärä	0,17 %	0,46 %
Työttömyysaika	1,27 %	1,24 %
Ensimmäisen työsuhteen luonne epätyypillinen	0,72 %	(..)
Ei tiedä vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa	1,35 %	1,08 %
Ei pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään	0,94 %	1,21 %

(..) Muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin tasolla kyseisessä mallissa.

Tulokset ja niiden tulkintoja

Työuran alun katkonaisuus näyttää lisäävän työttömyyden todennäköisyyttä, kun ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisesta on kulunut viisi vuotta. Tässä katkonaisuudella tarkoitetaan nimenomaan katkoja työurassa joko työttömyyden tai perhevapaiden takia, eikä siis esimerkiksi työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana tapahtuneita työnantajan vaihdoksia.

Tarkasteltaessa aineistoa kokonaisuutena muuttujan ”onko ollut perhevapaalla” osalta, tuloksena on, että perhevapaalla olo ei suoraan kasvata kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä. Perhevapaan pituudella sen sijaan näyttäisi olevan merkitystä. Tästä syystä mallissa käytettiin aineistoon luotua muuttujaa ”onko ollut perhevapaalla yli 6 kk”. Vaikuttaa siis siltä, että lyhyet perhevapaat, joita pääsääntöisesti pitävät miehet, eivät nosta työttömyyden todennäköisyyttä kyselyhetkellä.

Tulosten mukaan niillä vastaajilla, jotka ovat olleet perhevapailla yli puoli vuotta (kaikkien muiden selittävien muuttujien arvojen ollessa kiinnitetty), kyselyhetken työttömyyden todennäköisyys kasvaa 1,1 prosenttiyksikköä. Generalisteilla perhevapaat nostavat kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä lähes yhtä paljon, eli 0,95 prosenttiyksikköä.

Kuten todettua, myös työttömyyden takia olleet katkot työurassa nostavat kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä. Aiemmat työttömyyskokemukset kasvattavat kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä kaikki vastaajat sisältävässä mallissa lähes prosenttiyksikön. Generalisteilla aiempien työttömyysjaksojen vaikutus on vielä hieman suurempi. Tulokset näyttäisivät vahvistavan aiempia tutkimustuloksia, että työttömyys jossain vaiheessa valmistumisen jälkeen altistaa työttömyydelle myös myöhemmässä vaiheessa työuraa (katso esimerkiksi Suutari 31).

Lisäinformaation saamiseksi mallissa huomioitiin myös työttömyyskertojen lukumäärä sekä työttömyysajan kesto. Koko aineistoa käsittelevän mallin tulosten perusteella yksi työttömyysjakso lisää työhistoriassa kasvattaa kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä 0,17 prosenttiyksikköä. Generalistikoulutuksen saaneiden osalta estimoitu työttömyysjaksojen lukumäärän vaikutus on selvästi suurempi, 0,46 prosenttiyksikköä. Työttömyysajan pidentyminen vuodella puolestaan kasvattaa kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä hieman yli prosenttiyksikön.

Ensimmäisen työsuhteen laadun vaikutus kyselyhetken työttömyyteen on ilmeinen. Vastaajilla, jotka ovat päässeet heti työuransa alussa vakituiseseen työhön, kyselyhetken työttömyyden todennäköisyys on selvästi pienempi kuin epätyypillisessä työsuhteessa työuransa aloittaneilla vastaajilla. Jos vastaajan ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työsuhte on epätyypillinen, kyselyhetken työttömyyden todennäköisyys on 0,7 prosenttiyksikköä korkeampi kuin heti työuransa alussa tyypillisessä työsuhteessa olleilla vastaajilla. Mielenkiintoista oli huomata, että kyseinen muuttuja ei ollut tilastollisesti merkitsevä generalistikoulutuksen saaneiden kohdalla. Tosin muuttujan p-arvo (0,058) on hyvin lähellä tilastollisen merkitsevyyden rajaa.

Myös ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työtehtävän laatu vaikuttaa todennäköisyyteen olla työttömänä kyselyhetkellä. Jos vastaaja ei pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssään, hänen kyselyhetken työttömyyden todennäköisyys kasvaa lähes prosenttiyksikön. Generalisteilla ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työtehtävän laadun vaikutus näyttäisi olevan vielä suurempi. Tästä voidaan johtaa valmistuneen kannalta mielenkiintoinen kysymys, kannattaako ottaa vastaan koulutusta vastaamaton työ vai olla työttömänä? Yksiselitteistä vastausta tähän ei ole, vaan todennäköisesti kunkin henkilökohdainen tilanne ratkaisee valinnan.

Muuttujan ”oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työsuhteessa” osalta tulos on hieman yllättävä. Tilastollisesti merkitsevää eroa ei löytynyt niiden vastaajien väliltä, jotka vastasivat kysymykseen ”Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkinto?” joko kyllä tai ei. Sen sijaan vastaajilla, jotka eivät ilmoituksensa mukaan tiedä oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäisessä työtehtävässä, kyselyhetken työttömyyden todennäköisyys on 1,35 prosenttiyksikköä korkeampi verrattuna vastaajiin, jotka kertoivat korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä ensimmäisessä työssä.

Tässä onkin hyvä tuoda esille ilmiö, joka näkyy ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työtehtävän osalta. Luvussa neljä kerrottiin työtehtävien laatuluokituksista. Luokkaan ”oman alan uudet työmarkkinat” lukeutuu ainakin kaksi erityyppistä ryhmää. Toinen ryhmä koostuu henkilöistä, jotka tietoisesti valitsevat työn, vaikka siinä ei vaadita korkeakoulututkintoa. Tällöin puhutaan niin sanotuista sisääntuloammateista, jotka mahdollistavat uralla etenemisen oman alan työtehtäviin (katso esimerkiksi Suutari 30).

Toinen ryhmä on puolestaan ”aidosti” sijoittunut koulutustasoaan vastaamattomiin työtehtäviin. Voidaan siis olettaa, että ne vastaajat, jotka eivät ilmoituksensa mukaan tiedä oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäisessä työtehtävässä, ovat todennäköisesti työllistyneet tehtävään, joka voidaan useimmissa tapauksissa määritellä olleen ainakin osittain koulutustasoa vastaamaton. Muun muassa Suutari on todennut tutkimuksessaan, että epätarkoituksenmukainen työllistyminen valmistumisen jälkeen on yhteydessä epätarkoituksenmukaiseen työllistymiseen myös myöhemmin uralla (Suutari 33). Tässä mallin tuloksen perusteella voidaan siis todeta, että epätarkoituksenmukainen työllistyminen valmistumisen jälkeen näyttäisi myös kasvattavan työttömyyden todennäköisyyttä työuran myöhemmässä vaiheessa.

Valmistumisen jälkeistä kouluttautumista kuvaavien muuttujien osalta vain vastaajan osallistuminen työnantajan järjestämään koulutukseen näyttäisi selittävän kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä. Mallin tulosten perusteella vastaa-

jilla, jotka eivät ole osallistuneet valmistumisensa jälkeen työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen, kyselyhetken työttömyyden todennäköisyys on 0,7 prosenttiyksikköä korkeampi verrattuna pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneisiin vastaajiin.

Tuloksen yhtenä tausta-ajatuksena voidaan pitää sitä, että koulutus kohdennetaan niihin työntekijöihin, jotka työnantaja haluaa pitää palveluksessaan myös tulevaisuudessa. Osaltaan koulutukseen osallistuminen kertoo myös työntekijän aktiivisuudesta ja halusta kehittyä. Tätä tukee myös huomio, että työn ja koulutustason vastaavuudella näyttäisi olevan vaikutusta työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneiden määrän. Vastaajat, jotka ovat jossain vaiheessa valmistumisen jälkeen työskennelleet koulutustasoaan vastaamattomassa työssä, ovat osallistuneet harvemmin työnantajan järjestämään koulutukseen verrattuna koko työuran alun koulutustasoaan vastaavissa tehtävissä toimineisiin.

Jatko-opinnoilla tai ammatillisella erikoistumiskoulutuksella ei tulosten mukaan ole merkitystä kyselyhetken työmarkkinatilanteeseen. Tulos on sama, vaikka tarkasteluun otettaisiin pelkästään tieteellisiä jatko-opintoja suorittaneet vastaajat. Toisin sanoen niille henkilöille, jotka miettivät kannattaako tieteellisten jatko-opintojen suorittaminen työmarkkinatilanteen näkökulmasta, tulos kertoo pelkästään sen, että viiden vuoden kuluttua ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisesta työttömyyden todennäköisyys on pieni riippumatta siitä suorittaako jatko-opintoja vai ei.

5.2 Kyselyhetken työsuhteen laatu

Toisena vastemuuttujana tarkastellaan kyselyhetken työsuhteen laatua. Kyseinen muuttuja saa arvon 0, jos vastaaja on kyselyhetkellä joko vakituisessa työssä tai yrittäjänä (= työsuhde tyypillinen), ja arvon 1, jos vastaaja on kyselyhetkellä määräaikaisessa tai osa-aikaisessa työssä (= työsuhde epätyypillinen). Kaikki mahdolliset vastaajat käsittävässä mallissa on mukana 5108 vastaajan tiedot, heistä kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa oli 1375 (27 %). Tehdyn koulutusjaon perusteella professiokoulutuksen saaneita tämän vastemuuttujan kohdalla on 1785 ja generalisteja 3323. Professiokoulutuksen saaneista kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa toimi 29 % ja generalisteista 26 %.

Kyselyhetken työsuhteen laatua kuvaavat muuttujat ovat yhtä koulutusmuuttujaa lukuun ottamatta samat kuin työmarkkinatilannetta kuvaavat muuttujat. Tässä mallissa muuttuja ”onko osallistunut jatko-opintoihin tai ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen” on jaettu kahteen erilliseen muuttujaan, koska niiden vaikutusmekanismit työsuhteen laatuun voidaan olettaa olevan erilaiset.

Aiemman tiedon pohjalta tiedetään myös, että työnantajasektorilla on suuri merkitys työsuhteen laatuun. Niinpä lisätiedon saamiseksi on kyselyhetken työsuhteen laatua kuvaavasta mallista tehty ajo, jossa on mukana olevassa taulukossa esiteltyjen muuttujien lisäksi kyselyhetken työnantaja. Tämän mallin tuloksena saatuja kertoimia ei ole raportoitu, mutta havainnoista on kerrottu jäljempänä. Kaikkien muuttujien tarkemmat kuvaukset löytyvät luvusta 3. Referenssiluokkana toimivat kaikkien muuttujien osalta sen ensimmäinen luokka (eli se luokka, jonka lukuarvo on 0).

Taulukko 10. Kyselyhetken työsuhteen laatua kuvaavan mallin muuttujat.

Selitettävä muuttuja	
Kyselyhetken työsuhteen luonne	0 = tyypillinen, 1 = epätyypillinen
Selittävät muuttujat	
Sukupuoli	0 = mies, 1 = nainen
Ikä valmistumishetkellä	
Koulutustausta	0 = professio, 1 = generalisti
Onko sama lääni ennen opintoja ja nyt	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	0 = kyllä pelkästään, 1 = kyllä mutta myös muihin, 2 = ei, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työvoimakoulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis-koulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut jatko-opintoihin tai opintoihin tähtäimessä toinen korkeakoulututkinto	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Työnantajien lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Onko ollut perhevapaalla yli 6 kk	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Onko ollut aiemmin työttömänä	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Työttömyysjaksojen lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työttömyysaika	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä	0 = työssä, 1 = työtön, 2 = päätoiminen opiskelija, 3 = perhevapaalla, 4 = muu tilanne tai tieto puuttuu
Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne	0 = tyypillinen, 1 = epätyypillinen
Luokiteltu ensimmäinen työnantajasektori	0 = yksityinen sektori, 1 = kunta, 2 = valtio, 3 = järjestö, 4 = jokin muu tai tieto puuttuu
Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = ei tiedä, 3 = tieto puuttuu
Pystyykö hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä	0 = jatkuvasti, 1 = jonkin verran, 2 = ei lainkaan, 3 = tieto puuttuu
(Luokiteltu kyselyhetken työnantajasektori)	(0 = yksityinen sektori, 1 = kunta, 2 = valtio, 3 = järjestö, 4 = jokin muu tai tieto puuttuu)

Generalisteja kuvaavan mallin selityksaste, 0,459 (= Nagelkerke R2), on melko hyvä. Sen sijaan professiokoulutuksen saaneiden kohdalla malli ei pysty selittämään kyselyhetken työsuhteen epätyypillisyyttä yhtä hyvin. Tämän mallin selityksaste on vain 0,243. Myös mallien ennustetarkkuudessa on vastaava ero. Generalistien kohdalla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa olevien osalta ennustetarkkuus on 55 %, kun vastaava ennustetarkkuus professiokoulutuksen saaneiden mallissa on 31 %. Kaikkia vastaajia kuvaavan mallin vastaavat arvot ovat edellä mainittujen välissä. Hosmer ja Lemeshow testin perusteella havaittujen ja ennustettujen arvojen välillä ei ole eroa. Alla olevassa taulukossa on kerrottu kaikkien kolmen mallin tilastollisesti merkitsevien selittävien muuttujien marginaalivaikutukset. Mallien tulokset kaikkien muuttujien osalta on kerrottu liitteissä 4-6.

Taulukko 11. Kyselyhetken työsuhteen laatua selittävien muuttujien marginaalivaikutukset.

Selittävät muuttujat	Kaikki vastaajat	Professio-koulutus	Generalisti-koulutus
Sukupuoli, nainen	5,0 %	(..)	5,7 %
Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	5,5 %	11,0 %	(..)
On osallistunut työvoimakoulutukseen, mutta myös muihin koulutuksiin	(..)	-20,2 %	9,0 %
On osallistunut pelkästään jatko-opintoihin	26,3 %	15,7 %	28,9 %
On osallistunut jatko-opintojen lisäksi muihin koulutuksiin	11,0 %	(..)	13,8 %
On työskennellyt koulutustasoaan vastaamattomissa tehtävissä	4,0 %	(..)	(..)
Työnantajien lukumäärä	(..)	2,3 %	(..)
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	1,6 %	1,1 %	2,1 %
On ollut perhevapaalla yli 6 kk	6,8 %	12,0 %	(..)
On ollut aiemmin työttömänä	4,6 %	(..)	(..)
Työttömyysjaksojen lukumäärä	(..)	(..)	2,4 %
Työttömyysaika	8,5 %	23,3 %	5,5 %
Valmistumishetken työmarkkinatilanne jokin muu	6,8 %	14,8 %	(..)
Ensimmäisen työsuhteen luonne epätyypillinen	19,9 %	18,8 %	19,3 %
Ensimmäinen työnantajasektori kunta	8,1 %	(..)	8,9 %
Ensimmäinen työnantajasektori valtio	11,7 %	(..)	11,4 %
Ensimmäinen työnantajasektori järjestö	8,9 %	(..)	9,6 %
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa	-3,1 %	(..)	(..)
Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään jonkin verran	-2,9 %	(..)	-3,4 %

(..) Muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin tasolla kyseisessä mallissa.

Tulokset ja niiden tulkintoja

Määrä- tai osa-aikaiset työsuhteet näyttävät olevan tulosten perusteella yleisempiä naisilla kuin miehillä. Vaikutus näkyy erityisesti generalistisilla koulutusaloilla. Naisten todennäköisyys olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa on noin 5 prosenttiyksikköä suurempi kuin miehillä. Sukupuolten välinen ero näkyy välillisesti myös perhevapaiden kautta kaikki vastaajat sisältävässä sekä professiokoulutuksen saaneiden mallissa. Professiokoulutuksen saaneiden kohdalla yli 6 kuukautta perhevapailloilla vastaajilla on peräti 12 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna muihin professiokoulutuksen saaneisiin vastaajiin.

Valmistumisen jälkeisellä kouluttautumisella näyttää olevan useita eri vaikutuskanavia. Pelkästään jatko-opintoja suorittaneet vastaajat nousevat jokaisessa mallissa merkitseväksi selittäväksi ryhmäksi. Generalistien kohdalla vaikutus on suurin. Pelkästään jatko-opintoja suorittaneilla generalisteilla on peräti 29 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys työskennellä kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna muihin vastaajiin. Professiokoulutuksen saaneilla vastaava todennäköisyyden kasvu on 16 prosenttiyksikköä. Osallistuminen jatko-opintojen lisäksi muihin koulutuksiin pienentää selvästi riskiä olla epätyypillisessä työsuhteessa.

Yhtenä keskeisenä tekijänä edellisen tuloksen taustalla on määräaikaisten työsuhteiden yleisyys tohtorintutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Osaltaan saattaa vaikuttaa myös se, että useimmilla tieteellisiä jatko-opintoja suorittaneilla vastaajilla tosiasiallinen siirtyminen työelämään on tapahtunut huomattavasti myöhemmin kuin aineistossa lähtökohtaisesti. Aiempien tutkimusten perusteella tiedetään, että epätyypilliset työsuhteet ovat selvästi yleisempiä työuran alussa. Tuloksen perusteella voidaan olettaa, että jatko-opintojen suorittaminen ei vähennä tätä työuran alun ilmiötä.

Työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuminen näyttäisi vaikuttavan positiivisesti kyselyhetken työsuhteen laatuun. Vastaajilla, jotka eivät ole osallistuneet työnantajan järjestämään koulutukseen, on 5,5 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna pelkästään työnantajan koulutukseen osallistuneihin vastaajiin. Tuloksen taustalla olevat vaikutusmekanismit ovat todennäköisesti samoja kuin kyselyhetken työmarkkinatilanteen kohdalla. Työnantaja haluaa tarjota hyvälle työntekijälle koulutusmahdollisuuksia ja sitouttaa hänet organisaatioon vakituisen työsuhteen avulla. Professiokoulutuksen saaneilla vaikutuksen suuruus on 12 prosenttiyksikköä ja ehkä hieman yllättävää on se, että generalisteilla kyseinen muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä selittäjä kyselyhetken työsuhteen laadulle. Tämä voi myös kertoa osaltaan siitä, että osaa työtehtävistä ei halutakaan täyttää vakituisesti, jolloin kulloinkin tehtävää hoitavan työntekijän kouluttamiseen ei nähdä tarvetta.

Työvoimakoulutukseen osallistumisen kohdalla vaikutuksen suunnat ovat päinvastaiset professio- ja generalistikoulutuksen saaneilla. Generalisteilla työvoima- ja muihin koulutuksiin osallistuminen kasvattaa epätyypillisessä työsuhteessa toimimisen todennäköisyyttä, kun taas professiokoulutuksen saaneilla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa toimimisen todennäköisyys alenee 20 prosenttiyksikköä. Tämä kertonee osaltaan professioon valmistuvien ja generalistien eroista työmarkkinoille siirtymisessä. Profession kouluttautuneet saavat työvoimakoulutuksen kautta paremmin lisäarvoa vakituisen työn löytämiseen kuin generalistit, joilla puolestaan työvoimakoulutukseen osallistuminen heijastaa työttömyyden negatiivista vaikutusta.

Jos vastaaja on työskennellyt työuransa aikana koulutustasoaan vastaamattomassa työssä, hänellä on 4 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna vastaajiin, jotka ovat olleet koko työuransa koulutustasoaan vastaavissa työtehtävissä. Vaikutus näyttäisi olevan suurempi profession kouluttautuneilla kuin generalisteilla, vaikka kyseinen muuttuja ei ollut tilastollisesti merkitsevä 5 % tasolla kummassakaan näistä malleista. Merkittävä osa akateemisista joutuu aloittamaan työuransa määräaikaisissa työsuhteissa riippumatta siitä vastaako työ koulutusta vai ei. Kuitenkin työuran edetessä vakituinen työsuhte tulee yhä todennäköisemmäksi, erityisesti kun työ vastaa koulutusta. Vaikuttaa siltä, että koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimiminen tavallaan siirtää tätä prosessia ajallisesti eteenpäin.

Työnantajien lukumäärä nosti kyselyhetken epätyypillisen työsuhteen todennäköisyyttä pelkästään profession kouluttautuneilla. Sen sijaan erillisten työsuhteiden lukumäärä näyttäisi vaikuttavan kyselyhetken työsuhteen laatuun kaikissa kolmessa mallissa. Työsuhteiden lukumäärän kasvaessa yhdellä epätyypillisen työsuhteen todennäköisyys kyselyhetkellä kasvaa mallista riippuen 1-2 prosenttiyksikköä. Tämä kertoo osaltaan siitä, että määräaikaista työsuhdetta helposti seuraa määräaikainen työsuhte.

Työurassa olleet katkot, joko työttömyyden tai perhevapaiden muodossa, eivät näytä vaikuttavan työsuhteen luonteeseen niin voimakkaasti kuin edellä työmarkkinatilanteeseen. Generalisteilla kumpikaan muuttujista ei ollut tilastollisesti merkitsevä selittäjä. Sen sijaan tämänkin vastemuuttujan kohdalla yli puoli vuotta kestäneet perhevapaat vaikuttavat selvästi profession kouluttautuneiden tilanteeseen, kun valmistumisesta on kulunut viisi vuotta. Jos vastaaja on ollut työuransa ensimmäisen viiden vuoden aikana yli 6 kuukautta kestäneellä perhevapaalla, hänellä on 12 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna muihin vastaajiin.

Vaikka työttömyys sinänsä oli merkitsevä selittäjä vain kaikki vastaajat sisältävässä mallissa, työttömyys kasvattaa todennäköisyyttä työskennellä epätyypillisessä työsuhteessa. Vaikutus näkyy selvemmin työttömyyskertojen lukumäärän ja erityisesti työttömyyden keston kautta. Työttömyysajan kasvu vuodella kasvattaa epätyypillisen työsuhteen todennäköisyyttä selkeimmin professioon kouluttautuneiden kohdalla, 23 prosenttiyksikköä. Generalisteilla työttömyyden vaikutus työsuhteen laatuun näkyy sekä työttömyyskertojen lukumäärän että työttömyyden keston kautta, joskin vaikutuksen suuruus on melko pieni.

Valmistumishetken työmarkkinatilanteella on tulosten perusteella vaikutusta kyselyhetken työsuhteen laatuun. Tosin tilastollinen merkitsevyys on luokan ”jokin muu tai tieto puuttuu” kohdalla. Jos vastaaja on merkinnyt valmistumishetken tilanteeksi kohdan ”jokin muu” tai jättänyt vastaamatta kysymykseen, hänellä on lähes 7 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys toimia kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna valmistumishetkellä työssä olleisiin vastaajiin. Profiokoulutuksen saaneilla vaikutus on 15 prosenttiyksikköä. Tuloksen yksikäsitteinen tulkinta on hyvin hankalaa, koska kohdan ”jokin muu” merkinnyt joukko on hyvin heterogeeninen, eikä myöskään vastaamatta jättäneiden joukosta löydy mitään selkeää yhteistä nimittäjää.

Hyvin harva vastaaja, joka ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työsuhteen olleen vakituisen, merkitsi, että kyselyhetken työsuhde on määrä- tai osa-aikainen. Toisin sanoen ensimmäisen valmistumisen jälkeinen työsuhde selittää voimakkaasti kyselyhetken työsuhteen laatua. Jos vastaaja ilmoitti ensimmäisen työsuhteensa olleen epätyypillisen, hänellä on noin 20 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla epätyypillisessä työsuhteessa kyselyhetkellä verrattuna niihin vastaajiin, jotka ilmoittivat ensimmäisen työsuhteen olleen tyypillisen. Tilanne on sama kaikkien kolmen mallin osalta.

Työnantajasektori vaikuttaa odotetusti kyselyhetken työsuhteen laatuun. Tosin muista malleista poiketen profiokoulutuksen saaneilla ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn työnantajasektori ei näytä vaikuttavan työsuhteen laatuun. Syynä tähän on todennäköisesti se, että merkittävä osa profiokoulutuksen saaneiden työtehtävistä sijoittuu julkiselle sektorille. Generalisteilla sekä kaikki vastaajat sisältävässä mallissa kuntasektorilla ja järjestöissä työuransa alussa työskennelleillä vastaajilla on vajaa 10 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa. Valtiolla työuransa alussa työskennelleillä vastaava todennäköisyys on hieman yli 10 prosenttiyksikköä.

Lähes neljä vastaajaa viidestä työskenteli saman työnantajasektorin palveluksessa kyselyhetkellä kuin minkä hän ilmoitti ensimmäiseksi valmistumisen jälkeiseksi työnantajasektorikseen. Käytännössä edellä kerrottu tulos tarkoittaa siis sitä, että

esimerkiksi valtiolle epätyypilliseen työsuhteeseen työllistynyt vastaaja on pysynyt valtiolla epätyypillisessä työsuhteessa.

Sama asia tulee esiin myös, kun edellä kuvattuun malliin lisättiin selittäväksi muuttujaksi kyselyhetken työnantajasektori. Kyseisen muuttujan tuominen malliin muutti tuloksia siten, että ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työnantajasektori ei ollutkaan enää tilastollisesti merkitsevä selittäjä kyselyhetken työsuhteen luonteelle generalisteja sekä kaikkia vastaajia koskevilla malleilla. Toisin sanoen valtion palvelukseen työllistyminen valmistumisen jälkeen ei suoraan kasvata todennäköisyyttä toimia epätyypillisessä työsuhteessa kyselyhetkellä. Itse asiassa professiokoulutuksen saaneilla kyselyhetken työnantajasektorin tuominen malliin mukaan aiheuttaa sen, että kuntiin tai valtiolle valmistumisen jälkeen työllistyneillä on pienempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa kuin yksityiselle sektorille työllistyneillä. Sinänsä epätyypilliset työsuhteet ovat julkisella sektorilla, erityisesti valtiolla, yleisempiä kuin yksityisellä sektorilla.

Mielenkiintoista oli huomata, että ensimmäisen työn laadulla on vaikutusta kyselyhetken työsuhteen laatuun, varsinkin kun vaikutuksen suuntaa voi pitää odottamattomana. Kaikki vastaajat sisältävän sekä generalisteja kuvaavan mallien tulosten perusteella vastaajilla, jotka ilmoittivat pystyvänsä hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä jonkin verran, on noin 3 prosenttiyksikköä pienempi todennäköisyys olla epätyypillisessä työsuhteessa kyselyhetkellä kuin vastaajilla, jotka ilmoittivat pystyvänsä hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti.

Tilanne on sama myös toisen työn laatua kuvaavan muuttujan kohdalla. Vastaajilla, joiden mukaan korkeakoulututkinto ei ollut ensimmäisen työsuhteen edellytyksenä, on noin 3 prosenttiyksikköä pienempi todennäköisyys olla epätyypillisessä työsuhteessa verrattuna vastaajiin, joiden mukaan korkeakoulututkinto oli työn edellytyksenä. Tosin tämä muuttuja ei ollut tilastollisesti merkitsevä professiokoulutuksen saaneita eikä generalisteja kuvaavissa malleissa.

Yksi mahdollinen selitys työn laatua kuvaavien muuttujien tuloksille on se, että ne heijastavat yksityisellä ja julkisella sektorilla työskentelevien selkeää eroa vakituisessa työssä olevien osuuksissa. Taustalla saattaa vaikuttaa myös se, että osa akateemisista mahdollisesti pitää vakituista työtä tärkeämpänä työpaikan valintakriteerinä kuin työn laatua. Toisin sanoen henkilö asettaisi etusijalle vakituisen työ, jossa hän pystyy kuitenkin jossain määrin hyödyntämään oppimiaan taitoja, suhteessa määräaikaiseen työhön, joka vastaisi täysin opiskeltua alaa.

5.3 Kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuus

Vastemuuttujana 3 tarkastellaan kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuutta. Kyseinen muuttuja saa arvon 0, jos vastaaja on mielestään kyselyhetkellä koulutustasoaan hyvin vastaavassa työssä, ja arvon 1, jos vastaaja on mielestään kyselyhetkellä koulutustasoaan osittain tai selvästi alhaisemmassa työssä.

Lomakkeessa oleva kysymys, josta vastemuuttuja 3 on johdettu, sisälsi myös vaihtoehdon ”Työ on koulutukseeni nähden vaativampaa”. Tämän vaihtoehdon valinneet on jätetty tässä tarkastelun ulkopuolelle, koska moni kyseisen vaihtoehdon valinneista ilmoitti jatkokysymykseen syyksi, ettei koulutus ole antanut valmiuksia työtehtäviin. Nämä vastaajat voidaan katsoa muun muassa ilmoittamansa ammatinimikkeen perusteella olevan koulutustasoaan vastaavassa työssä. He ovat siis tyytymättömiä koulutuksen antamiin valmiuksiin kyseiseen työtehtävään, eivätkä näin ollen tässä tarkoitettussa mielessä alikoulutettuja kyseiseen tehtävään.

”Työ on koulutukseeni nähden vaativampaa” -vaihtoehdon oli kaikkiaan valinnut 429 vastaajaa. Jotta nähtiin näiden vastaajien vaikutus vastemuuttujaan, tehtiin regressiomalli, jossa on samat selittävät muuttujat, mutta vastemuuttuja siis sisälsi myös kyseisen vaihtoehdon valinneet. Tämän mallin tulokset ovat tilastollisesti merkitsevien muuttujien osalta täsmälleen samat. Sen sijaan mallin selitysaste ja ennustetarkkuus ovat selvästi alemmat kuin regressiomallissa, josta ”Työ on koulutukseeni nähden vaativampaa” -vaihtoehdon valinneet vastaajat oli jätetty pois.

Kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuutta selittävästä muuttujista on aikaisempiin verrattuna jätetty muuttuja ”kaikki työkokemus koulutustasoa vastaava” tarkastelun ulkopuolelle, koska ei ollut mahdollista erottaa kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä olevia vastaajia aiemmin työurallaan koulutustasoa vastaamattomassa työssä olevista vastaajista. Alla olevassa taulukossa on kerrottu regressiomallin muuttujat. Muuttujien tarkemmat kuvaukset löytyvät luvusta 3. Referenssiluokkana toimivat kaikkien muuttujien osalta sen ensimmäinen luokka (eli se luokka, jonka lukuarvo on 0).

Kaikki vastaajat sisältävässä mallissa on mukana 4943 vastaajan tiedot, heistä 955 (19 %) työskenteli kyselyhetkellä koulutustasoaan alhaisemmissa tehtävissä. Profiisikoulutuksen saaneiden vastaajien malli sisältää 1671 henkilöä¹⁴ ja heistä 191 (11 %) työskenteli kyselyhetkellä koulutustasoa alhaisemmassa tehtävässä. Generalisteilla vastaavat luvut ovat 3258 vastaajaa ja 764 (23 %) työskenteli koulutustasoaan alhaisemmassa tehtävässä.

¹⁴ Kuten vastemuuttujan 1 tapauksessa, Tässäkin profiisikoulutuksen saaneiden mallissa löytyi ns. täydellinen luokitteija. Kyseessä on valmistumisen jälkeistä koulutusta kuvaavien muuttujien luokka tieto puuttuu. Koska kyseisen luokan informaatioarvo on pieni ja siihen kuuluu vain 14 vastaajaa, on heidät jätetty kokonaan pois mallista.

Taulukko 12. Kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuutta kuvaavan mallin muuttujat.

Selitettävä muuttuja	
Kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuus	0 = koulutustasoa vastaava, 1 = koulutustasoa vastaamaton
Selittävät muuttujat	
Sukupuoli	0 = mies, 1 = nainen
Ikä valmistumishetkellä	
Koulustausta	0 = professio, 1 = generalisti
Onko sama lääni ennen opintoja ja nyt	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	0 = kyllä pelkästään, 1 = kyllä mutta myös muihin, 2 = ei, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työvoimakoulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis-koulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut jatko-opintoihin tai opintoihin tähtäimessä toinen korkeakoulututkinto	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Työnantajien lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Onko ollut perhevapaalla yli 6 kk	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Onko ollut aiemmin työttömänä	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Työttömyysjaksojen lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työttömyysaika	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä	0 = työssä, 1 = työtön, 2 = päätoiminen opiskelija, 3 = perhevapaalla, 4 = muu tilanne tai tieto puuttuu
Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne	0 = tyypillinen, 1 = epätyypillinen
Luokiteltu ensimmäinen työnantajasektori	0 = yksityinen sektori, 1 = kunta, 2 = valtio, 3 = järjestö, 4 = jokin muu tai tieto puuttuu
Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkea-koulututkintoa	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = ei tiedä, 3 = tieto puuttuu
Pystyykö hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä	0 = jatkuvasti, 1 = jonkin verran, 2 = ei lainkaan, 3 = tieto puuttuu

Mallien selityksasteet jäivät melko mataliksi. Ne vaihtelevat 0,182 ja 0,215 välillä (= Nagelkerke R²). Mallien ennustetarkkuus on kuitenkin melko hyvä, tosin kyselyhetkellä koulutustasoaan vastaamattomassa työssä olevien osalta ennustetarkkuus jää pieneksi. Profiokoulutuksen saaneiden kohdalla se jää alle 10 prosentin ja muiden mallienkin kohdalla ennustetarkkuus on vain hieman yli 20 %. Mitään yksittäistä syytä tälle ei löytynyt. Hosmer ja Lemeshow testin p-arvojen perusteella mallit ovat kuitenkin toimineet hyvin. Tilastollisesti merkitsevien selittävien muuttujien kertoimet ovat taulukossa 13. Mallien tuottamat kertoimet kaikille muuttujille on nähtävissä liitteissä 7–9.

Taulukko 13 Kyselyhetken työn koulutustasoa selittävien muuttujien marginaalivaikutukset.

Selittävät muuttujat	Kaikki vastaajat	Professio-koulutus	Generalisti-koulutus
Valmistumishetken ikä	0,53 %	0,26 %	0,63 %
Koulutus generalistinen	6,8 %	-	-
Ei asu saman läänin alueella kuin ennen opintoja	(..)	5,0 %	(..)
Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	5,1 %	(..)	6,9 %
On osallistunut pelkästään ammatilliseen erikoistumis-koulutukseen	-6,2 %	(..)	-8,0 %
On osallistunut pelkästään jatko-opintoihin	-6,1 %	(..)	-9,3 %
On ollut aiemmin työttömänä	4,2 %	(..)	7,1 %
Työttömyysaika	7,0 %	8,7 %	7,1 %
Ensimmäinen työnantajasektori kunta	(..)	-4,6 %	(..)
Ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta eri kuin opiskelumaakunta	-2,2 %	(..)	(..)
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa	11,6 %	11,8 %	12,8 %
Ei tiedä vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa	6,8 %	(..)	10,0 %
Pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään jonkin verran	8,9 %	7,5 %	9,9 %
Ei pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään juuri lainkaan	19,9 %	9,6 %	22,9 %

(..) Muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin tasolla kyseisessä mallissa.

Tulokset ja niiden tulkintoja

Valmistumishetken ikä näyttäisi tulosten perusteella vaikuttavan kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimisen todennäköisyyteen. Tosin vaikutus näyttäisi olevan melko pieni. Valmistumishetken iän kasvaessa vuodella koulutustasoa vastaamattomassa työtehtävässä työskentelyn todennäköisyys kasvaa 0,5 prosenttiyksikköä. Profiokoulutuksen saaneilla iän merkitys on pienempi kuin generalistikoulutuksen saaneilla. Tuloksen taustalla on mahdollisesti se,

että vanhempana valmistuvilla on useammin perhe ja sitä kautta voidaan olettaa taloudellisten kannustimien olevan suuremmat vastaanottaa myös koulutustasoa vastaamattomia töitä. Toinen tulkinta on aiemmin suoritettujen, lähinnä keskiasteen, tutkinnot, joita vanhempana valmistuneilla todennäköisemmin on. Hämäläisen mukaan keskiasteen tutkinnon suorittaneilla on suurempi todennäköisyys olla koulutusta vastaamattomassa työssä (Hämäläinen 45).

Myös koulutustausta näyttää vaikuttavan todennäköisyyteen työskenteleekö vastaaja koulutustasoa vastaamattomassa työssä. Generalistikoulutuksen saaneilla on 7 prosenttiyksikköä korkeampi todennäköisyys työskennellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä verrattuna profession kouluttautuneihin. Tulos on sinällään looginen, koska profession kouluttautuneilla esimerkiksi työllistymispolut ovat selkeämmät kuin generalistikoulutuksen saaneilla.

Valmistumisen jälkeistä kouluttautumista kuvaavilla muuttujilla näyttää olevan selkeä vaikutus todennäköisyyteen työskenteleekö vastaaja koulutustasoa alhaisemmassa työssä sekä kaikki vastaajat sisältävässä että generalisteja kuvaavissa malleissa. Jos vastaaja ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen, hänellä on 5 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä kuin pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneilla vastaajilla. Generalistivastaajien keskuudessa vastaava todennäköisyys on 7 prosenttiyksikköä korkeampi.

Sekä ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen osallistuminen että jatko-opintojen suorittaminen alentavat todennäköisyyttä olla koulutustasoa vastaamattomissa tehtävissä. Kummankin muuttujan kohdalla osallistuminen pelkästään joko ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen tai jatko-opintoihin pienentää koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimisen todennäköisyyttä noin 6 prosenttiyksikköä verrattuna vastaajiin, jotka eivät ole osallistuneet ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen tai suorittaneet jatko-opintoja. Molempien muuttujien kohdalla tuloksen taustalla on ammatillinen pätevytymisen, mikä edesauttaa koulutustasoa vastaavan työn löytymistä. Tämä osaltaan selittää myös miksi kouluttautumista kuvaavat muuttujat eivät ole merkitseviä professiokoulutuksen saaneiden mallissa.

Tämänkin vastemuuttujan kohdalla työttömyydestä johtuvat katkokset työuralla nousevat tilastollisesti merkitseväksi selittäjäksi kaikki vastaajat sisältävässä sekä generalisteja kuvaavissa malleissa. Aiemmin koettu työttömyys kasvattaa todennäköisyyttä työskennellä kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä 4 prosenttiyksikköä, generalisteilla 7 prosenttiyksikköä. Työttömyysaika on tilastollisesti merkitsevä selittäjä kaikissa kolmessa mallissa. Työttömyysajan pidentyminen vuodella nostaa koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimisen todennäköisyyttä 7 prosenttiyksikköä, professorikoulutuksen saaneilla 9 prosenttiyksikköä.

Harva akateemisen koulutuksen hankkineista työskentelee myöhemmässä vaiheessa työuraansa koulutustasoa alhaisemmassa tehtävässä, jos hän on päässyt valmistumisensa jälkeen koulutustasoa tai -alaa vastaaviin tehtäviin. Tämä näkyy työn ja koulutuksen laatua kuvaavien muuttujien kautta. Kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssäolon todennäköisyyttä pienentää, jos vastaajan ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työn vaatimuksena on korkeakoulututkinto tai jos hän pystyy kyseisessä työssä hyödyntämään yliopistossa oppimaansa jatkuvasti.

Kaikkien kolmen regressiomallin osalta voidaan todeta, että jos ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työtehtävässä ei vaadittu korkeakoulututkintoa, vastaajalla on noin 12 prosenttiyksikköä korkeampi todennäköisyys työskennellä kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työtehtävässä verrattuna vastaajaan, jonka ensimmäisen työn edellytyksenä oli korkeakoulututkinto. Vastaajilla, jotka ilmoittivat, etteivät tiedä oliko korkeakoulututkinto edellytyksenä ensimmäisessä työssä, vastaava todennäköisyyden kasvu on 7 prosenttiyksikköä ja generalisteja kuvaavassa mallissa 10 prosenttiyksikköä. Tämä luokka ei ollut tilastollisesti merkitsevä selittäjä professiokoulutuksen saaneiden mallissa.

Työn ja koulutusalan vastaavuutta¹⁵ kuvaava muuttuja on tilastollisesti merkitsevä kaikissa kolmessa regressiomallissa. Kyseisen muuttujan vaikutus on tulosten perusteella suurin generalisteilla. Jos generalistivastaaja ei pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä juuri lainkaan, hänellä on 23 prosenttiyksikköä korkeampi todennäköisyys työskennellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä kyselyhetkellä verrattuna ensimmäisessä työssä jatkuvasti oppimaansa hyödyntämään pystyvään generalistivastaajaan.

Mielenkiintoista oli huomata, että vastaajan valmius ottaa vastaan työtä opiskelumaakunnan ulkopuolelta alentaa todennäköisyyttä työskennellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä 2 prosenttiyksikköä. Tosin kyseinen muuttuja on tilastollisesti merkitsevä pelkästään kaikki vastaajat sisältävässä mallissa. Ristiintaulukoitaessa kyseinen vaikutus ja yliopisto nähdään, että käytännössä kaikista yliopistoista valmistuneet ja muualta kuin opiskelumaakunnasta ensimmäisen työn löytäneet ovat päässeet useammin hyvin koulutustaan vastaavaan työhön verrattuna opiskelupaikkakunnalta työn löytäneisiin. Tältä osin alueellisten työmarkkinoiden erot eivät siis näytä vaikuttavan asiaan. On hyvä myös huomioida, että joillain tilanne saattaa kuitenkin olla jopa päinvastainen esimerkiksi silloin, kun pariskunta vaihtaa paikkakuntaa vain toisen osapuolen työn takia.

Professiokoulutuksen saaneiden kohdalla myös asuinläänin vaihtumista kuvaava muuttuja nousi tilastollisesti merkitseväksi selittäjäksi. Mallin tuloksen mukaan niillä vastaajilla, joilla kyselyhetken asuinlääni eroaa ennen yliopisto-opintoja ol-

15 Tässä tarkoitetaan kysymystä "Pystyykö hyödyntämään oppimaansa?".

leesta asuinläänistä, on 5 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys työskennellä kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työtehtävässä verrattuna muihin vastaajiin. Tässä saattaa taustalla olla edellä mainittu pariskunnan muutto sellaiselle alueelle, josta ei löydy koulutustasoa vastaavaa työtä molemmille.

5.4 Pystyykö hyödyntämään oppimaansa kyselyhetken työssä

Neljäntenä vastemuuttujana tarkastellaan kyselyhetken työtehtävän laatua toisesta näkökulmasta. Kyseinen muuttuja saa arvon 0, jos vastaaja on arvioinut voivansa hyödyntää kyselyhetken työssään yliopistossa oppimiaan asioita jatkuvasti, ja arvon 1, jos vastaaja on arvioinut voivansa hyödyntää kyselyhetken työssään yliopistossa oppimiaan asioita jonkin verran tai ei juuri lainkaan. Muuttujan ”pystyykö hyödyntämään yliopistossa oppimiaan asioita työssään” luokat olisi mahdollista jakaa toisinkin, mutta tässä haluttiin ensisijaisesti verrata hyvin koulutusalaansa vastaavassa työssä olevia vastaajia muihin vastaajiin. Mallin muuttujat on esitelty seuraavassa taulukossa.

Kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta selittävät muuttujat ovat samat kuin työn ja koulutustason vastaavuutta kuvaavassa mallissa olevat selittävät muuttujat. Tästäkin regressiomallista on jätetty muuttuja ”kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa” tarkastelun ulkopuolelle, koska ei ollut mahdollista erottaa kyselyhetkellä koulutustasoa vastaamattomassa työssä olevia vastaajia aiemmin työrällään koulutustasoa vastaamattomassa työssä olevista vastaajista. Tarkemmat kuvaukset muuttujista löytyvät luvusta 3. Referenssiluokkana toimivat kaikkien muuttujien osalta ensimmäinen luokka (eli se luokka, jonka lukuarvo on 0).

Kaikki vastaajat sisältävässä mallissa on mukana 5406 vastaajan tiedot, heistä kyselyhetkellä 2094 (39 %) vastaajaa ei pystynyt hyödyntämään oppimaansa kyselyhetken työssään jatkuvasti. Professiokoulutuksen saaneiden vastaajien malli koostuu 1899 henkilöstä, joista 512 (27 %) toimii osittain tai täysin koulutusalaansa vastaamattomissa tehtävissä. Generalisteja kuvaavassa mallissa vastaavat luvut ovat 3507 vastaajaa ja heistä 1582 (45 %) ei pystynyt hyödyntämään oppimaansa kyselyhetken työssään jatkuvasti. Mallien tuottamat kertoimet kaikille muuttujille ovat nähtävissä liitteissä 10–12.

Taulukko 14. Kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta kuvaavan mallin selittävät muuttujat.

Selitettävä muuttuja	
Kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuus	0 = pystyy hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti, 1 = ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti
Selittävät muuttujat	
Sukupuoli	0 = mies, 1 = nainen
Ikä valmistumishetkellä	
Koulutustausta	0 = professio, 1 = generalisti
Onko sama lääni ennen opintoja ja nyt	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	0 = kyllä pelkästään, 1 = kyllä mutta myös muihin, 2 = ei, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut työvoimakoulutukseen	0 = ei, 1 = kyllä pelkästään, 2 = kyllä mutta myös muihin, 3 = tieto puuttuu
Onko osallistunut jatko-opintoihin tai ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen	0 = kyllä pelkästään, 1 = kyllä mutta myös muihin, 2 = ei, 3 = tieto puuttuu
Työnantajien lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu keskiarvolla)
Onko ollut perhevapaalla yli 6 kk	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Onko ollut aiemmin työttömänä	0 = ei, 1 = kyllä, 2 = tieto puuttuu
Työttömyysjaksojen lukumäärä	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työttömyysaika	(tyhjät arvot on korvattu ryhmäkeskiarvolla)
Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä	0 = työssä, 1 = työtön, 2 = päätoiminen opiskelija, 3 = perhevapaalla, 4 = muu tilanne tai tieto puuttuu
Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne	0 = tyypillinen, 1 = epätyypillinen
Luokiteltu ensimmäinen työnantajasektori	0 = yksityinen sektori, 1 = kunta, 2 = valtio, 3 = järjestö, 4 = jokin muu tai tieto puuttuu
Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = tieto puuttuu
Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa	0 = kyllä, 1 = ei, 2 = ei tiedä, 3 = tieto puuttuu
Pystyykö hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä	0 = jatkuvasti, 1 = jonkin verran, 2 = ei lainkaan, 3 = tieto puuttuu

Taulukko 15 Kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta selittävien muuttujien marginaalivaikutukset.

Selittävät muuttujat	Kaikki vastaajat	Professio-koulutus	Generalisti-koulutus
Sukupuoli, nainen	(..)	6,3 %	-5,0 %
Koulutus generalistinen	7,7 %	-	-
On osallistunut työnantajan järjestämän koulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin	6,3 %	7,9 %	(..)
Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen	9,5 %	8,9 %	9,7 %
On osallistunut pelkästään ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen	-16,3 %	-12,3 %	-18,0 %
On osallistunut pelkästään jatko-opintoihin	-19,8 %	-12,7 %	-24,0 %
On osallistunut jatko-opintojen lisäksi myös muihin koulutuksiin	-13,6 %	-11,5 %	-13,8 %
Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä jokin muu	(..)	13,1 %	(..)
Työttömyysaika	6,6 %	(..)	7,0 %
Ensimmäisen työsuhteen luonne epätyypillinen	-5,5 %	-7,2 %	(..)
Ensimmäinen työnantajasektori kunta	(..)	(..)	-7,7 %
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa	-6,6 %	-11,8 %	(..)
Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään jonkin verran	59,2 %	64,5 %	57,9 %
Ei pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään juuri lainkaan	54,0 %	54,3 %	54,3 %

(..) Muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin tasolla kyseisessä mallissa.

Mallien selitysasteet vaihtelevat 0,428 ja 0,479 välillä (= Nagelkerke R²). Lisäksi mallien ennustetarkkuuksia voidaan pitää hyvinä. Ne vaihtelevat 79 ja 85 prosentin välillä siten, että professiokoulutuksen saaneita kuvaavan mallin ennustetarkkuus on parhain. Hosmer-Lemeshow -testin p-arvojen perusteella mallit ovat toimineet, eli ennustettujen ja havaittujen arvojen välillä ei ole eroa.

Tulokset ja niiden tulkintoja

Tarkasteltaessa regressiomallien selitysasteita nähdään, että ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja yliopisto-opintojen vastaavuus on keskeisin kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuuden selittäjä. Sama asia näkyy taulukosta 15. Jos vastaaja ei pysty hyödyntämään ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssään oppimaansa juuri lainkaan, hänellä on 54 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä työssä, jossa hän ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti. Vastaava prosenttiosuus niillä vastaajilla, jotka pystyivät hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään jonkin verran, on noin 60.

Huomioitavaa on, että ensimmäisen työtehtävän ja koulutusalan vastaamattomuus vaikuttaa vähemmän kyselyhetken tilanteeseen kuin ensimmäisen työn ja

koulutusalan osittainen vastaamattomuus. Todennäköinen selitys tälle on se, että kynnys siirtyä pois osittain yliopisto-opintoja vastaavasta työstä paremmin opintoja vastaavaan työhön on suurempi kuin opintoja vastaamattomista tehtävistä siirtyvillä. Toisin sanoen kannustimet työtehtävän vaihtamiselle ovat vähäisemmät tai ne puuttuvat kokonaan.

Taustamuuttujien osalta sukupuoli ja koulutustausta ovat tilastollisesti merkitseviä selittäjiä. Generalisteilla on 8 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä työssä, joka ei täysin vastaa yliopisto-opintoja, kuin professioon kouluttautuneilla. Tulos on sinällään odotettu, sillä esimerkiksi yliopistojen omisissa selvityksissä on havaittu vastaava ilmiö.

Sukupuolen osalta professiokoulutuksen saaneita ja generalisteja kuvaavat mallit tuottivat päinvastaiset tulokset. Professioon kouluttautuneilla naisilla on miehiin verrattuna 6 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla kyselyhetkellä työssä, jossa vastaaja ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti. Sen sijaan generalistinaisilla on 5 prosenttiyksikköä pienempi todennäköisyys työskennellä osittain tai täysin opintoja vastaamattomassa työssä verrattuna generalistimiehiin. Tuloksen taustalla vaikuttaa todennäköisesti se, että generalistien sukupuolijakauma on huomattavasti tasaisempi kuin professiokoulutuksen saaneilla. Tämän vastemuuttujan kohdalla professioon valmistuneista 80 % on naisia, kun generalisteista naisia on 60 %.

Valmistumisen jälkeistä kouluttautumista kuvaavat muuttajat, pois lukien työvoimakoulutus, selittävät kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta. Jos vastaaja ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen, hänellä on noin 10 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla työssä, jossa hän ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti, verrattuna pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneilla vastaajilla. Tilanne on vastaava saman muuttujan luokan ”on osallistunut työnantajan järjestämän koulutuksen lisäksi muihin koulutukseen” kohdalla, joskin opintoja osittain tai täysin vastaamattomassa työssä olon todennäköisyys on vain 6-8 prosenttiyksikköä suurempi verrattuna pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneisiin. Generalisteja kuvaavassa mallissa jälkimmäinen luokka ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Osallistuminen ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen pienentää erityisesti generalistien todennäköisyyttä työskennellä osittain tai täysin opintoja vastaamattomassa työssä. Pelkästään ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen osallistuneilla generalisteilla on 18 prosenttiyksikköä pienempi todennäköisyys olla työssä, jossa hän ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti, verrattuna generalisteihin, jotka eivät ole osallistuneet ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen. Profiisio-
koulutuksen saaneilla vastaava osuus on 13 prosenttiyksikköä.

Myös jatko-opintojen suorittaminen alentaa työskentelyä opintoja vastaamattomassa työssä. Vaikutus näkyy kaikissa kolmessa mallissa ja tämänkin muuttujan kohdalla vaikutus on suurin generalisteilla. Käytännössä jatko-opinnot vastaavat tässä tapauksessa monille ammatillista erikoistumiskoulutusta, joka selkeyttää ja parantaa työllistymistä.

Katkot työurassa eivät näytä juuri vaikuttavan kyselyhetken työn ja opintojen vastaavuuteen. Ainoastaan työttömyysaika on tilastollisesti merkitsevä selittäjä sekä kaikki vastaajat sisältävässä että generalisteja kuvaavassa malleissa. Työttömyysajan pidentyminen vuodella kasvattaa yliopisto-opintoja vastaamattoman työn tekemisen todennäköisyyttä 7 prosenttiyksikköä.

Professiokoulutuksen saaneiden mallissa valmistumishetken työmarkkinatilannetta kuvaavan muuttujan luokka ”jokin muu” on tilastollisesti merkitsevä. Kyseiseen ryhmään kuuluvilla on 13 prosenttiyksikköä suurempi todennäköisyys olla työssä, jossa ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti, verrattuna valmistumishetkellä työssä olleisiin professiokoulutuksen saaneisiin vastaajiin. Vastaava luokka oli tilastollisesti merkitsevä jo edellisen vastemuuttujan kohdalla. Aineistosta ei ole nähtävissä mitään luonnollista tulkintaa tämänkään vastemuuttujan osalta kyseiselle tulokselle.

Luvun alussa käsiteltiin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn osalta muuttuja ”pystyykö hyödyntämään oppimaansa”. Myös muut ensimmäistä valmistumisen jälkeistä työtä kuvaavat muuttujat selittävät kyselyhetken työn ja opintojen vastaavuutta. Sekä kaikki vastaajat sisältävässä että professiokoulutuksen saaneiden malleissa toinen työn laatua kuvaava muuttuja on tilastollisesti merkitsevä. Vastaajilla, jotka ilmoittivat, ettei ensimmäisessä työssä vaadittu korkeakoulututkintoa, on pienempi todennäköisyys toimia kyselyhetkellä osittain tai täysin koulutus-alaa vastaamattomassa työssä. Vastaavasti sekä kaikki vastaajat sisältävässä että professiokoulutuksen saaneita kuvaavassa mallissa ensimmäisen työn työsuhteen epätyypillisuus alentaa todennäköisyyttä olla kyselyhetkellä työssä, jossa ei pysty hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti.

Molempien edellisessä kappaleessa kerrotun tuloksen taustalla on todennäköisesti sama asia, josta jo mainittiin luvun alussa. Vastaajilla, jotka ovat saaneet heti valmistumisensa jälkeen joko vakituisen työn, joka vastaa osittain koulutus-alaa, tai vaihtoehtoisesti työn, jossa vaaditaan korkeakoulututkinto, mutta joka vastaa vain osittain koulutus-alaa, ei välttämättä ole motivaatiota hakea työtä, jossa voisi hyödyntää oppimaansa jatkuvasti. Näin on erityisesti silloin, kun palkkaus on vastaajan mielestä tyydyttävä tai kun työskentelyalueella on vähän paremmin opintoja vastaavia työtehtäviä.

Valmistumisensa jälkeen kuntasektorille työllistyneillä generalisteilla on suurempi todennäköisyys olla työtehtävissä, jossa he pystyvät hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti. Tuloksen yhtenä syynä on hyvin todennäköisesti opetustyössä toimivat vastaajat. Kuten raportin luvussa 3 todettiin, kaikkien yliopistojen opiskelijarekisteristä saatu tieto ei mahdollistanut aineenopettajan koulutuksen saaneiden indentifointia.

5.5 Kyselyhetken palkka

Yksi keskeinen väline peilattaessa työuran alun tapahtumien vaikutuksia kyselyhetken tilanteeseen on tarkastella kyselyhetken palkkaa. Kyselyhetken palkkaa kuvataan lineaarisella regressiomallilla, eli se poikkeaa edellisistä regressiomalleista. Selitettävä muuttuja on vastaajan ilmoittaman bruttokuukausiansion logaritmi. Palkkamallissa ovat mukana ne vastaajat, jotka olivat kyselyhetkellä vakituisessa tai määräaikaisessa työssä tai toimivat yrittäjinä. Tämä rajausta on tehty sen takia, että vastaajien ilmoittamat palkat olisivat lähtökohdiltaan mahdollisimman vertailukelpoiset. Osa-aikatyöllisiä aineistossa oli vähän (2,5 % kaikista vastaajista) ja työttömien, perhevapaalla olevien tai opiskelijoiden kohdalla palkkahavaintoa ei ole edes käytettävissä. Myös palkkamallit on tehty erikseen generalisteille sekä professiokoulutuksen saaneille vastaajille.

Kaikki vastaajat sisältävässä mallissa on 4716 vastaajan tiedot. Heidän bruttokuukausipalkan keskiarvo on 3105 euroa. Professiokoulutuksen saaneiden mallissa vastaajia on 1622 ja heidän bruttokuukausipalkan keskiarvo on 3003 euroa. Vastaavasti generalisteja kuvaavassa mallissa on 3094 vastaajaa ja heidän bruttokuukausipalkan keskiarvo on 3158 euroa. Luvussa neljä on esitetty kyselyhetken palkkajakaumia eri muuttujien suhteen.

Palkkamallin selittävinä muuttujina ovat samat muuttujat kuin edellisissä regressiomalleissa. Näiden lisäksi malliin on otettu kyselyhetken työsuhdetta kuvaavia muuttujia sekä tutkinnon tasoa kuvaava muuttuja. Luokitellut muuttujat on tuotu malliin ns. dummy-muuttujien avulla. Kaikki käytetyt muuttujat ovat nähtävissä liitteissä 13–15. Kyseisissä liitteissä kerrotaan mallien tuottamat kertoimet. Mallien selitysasteet (adjusted R) ovat kaikki noin 0,5.

Taulukko 16. Kyselyhetken palkkaa selittävien muuttujien vaikutuksen suuruus. Raportoitu $(\exp(x)-1)*100$, missä x = kunkin muuttujan estimaatti (B).

Selittävät muuttujat	Kaikki vastaajat	Professio-koulutus	Generalisti-koulutus
Sukupuoli, nainen	-9,0	-10,8	-9,0
Ikä valmistuessa	0,4	0,6	0,4
Tutkinnon taso ylempi korkeakoulututkinto (ref. alempi korkeakoulututkinto)	18,8	19,8	(..)
On osallistunut pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	4,1	(..)	4,7
On osallistunut työnantajan järjestämän koulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	4,6	(..)	5,6
On osallistunut pelkästään työvoimakoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	-11,4	(..)	-15,2
On osallistunut työvoimakoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	-5,8	(..)	-7,7
Työnantajien lukumäärä	1,0	(..)	(..)
Koulutustasoa vastaamattomassa työssä oloaika	-1,7	-2,8	-1,6
On ollut perhevapaalla yli 6 kk	-5,5	-7,5	-3,3
On ollut aiemmin työttömänä	(..)	(..)	-3,9
Työttömyysjaksojen lukumäärä	(..)	(..)	-1,6
Työttömyysaika	-6,9	(..)	-4,6
Valmistumishetken tilanne, työtön (ref. työssä)	-4,9	-9,7	(..)
Valmistumishetken tilanne, jokin muu (ref. työssä)	-3,8	-4,3	-4,1
Ensimmäinen työsuhte epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-4,1	-4,8	-4,4
Ensimmäinen työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	(..)	(..)	-3,3
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	(..)	(..)	-4,1
Ei pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään juuri lainkaan (ref. jatkuvasti)	(..)	(..)	-4,7
Nykyinen työsuhte epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-11,3	-5,4	-5,7
Nykyinen työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-4,6	-7,7	(..)
Nykyinen työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-9,6	-16,4	-7,6
Nykyinen työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-12,3	(..)	-6,2
Nykyinen työ sijaitsee Länsi-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-6,8	-3,3	-9,4
Nykyinen työ sijaitsee Itä-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-5,7	(..)	-8,0
Nykyinen työ sijaitsee Oulun läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-3,3	(..)	-3,8
Nykyinen työ sijaitsee ulkomailla (ref. Etelä-Suomen lääni)	6,9	(..)	9,7
Nykyisen työn sijaintitieto puuttuu (ref. Etelä-Suomen lääni)	-10,1	(..)	-7,3
Nykyisessä työssä ei vaadita korkeakoulututkintoa (ref. vaaditaan korkeakoulututkinto)	-5,1	-6,5	-3,2
Ei tiedä vaaditaanko nykyisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaaditaan korkeakoulututkinto)	-6,2	(..)	-5,8

Jatkuu seuraavalla sivulla

Selittävät muuttajat	Kaikki vastaajat	Professio-koulutus	Generalisti-koulutus
Nykyinen työ koulutustasoa vaativampaa (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	(..)	5,6	-3,6
Nykyinen työ koulutustasoa osittain alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-7,8	-10,5	-6,4
Nykyinen työ koulutustasoa selvästi alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-17,2	-12,3	-13,6
Nykyinen työ opetus tai kasvatusta (ref. tutkimus)	6,5	12,6	13,8
Nykyinen työ johto- tai esimiestehtävät (ref. tutkimus)	25,9	29,0	29,3
Nykyinen työ konsultointi tai koulutus (ref. tutkimus)	11,3	15,0	14,5
Nykyinen työ asiakastyö tai potilastyö (ref. tutkimus)	-4,3	(..)	(..)
Nykyinen työ markkinointi tai myynti (ref. tutkimus)	15,8	(..)	18,3
Nyk. työ hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävä (ref. tutkimus)	10,2	19,7	11,3
Nykyinen työ viestintä tai mediatyö (ref. tutkimus)	(..)	27,5	(..)
Nykyinen työ taiteellinen työ (ref. tutkimus)	(..)	(..)	-25,6
Nykyinen työ lainopillinen työ (ref. tutkimus)	11,9	15,6	10,9
Nykyinen työ kirkollinen työ (ref. tutkimus)	15,6	(..)	12,7
Nykyinen työ jokin muu (ref. tutkimus)	12,6	15,7	9,1
Koulutusala kauppatiede (ref. humanistinen)	18,4	(..)	21,3
Koulutusala luonnontiede (ref. humanistinen)	7,0	(..)	6,8
Koulutusala lääketiede (ref. humanistinen)	71,4	61,6	(..)
Koulutusala oikeustiede (ref. humanistinen)	25,1	27,7	(..)
Koulutusala teknillistieteellinen (ref. humanistinen)	10,6	(..)	12,8
Koulutusala teologia (ref. humanistinen)	-13,9	-56,0	-8,3
Koulutusala yhteiskuntatiede (ref. humanistinen)	5,7	(..)	8,2
Koulutusala farmasia (ref. humanistinen)	8,7	11,2	(..)
Koulutusala maatalous-metsätieteellinen (ref. humanistinen)	9,3	(..)	9,5
Koulutusala hammaslääketiede (ref. humanistinen)	90,5	56,3	(..)
Koulutusala eläinlääketiede (ref. humanistinen)	(..)	22,3	(..)

(..) Muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin tasolla kyseisessä mallissa.

Tulokset ja niiden tulkintoja

Edellä olevasta taulukosta 16 on nähtävissä kyselyhetken palkkaan vaikuttavat tekijät. Taustatekijöistä kaikki, eli sukupuoli, ikä ja koulutustausta vaikuttavat osaltaan kyselyhetken palkkaan. Tämän aineiston perusteella akateemiset naiset ansaitsevat noin 10 prosenttia vähemmän verrattuna akateemisiin miehiin. Vanhempana valmistuvilla kyselyhetken palkka on hieman korkeampi. Tosin iän kasvu vuodella nostaa palkkaa vain noin puoli prosenttia. Tuloksen taustalla on todennäköisesti pidempi työkokemus. Maisterien ansiotaso on vajaa 20 % korkeampi kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Myös koulutusalojen välillä on suuria eroja.

Yksikään vuonna 2001 suoritettuna akateemisen tutkinnon jälkeistä kouluttautumisista kuvaavista muuttujista ei selitä professioon kouluttautuneiden kyselyhetken palkkaa. Sen sijaan generalisteilla ja myös kaikki vastaajat sisältävässä mallissa osallistuminen työnantajan järjestämään koulutukseen vaikuttaisi parantavan kyselyhetken ansioita noin 5 %. Työvoimakoulutukseen osallistuminen näyttää puolestaan vaikuttavan negatiivisesti ansiokehitykseen. Tulos heijastaa hyvin todennäköisesti työuran katkonaisuutta työttömyyden takia, eikä varsinaisesti työvoimakoulutuksen negatiivista vaikutusta. Ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen tai jatko-opintoihin osallistuminen ei mallin tulosten perusteella vaikuta kyselyhetken ansioihin. Jatko-opintoja suorittaneiden kohdalla korkeamman koulutuksen tuomaa palkkaetua syö opintojen seurauksena oleva lyhyempi työura.

Työuran alkua kuvaavista muuttujista työnantajien lukumäärä on tilastollisesti merkitsevä kaikki vastaajat sisältävässä mallissa. Tämä voi viitata siihen, että työnantajaa vaihtamalla ansiokehitys on parempaa kuin mitä se olisi saman työnantajan palveluksessa erityisesti, jos vastaaja pääsee tällöin paremmin koulutustaan vastaavaan työtehtävään. Sen sijaan erillisten työsuhteiden lukumäärällä ei tulosten perusteella ole vaikutusta kyselyhetken palkkaan. Jo valmistumishetkellä työssä olleilla vastaajilla kyselyhetken palkka on parempi verrattuna niihin vastaajiin, jotka valmistumishetkellä olivat joko työttömänä tai työvoiman ulkopuolella. Tässäkin yhtenä vaikuttavana asiana on työssäoloajan pituus. Lisäksi koulutustasoa vastaamattomassa työssäoloajan kesto vaikuttaa negatiivisesti palkkaan.

Työttömänä olo ei näytä vaikuttavan professiokoulutuksen saaneiden palkkakehitykseen. Sen sijaan generalisteilla sekä työttömyyskertojen lukumäärä että työttömyyden kesto alentavat kyselyhetken palkkaa. Tämä näkyy myös kaikki vastaajat sisältävässä mallissa. Yli puoli vuotta kestäneen perhevapaan negatiivinen vaikutus kyselyhetken palkkaan on nähtävissä kaikissa kolmessa mallissa. Pitkään perhevapailla olleilla generalisteilla palkka on noin 3 % alempi kuin muilla generalisteilla. Vastaava palkan alenema professiokoulutuksen saaneilla on 7 %.

Ensimmäisellä valmistumisen jälkeisellä työllä ei tilastollisesti merkitsevien muuttujien lukumäärän perusteella ole erityisen suurta vaikutusta kyselyhetken palkkaan. Kaikissa kolmessa mallissa ainoastaan ensimmäisen työn epätyypillisuus näyttäisi vaikuttavan negatiivisesti kyselyhetken palkkaan. Epätyypillisessä työsuhteessa työuransa aloittaneilla vastaajilla on tulosten perusteella noin 4 % alempi palkka kyselyhetkellä verrattuna vastaajiin, jotka pääsivät heti työuransa alussa vakituiseen työsuhteeseen.

Generalistien kohdalla tilastollisesti merkitseviksi selittäjiksi nousivat myös ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn laatua kuvaavat muuttujat sekä työnantaja-sektori. Jos generalistivastaajan ensimmäinen työnantaja on ollut valtio, hänen

ansionsa ovat 3 % alemmat verrattuna yksityisellä sektorilla työuransa aloittaneisiin generalistivastaajiin. Tuloksen taustalla on mahdollisesti vastaajan pysyminen julkisella sektorilla koko työuransa alkutaipaleen, millä on negatiivinen vaikutus palkkakehitykseen verrattuna yksityisellä sektorilla työskenteleviin. Kyselyhetken työnantajasektorin vaikutuksesta kerrotaan jäljempänä.

Niillä generalisteilla, jotka ilmoittivat, ettei ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssä vaadittu korkeakoulututkintoa, on 4 % alempi palkka verrattuna generalisteihin, joiden ensimmäisessä työssä vaadittiin korkeakoulututkinto. Vastaavasti, jos generalistivastaaja ei ole pystynyt hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään, hänen ansionsa on 5 % alempi verrattuna generalistiin, joka pystyi hyödyntämään oppimaansa jatkuvasti ensimmäisessä työssään.

Odotetusti monet kyselyhetken työtä kuvaavat muuttajat vaikuttavat kyselyhetken palkkaan. Epätavallisissa työsuhteissa olevat vastaajat ansaitsevat kaikki vastaajat sisältävässä mallissa hieman yli 10 % vähemmän kuin vakituisessa työssä olevat vastaajat. Professiokoulutuksen suorittaneita ja generalisteja kuvaavissa malleissa vastaavan vaikutuksen suuruus on noin 6 %.

Työnantajasektori ja työpaikan sijainti vaikuttavat niin ikään palkkaan. Kuten monissa aiemmissakin yhteyksissä on tullut ilmi, yksityisellä sektorilla työskentelevät ansaitsevat parhaiten. Tämän aineiston perusteella ero kuntasektorilla työskenteleviin on 5 % sekä valtiolla että järjestöissä työskenteleviin noin 10 %. Mielenkiintoista oli huomata, että tilastollisesti merkitsevää eroa ei löytynyt verrattaessa kuntasektorilla työskentelevien generalistien palkkaa yksityisellä sektorilla työskentelevien generalistien palkkaan. Vastaava tulos saatiin niiden professiokoulutuksen saaneilla, jotka työskentelevät järjestöissä. Odotettu tulos saatiin myös työpaikan sijainnin osalta. Etelä-Suomen läänissä työskentelevien ansiot ovat korkeimmat, kun tarkastellaan Suomessa työskenteleviä vastaajia. Ulkomailla työskentelevien palkat ovat hieman alle 10 % korkeammat kuin Etelä-Suomen läänissä työskentelevillä. Professiokoulutuksen saaneilla vastaajilla työpaikan sijainti ei noussut selittäväksi muuttujaksi. Eli näyttää siltä, että työpaikan sijainti ei vaikuta palkkatasoon tietyn profession vaatimissa tehtävissä.

Ansioihin näyttää vaikuttavan myös kyselyhetken työn ja koulutustason vastavuus. Generalisteilla osittain koulutustasoa alemmassa työssä toimiminen ei alenna kyselyhetken ansiotasoa niin paljoa kuin professiokoulutuksen saaneilla. Jos työtehtävä on selvästi koulutustasoa alhaisempi, tilanne kääntyy päinvastaiseksi. Selvästi koulutustasoaan alhaisemmassa työtehtävässä toimivan generalistin ansiot ovat tulosten perusteella 14 % alemmat kuin hyvin koulutustasoa vastaavassa työssä toimivan generalistin. Professiokoulutuksen saaneilla vastaajilla vastaava ero palkassa on 12 %. Hieman yllättävä tulos saatiin niiden vastaajien kohdalla,

jotka ilmoittivat työn olevan koulutustasoa vaativampaa. Professiokoulutuksen saaneilla koulutustasoa vaativammassa työssä toimiminen näkyy myös palkassa. Näiden vastaajien ansiot ovat 6 % korkeammat kuin hyvin koulutustasoaan vastaavassa työssä olevilla. Generalisteilla puolestaan koulutustasoa vaativammassa työtehtävässä toimivien ansiotaso on 4 % alempi verrattuna hyvin koulutustasoa vastaavassa työssä toimivilla. Tuloksen taustalla on todennäköisesti ilmiö, josta mainittiin jo aiemmin. Osa opetustehtävissä toimivista oli merkinnyt työn olevan koulutustasoa vaativampaa tarkoittaen, että koulutus ei valmistanut vastaajaa opettajan käytännön tehtäviin.

Myös muuttuja ”Vaadittiinko nykyisessä työssä korkeakoulututkintoa?” selittää kyselyhetken palkkaa. Jos vastaaja ilmoitti, ettei korkeakoulututkintoa vaadittu, hänen palkkansa on noin 5 % alempi kuin vastaajilla, joilla korkeakoulututkinto oli vaatimuksena. Tilanne on käytännössä sama verrattaessa vastaajia, jotka ilmoittivat, etteivät tiedä oliko korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyisessä työssään, vastaajiin, joiden mukaan työssä vaaditaan korkeakoulututkintoa.

Palkkamallissa on mukana myös kyselyhetken pääasiallista työtehtävää kuvaava muuttuja. Tulosten perusteella ainoastaan taiteellisessa työssä toimivilla vastaajilla on selkeästi alempi palkka kuin tutkimustehtävissä toimivilla vastaajilla. Valtaosalla muissa lomakkeessa mainituissa tehtävissä toimivilla vastaajilla on parempi palkka kyselyhetkellä verrattuna tutkimustyötä tekeviin.

6 Tulokset kiteytettynä

Akateemisten alhainen työttömyysprosentti voi johtaa oletukseen, että akateemisten työmarkkinoille siirtymisessä ja työuran kehittämisessä ei ole ongelmia. Korkeintaan välittömästi valmistumisen jälkeiseen aikaan voi liittyä joillain koulutusaloilla tiettyä kitkaa työllistymisessä.

Yliopistoissa tehtyjen sijoittumisselvitysten perusteella lähes kaikilta koulutusaloilta valmistuneilla on jonkinlaisia työllistymiseen liittyviä ongelmia aivan työuran alussa. Suutari puolestaan totesi Akavan Laaser-projektin loppuraportissa, että työuran alkuun liittyvät ongelmat työllistymisessä ovat usein yhteydessä myöhempiin vaikeuksiin työelämällä. Mahdollisimman sujuva siirtyminen työelämään edesauttaisi työurien vakaata kehittymistä ja koulutusinvestoinnin tehokasta hyödyntämistä. Laaser-projekti oli pilotti palautejärjestelmän kehittämiseksi, niinpä käytössä ollut aineisto oli edustavuudeltaan vain näyte muutamasta yliopistosta valmistuneista. Tämän seurauksena kyseisen projektin tuloksia voidaan pitää vain suuntaa-antavina. (Suutari)

Nyt käytössä on huomattavasti laajempi aineisto. Vastanneiden lukumäärä vastaa hieman yli puolta kaikista ylemmän ja niin sanotun päättävän alemman korkeakoulututkinnon vuonna 2001 suorittaneista. Teknillistieteellisen ja taideteollisen koulutusalan aineisto on edelleen puutteellinen. Tämäkin katve on poistumassa yliopistojen ura- ja rekrytointipalvelujen Aarresaari-verkoston toteuttaman uraseurannan jatkuessa. Kahden koulutusalan puutteista huolimatta käytössä olevan aineiston avulla on mahdollista tarkastella, millä taustatekijöillä ja työuran alun tapahtumilla on vaikutusta pidemmälle työuraan. Toisin sanoen voidaan arvioida, ovatko Suutarin tekemät havainnot yleistettävissä kaikkiin akateemisen tutkinnon suorittaneisiin. Eri tekijöiden vaikutuksia akateemisten todennäköisyyteen olla työttömänä tai työskennellä koulutukseen nähden laadullisesti heikkotasoisessa työtehtävässä on esitelty alla muuttujaryhmittäin.

Yleiset taustamuuttujat

Taustamuuttujilla ei ollut suoraa vaikutusta kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyteen. Kyselyhetken työn laadun osalta tilanne on toinen. Generalisteilla on suurempi todennäköisyys olla työssä, joka ei täysin vastaa yliopisto-opintoja tai yliopistollista koulutustasoa. Valmistumishetken ikä kasvattaa puolestaan koulutustasoa alemmassa tehtävässä työskentelyn todennäköisyyttä. Toisaalta vanhempana valmistuneilla näyttää olevan hieman parempi ansiotaso kyselyhetkellä. Palkkaan vaikuttaa myös tutkinnon taso. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden

ansiot ovat noin viidenneksen korkeammat viiden vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisesta verrattuna alemman korkeakoulututkinnon suorittaneisiin.

Sukupuolen vaikutukset ovat moninaisemmat. Lisäksi on huomioitava, että sukupuolen vaikutus näkyy välillisesti myös perhevapaiden kautta. Yli puoli vuotta perhevapailla olleista vastaajista vain 2 % on miehiä.

Sukupuolten erot näkyvät ehkä selkeimmin palkkauksessa. Tämän aineiston perusteella naisten ansiot ovat 10 % alemmat kuin miesten. Hieman yllättäen generalistinaiset ovat tulosten perusteella generalistimiehiä useammin työssä, jossa he voivat hyödyntää oppimaansa jatkuvasti. Professiokoulutuksen saaneilla vastaajilla tilanne on päinvastainen. Osaltaan tätä tulosta selittää se, että naisten osuus professiokoulutuksen saaneista vastaajista on 80 % ja generalisteista 60 %. Toisaalta generalistinaiset ovat generalistimiehiä todennäköisemmin epätyypillisessä työsuhteessa. Professiokoulutuksen saaneiden naisten osalta tätä eroa ei havaittu verrattuna professiokoulutuksen saaneisiin miehiin.

Kouluttautumista kuvaavat muuttajat

Työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneiden tilanne on kaikkien regressiomallien kohdalla parempi verrattuna vastaajiin, jotka eivät ole osallistuneet työnantajan järjestämään koulutukseen. Työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneiden työttömyys on pienempi, työsuhde on useammin vakituinen ja se vastaa sekä koulutustasoa että yliopisto-opintoja useammin. Lisäksi työnantajan järjestämään koulutukseen osallistuneiden ansiot ovat kyselyhetkellä noin 5 % korkeammat verrattuna vastaajiin, jotka eivät ole osallistuneet työnantajan järjestämään koulutukseen. Tulosta voi osaltaan selittää se, että työnantaja kouluttaa niitä työntekijöitä, jotka se haluaa pitää palveluksessaan myös tulevaisuudessa.

Tulosten perusteella työvoimakoulutukseen osallistuneiden ansiotaso on alempi kuin muilla vastaajilla. On kuitenkin otettava huomioon, että työvoimakoulutukseen osallistumista kuvaava muuttuja korreloi työttömyyttä kuvaavan muuttujan kanssa. Kyseessä on siis todennäköisemmin työttömyyden negatiivinen vaikutus kuin työvoimankoulutuksen. Työvoimakoulutus näyttäisi vaikuttavan myös työsuhteeseen. Profession kouluttautuneiden kohdalla osallistuminen työvoimakoulutukseen pienentää todennäköisyyttä olla kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa, kun generalisteilla vastaava todennäköisyys puolestaan kasvaa.

Ammatillinen erikoistumiskoulutus näyttäisi parantavan kyselyhetken työn laatua. Kyseiset vastaajat ovat useammin löytäneet sekä koulutustasoa että yliopisto-

opintoja vastaavaa työtä kuin vastaajat, jotka eivät ole osallistuneet ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen.

Jatko-opintojen suorittaminen (mitä myös voidaan pitää tietyssä mielessä ammatillisena erikoistumiskoulutuksena) auttaa myös koulutustasoa ja yliopisto-opintoja vastaavan työn löytymistä. Sen sijaan jatko-opintoja suorittaneet ovat kyselyhetkellä useammin epätyypillisessä työsuhteessa. Työsuhteiden määräaikaisuus on verrattain yleinen ilmiö jatkotutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Jatko-opinnoilla ei näiden tulosten perusteella näytä olevan vaikutusta kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyteen tai palkkaan.

Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat

Akateemisten liikkuvuutta kuvaavilla muuttujilla ei käytännössä ollut vaikutusta kyselyhetken tilanteeseen. Ainoastaan koulutustasoa kuvaavassa ja kaikki vastaajat sisältävässä mallissa kävi ilmi, että työn perässä muuttaminen valmistumisen jälkeen parantaa koulutustasoa vastaavassa työtehtävässä toimimisen todennäköisyyttä.

Työuran alun eheyttä kuvaavat muuttajat

Työnantajien tai erillisten työsuhteiden lukumäärillä ei näytä olevan merkitystä kyselyhetken työllisyyden tai työn ja koulutuksen vastaavuuden näkökulmasta. Ainoa vaikutus nähdään kyselyhetken työsuhteen laadussa. Mitä enemmän vastaajalla on ollut työnantajia tai erillisiä työsuhteita työuransa ensimmäisen viiden vuoden aikana, sitä todennäköisemmin hän on kyselyhetkellä epätyypillisessä työsuhteessa. Määräaikaista työsuhdetta siis helposti seuraa määräaikainen työsuhde.

Työttömyyden ja perhevapaiden takia työuraan tulleet katkot näyttelevät merkittävää roolia tarkasteltaessa akateemisten työtilannetta viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana koettu työttömyys kasvattaa todennäköisyyttä olla myös kyselyhetkellä työttömänä. Työuran alkutai-paleella koettu työttömyys kasvattaa myös todennäköisyyttä toimia epätyypillisessä työsuhteessa ja koulutustasoa vastaamattomassa työtehtävässä. Työttömyyden vaikutusta tarkasteltiin lisäksi työttömyysjaksojen lukumäärän ja työttömyyden keston avulla. Työttömyysjaksojen lukumäärä kasvattaa kyselyhetken työttömyyden ja epätyypillisessä työsuhteessa toimimisen todennäköisyyttä. Lisäksi työttömyysjaksojen lukumäärä näyttäisi heikentävän generalistivastaajien ansiokehitystä. Sen sijaan työttömyyden keston negatiivinen vaikutus oli nähtävissä lähes kai-

kissa regressiomalleissa. Ainoat poikkeukset ovat professioon kouluttautuneiden vastaajien työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta sekä palkkaa kuvaavat mallit. Työttömyyden kesto on merkittävin yksittäinen kyselyhetken työttömyyttä selittävä tekijä.

Perhevapaat sinänsä eivät tulosten perusteella vaikuta vastaajien kyselyhetken tilanteeseen. Sen sijaan perhevapaan kesto näytti heikentävän vastaajan tilannetta kyselyhetkellä. Pidempiaikaiset perhevapaat (yli puoli vuotta kestävät) nostavat työttömyyden ja epätyypillisessä työsuhteessa toimimisen todennäköisyyttä. Lisäksi perhevapaalla olo näyttäisi heikentävän ansiokehitystä. Pidempiaikaiset perhevapaat eivät kuitenkaan näytä vaikuttavan koulutustasoa ja yliopisto-opintoja vastaavan työn saamisen todennäköisyyteen.

Valmistumishetkeä ja ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat

Valmistumishetken työmarkkinatilanteella ei juuri ole vaikutusta viiden vuoden päähän, kun tarkastellaan vastaajan työmarkkinatilannetta, työsuhdetta tai työn ja koulutuksen vastaavuutta. Ainoa vaikutuskanava on nähtävissä palkkamallissa. Jo valmistumishetkellä työssä olleiden vastaajien kyselyhetken ansiotaso on tulosten perusteella hieman korkeampi kuin vastaajien, jotka olivat valmistumishetkellä joko työttömänä tai työelämän ulkopuolella.

Ensimmäistä työsuhdetta kuvaavien muuttujien vaikutusmekanismit kyselyhetken tilanteeseen ovat monelta osin odotettuja. Kyselyhetken työsuhteen laadun keskeisin selittäjä on ensimmäisen työsuhteen laatu. Vastaavasti kyselyhetken työn ja yliopisto-opintojen vastaavuuden tärkein selittäjä on ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja yliopisto-opintojen vastaavuus.

Heti valmistumisensa jälkeen vakituiseen työsuhteeseen päässeet vastaajat ovat siis hyvin todennäköisesti vakituudessa työsuhteessa myös kyselyhetkellä. Tosin on huomattava, että myös kyselyhetken työnantajalla on suuri vaikutus kyselyhetken työsuhteen laatuun. Epätyypilliset työsuhteet ovat valtiolla selvästi yleisempiä kuin yksityisellä sektorilla. Ensimmäisen työsuhteen laatu on tilastollisesti merkitsevä selittäjä myös muiden vastemuuttujien kohdalla lukuun ottamatta kyselyhetken työn ja koulutustason vastaavuutta. Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn epätyypillisuus kasvattaa siis myös työttömyyden sekä työn ja yliopisto-opintojen vastaamattomuuden todennäköisyyttä. Lisäksi epätyypillisessä työsuhteessa työuransa aloittaneiden ansiot ovat noin 5 % alemmat verrattuna heti työuransa alussa vakituiseen työsuhteeseen päässeihin vastaajiin.

Ensimmäisen työn ja yliopisto-opintojen vastaamattomuus kasvattaa edellä mainitun lisäksi kyselyhetken työttömyyden todennäköisyyttä, kuten myös kyselyhetken työn ja koulutustason vastaamattomuuden todennäköisyyttä. Palkkamallien kohdalla ensimmäisen työn ja yliopisto-opintojen vastaamattomuuden negatiivinen vaikutus näkyy ainoastaan generalisteja kuvaavassa mallissa.

Toisaalta vastaajilla, jotka ilmoittivat, että he pystyvät hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssään jossain määrin, on suurempi todennäköisyys toimia kyselyhetkellä vakituisessa työssä verrattuna vastaajiin, jotka pystyvät hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä jatkuvasti. Tätä selittää todennäköisesti kyseisten vastaajien suurempi arvostus vakituista työsuhdetta kuin täysin yliopisto-opintoja vastaavaa työtä kohtaan.

Myös toisen työn ja koulutuksen laatua kuvaavan muuttujan vaikutukset ovat samansuuntaisia. Jos vastaajan ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työtehtävässä ei vaadittu korkeakoulututkintoa, hänen todennäköisyytensä olla kyselyhetkellä työttömänä tai koulutustasoa vastaamattomassa työssä kasvaa verrattuna vastaajiin, joiden ensimmäisessä työssä korkeakoulututkinto oli edellytyksenä. Sama ilmiö nähdään myös niiden vastaajien kohdalla, jotka ilmoittivat, etteivät tiedä oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäisessä työssä.

Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn työnantajasektorilla ei ole juurikaan merkitystä kyselyhetken työttömyyteen tai työn ja koulutuksen laatuun. Sen sijaan ensimmäisen työn työnantajasektori näyttäisi vaikuttavan kyselyhetken työsuhteen laatuun. Tosin tässäkin tulos käytännössä tarkoittaa sitä, että valmistumisensa jälkeen julkiselle sektorille tai järjestöihin epätyypilliseen työsuhteeseen työllistynyt vastaaja on myös kyselyhetkellä työssä samalla työnantajasektorilla epätyypillisessä työsuhteessa.

Johtopäätös

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että osalla akateemisista työuran alun työllistymisvaikeudet heijastuvat aikaan, jolloin valmistumisesta on kulu-
nut viisi vuotta. Tämä tutkimus siis vahvistaa Suutarin havainnon, että työllistymiseen liittyvät ongelmat kasautuvat tietyille henkilöille. Työttömyys kasvattaa työttömyyden todennäköisyyttä myöhemmässä vaiheessa työuraa kuten myös epätarkoituksenmukainen työllistyminen epätarkoituksenmukaisen työllistymisen todennäköisyyttä. Jos akateemisesti koulutettu työllistyy laadullisesti hyvään työhön heti valmistumisensa jälkeen, hänellä on vain hyvin harvoin ongelmia myöhemmin työurallaan.

Tämän tutkimuksen pohjana olevaan uraseurantakyselyyn vastanneet valmistuivat vuonna 2001 erinomaisen talous- ja työmarkkinasuhdanteen aikaan. Näin ollen voidaan olettaa, että siirtyminen työelämään on ollut keskimäärin suhteellisen vaivatonta. Tämä näkyikin siinä, että työttömyys on melko vähäistä ja useat vastaajista ovat päässeet työtehtäviin, jotka vastaavat laadullisesti yliopisto-opintoja. Työministeriön tilastot osoittavat, että akateemisten työttömyys kääntyi selkeään nousuun kesällä 2003. Vastaava tutkimus olisikin mielenkiintoista toistaa joko vuonna 2003 tai 2004 valmistuneilta kerättävän aineiston pohjalta. Vertaamalla tuloksia tämän tutkimuksen tuloksiin voitaisiin arvioida, vaikuttavatko samat työuran alun tekijät myöhempään työuraan myös huonomman työmarkkinasuhdanteen aikana. On siis ensiarvoisen tärkeää, että uraseurantaa jatketaan myös tulevaisuudessa.

Lähteet

Elias, Peter (ed.) 1999: Moving on: graduate careers three years after graduation. Institute for Employment Research, Manchester.

Garson David: Multivariate Analysis for Applied Social Science. Saatavana [www-muodossa <http://www2.chass.ncsu.edu/garson/pa765/statnote.htm>](http://www2.chass.ncsu.edu/garson/pa765/statnote.htm).

Haapakorpi Arja (1998): Professio tulevaisuudessa – etu, loukku vai mahdollisuus? Julkaisussa Järvinen Marjo-Riitta, Rinne Risto ja Lehtinen Erno (toim.): Yliopistot ja muuttuva työelämä. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja B:60.

Hämäläinen Ulla (2003): Ylikoulutusta korkeakoulutettujen työmarkkinoilla? Palkansaajien tutkimuslaitos, tutkimuksia 87.

Kleinbaum David G. (1994): Logistic Regression A Self-Learning Text. Springer-Verlag, New York.

Korhonen Päivi & Sainio Juha (2006): Viisi vuotta työelämässä. Monialayliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille. Aarresaari-verkosto ja Akava ry. Saatavana [www-muodossa <http://www.aarresaari.net/pdf/UraporttiNetti.pdf>](http://www.aarresaari.net/pdf/UraporttiNetti.pdf).

Lewis-Beck Michael S., Bryman Alan and Liao Tim Futing (ed.): The SAGE Encyclopedia of Social Science Research Methods, Volume 1.

Manninen, Jyri & Luukannel, Saara 2006: Maisterit ja kandidaatit työmarkkinoilla. Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Helsinki.

Nummenmaa Lauri (2004): Käyttätymistieteiden tilastolliset menetelmät. Turun yliopiston psykologian laitos. Unipaps Oy, Turku.

Nummenmaa Tapio, Konttinen Raimo, Kuusinen Jorma ja Leskinen Esko (1997): Tutkimusaineiston analyysi. WSOY Kirjapainoyksikkö, Porvoo.

Puhakka Antero & Rautopuro Juhani & Tuominen Visa (2007): Vastavalmistuneet – Joensuun yliopistosta vuosina 2003–2005 valmistuneiden kandidaattien ja maistereiden työllistyminen. Hallintoviraston raportteja ja selvityksiä N:o 44, Joensuun yliopisto.

Rinne Risto (1998): Akateemiset tutkinnot muuttuvana työmarkkinavaluuttana. Julkaisussa Järvinen Marjo-Riitta, Rinne Risto ja Lehtinen Erno (toim.): Yliopistot ja muuttuva työelämä. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja B:60.

Rouhelo Anne (2001): Akateemisten työllistyminen, tulevaisuuden muutostuulet ja piilevät työmarkkinat. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A:197.

Sainio Juha & Siitonen Mikko (2007): Turun yliopistosta vuonna 2005 valmistuneiden työllistyminen. Turun yliopisto, rehtorinviraston julkaisusarja 2/2007.

Suutari Minna (2003): Korkeakoulutettujen työelämäurien alkuvuodet. LAASER-projektin loppuraportti. Akava ry.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: MOTV Menetelmäopetuksen tietovaranto. Saatavana www-muodossa <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html>>.

Tilastokeskus: sijoittumispalvelu.

Yliopistojen tekemät kyselyt valmistuneiden sijoittumisesta työelämään seuraavissa osoitteissa:

- http://www.helsinki.fi/rekry/opiskelijat/tyoelamaan_sijoittuminen.htm (Helsingin yliopisto)
- <http://www.joensuu.fi/urapalvelut/valmistuneet> (Joensuun yliopisto)
- <http://www.jyu.fi/hallinto/rekryointi/opiskelija/sijoittumisenseuranta> (Jyväskylän yliopisto, huom. pääsy vain Jyväskylän yliopiston tietojärjestelmässä olevilta tietokoneilta)
- <http://www.uku.fi/careerservices/tiedelaitokset/sijoittuminen.shtml> (Kuopion yliopisto)
- <http://www.ulapland.fi/?Deptid=15258> (Lapin yliopisto)
- <http://www.oulu.fi/careerservices/sijoittumistietoa/index.html> (Oulun yliopisto)
- <http://www.uta.fi/rekryointi/sijoittumisenseuranta/maisterit.html> (Tampereen yliopisto)
- <http://rekryointi.utu.fi/?cmd=yliopistoille.sijoittuminen> (Turun yliopisto)
- <http://www.uwasa.fi/tyo/sijoittuminen/> (Vaasan yliopisto)
- <https://www.abo.fi/student/placeringpaarbetsmarknaden> (Åbo Akademi)

LIITE 1. Kyselylomake

Uraseuranta vuonna 2001 valmistuneille

Tämän lomakkeen sijasta voit vastata kyselyyn myös verkko-osoitteessa www.aarresaari.net/uraseuranta.

Verkossa vastaamiseen tarvitset lomakkeessa olevan opiskelijanumeron.

Vastaa kysymyksiin rengastamalla sopivin vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan.

KOULUTUS- JA TYÖHISTORIA

1. Kotikuntasi ennen yliopisto-opintojen aloittamista:

2. Oletko osallistunut koulutukseen vuonna 2001 suorittamasi tutkinnon jälkeen?

Valitse sopivat vaihtoehdot.

- 1 Olen osallistunut työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen.
- 2 Olen osallistunut työvoimakoulutukseen.
- 3 Olen osallistunut/suorittanut ammatillisen erikoistumiskoulutuksen, pätevyityskoulutuksen tms., mikä koulutus?

- 4 Olen suorittanut opintoja tähtäimessä toinen korkeakoulututkinto, ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi?

- 5 Olen suorittanut tieteellisiä jatko-opintoja, ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi?

- 6 Olen suorittanut muun koulutuksen tai tutkinnon, minkä?

- 7 En ole osallistunut koulutukseen.

3. Jos valitsit edellisestä kysymyksestä kohdan 4 tai 5, mikä oli tärkein perusteesi toisen korkeakoulututkinnon tai jatkotutkinnon suorittamiseen?

4. Kuinka kauan yhteensä olet ollut työssä valmistumisesi jälkeen?

_____ v _____ kk, josta yliopistollista koulutustasoani vastaavassa työssä _____ v _____ kk

5. Kuinka monen työnantajan palveluksessa olet ollut valmistumisesi jälkeen (mukaan lukien nykyinen työnantaja)? _____ kpl

6. Kuinka monessa erillisessä työ- tai virkasuhteessa olet ollut valmistumisesi jälkeen (jokainen määräaikainen työ- ja virkasuhde erikseen)? _____ kpl

7. Oletko valmistumisesi jälkeen

a) toiminut yrittäjänä/ammatinharj./freelancerina?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

b) ollut perhevapaiden vuoksi poissa työelämästä?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

8. Oletko ollut työttömänä valmistumisesi jälkeen?

1 En ole ollut työttömänä.

2 Kyllä, _____ kertaa, yhteensä _____ v _____ kk

9. Jos Sinulla on ollut valmistumisesi jälkeen työllistymisvaikeuksia, arvioi missä määrin seuraavat tekijät ovat vaikeuttaneet työllistymistäsi:

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = ei lainkaan, 2 = vain vähän, 3 = jonkin verran,

4 = melko paljon, 5 = paljon, 6 = erittäin paljon

1 Työkokemuksen puute	1	2	3	4	5	6
2 Puutteelliset työnhakutaidot	1	2	3	4	5	6
3 Suhdeverkostojen puute	1	2	3	4	5	6
4 Tutkinto ja sen aineyhdistelmä	1	2	3	4	5	6
5 Tutkinnon huono tunnettuus	1	2	3	4	5	6
6 Alan heikko työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
7 Alueellinen työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
8 Katkot määräaikaisissa työsuhteissa	1	2	3	4	5	6
9 Puutteellinen työelämä tietous	1	2	3	4	5	6
10 Epätietoisuus omista tavoitteista	1	2	3	4	5	6
11 Epävarmuus omasta osaamisesta	1	2	3	4	5	6
12 En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	1	2	3	4	5	6
13 Sukupuoli	1	2	3	4	5	6
14 Perheeseen tai muu elämäntilanteeseen liittyvä syy	1	2	3	4	5	6
15 Valmistumisajankohta	1	2	3	4	5	6
16 Muu, mikä?	1	2	3	4	5	6

TILANNE VALMISTUMISHETKELLÄ**10. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi valmistumishetkellä?**

- 1 Työssä
- 2 Työtön työnhakija
- 3 Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)
- 4 Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)
- 5 Muu, mikä? _____

11. Jos et valmistumishetkelläsi ollut töissä, kuinka pitkä aika valmistumishetken jälkeen kului siihen, kun aloitit ensimmäisessä työssä?

Aloitin ensimmäisen työn _____ v _____ kk valmistumiseni jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖPAIKKA VALMISTUMISEN JÄLKEEN

Seuraavat kysymykset (12–18) koskevat ensimmäistä työpaikkaasi vuonna 2001 suorittamasi tutkinnon jälkeen. Kyseinen työ on voinut alkaa jo ennen valmistumishetkeä.

12. Mikä oli ensimmäisen työpaikkasi työsuhteen luonne?

- 1 Vakituinen kokoaikatyö
- 2 Määräaikainen kokoaikatyö
- 3 Osa-aikatyö, _____ tuntia/viikko
- 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- 5 Työllistetty/työharjoittelu

13. Mikä oli ensimmäinen päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö (esim. Suomen Posti Oyj, Oy Yle Ab)
- 2 Kunta, kuntayhtymä, kuntien liikelaitos, ammattikorkeakoulu
- 3 Valtio, valtion liikelaitos
- 4 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö (esim. Eläketurva-keskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)
- 5 Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms.
- 6 Muu, mikä? _____

65

14. Millä paikkakunnalla ensimmä. työpaikkasi sijaitsi? _____**15. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten ensimmäisen päätyösi tehtävien luonnetta? Valitse yksi vaihtoehto.**

- 1 Tutkimus
- 2 Opetus tai kasvatustyö
- 3 Johto- ja esimiestehtävät
- 4 Konsultointi tai koulutus

Liitteet

- 5 Asiakastyö/potilastyö
- 6 Markkinointi ja myynti
- 7 Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
- 8 Viestintä- ja mediatyö
- 9 Toimisto- ja esikuntatehtävät
- 10 Taiteellinen työ
- 11 Lainopillinen työ
- 12 Kirkollinen työ
- 13 Muu, mikä? _____

16. Mikä oli ensimmäisen työpaikan ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

17. Oliko ylempi (alempi) korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäiseen työpaikkaasi?

- 1 Kyllä 2 Ei 3 En tiedä

18. Miten hyvin pystyit hyödyntämään yliopistossa oppimiasi asioita ensimmäisessä työssäsi?

- 1 Hyödynsin jatkuvasti.
- 2 Jonkin verran / osittain.
- 3 En voinut hyödyntää juuri lainkaan.

TILANNE TÄLLÄ HETKELLÄ

19. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi tällä hetkellä?

- 1 Vakituinen kokopäivätyö
- 2 Määräaikainen kokopäivätyö
- 3 Osa-aikatyö _____ tuntia/viikko
- 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- 5 Työllistetty/työharjoittelu
- 6 Työtön työnhakija, edell. työ päättyi (kk/v): ____/____
- 7 Työvoimakoulutus tai vastaava
- 8 Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)
- 9 Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)
- 10 Muu, mikä? _____

Vastaa seuraaviin kysymyksiin NYKYISEN PÄÄTYÖSI perusteella. Jos olet yrittäjä, ammattinharjoittaja tai freelancer, vastaa kysymyksiin soveltuvin osin. Jos et ole tällä hetkellä töissä, voit siirtyä viimeiselle sivulle kysymykseen 34.

20. Mikä on päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö (esim. Suomen Posti Oyj, Oy Yle Ab)
- 2 Kunta, kuntayhtymä, kuntien liikelaitos, ammattikorkeakoulu

- 3 Valtio, valtion liikelaitos
- 4 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö (esim. Eläketurva-keskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)
- 5 Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms.
- 6 Muu, mikä? _____

21. Millä paikkakunnalla työpaikkasi sijaitsee?

22. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten päätyötäsi tällä hetkellä? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Tutkimus
- 2 Opetus tai kasvatus
- 3 Johto- ja esimiestehtävät
- 4 Konsultointi tai koulutus
- 5 Asiakastyö/potilastyö
- 6 Markkinointi ja myynti
- 7 Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
- 8 Viestintä- ja mediatyö
- 9 Toimisto- ja esikuntatehtävät
- 10 Taiteellinen työ
- 11 Lainopillinen työ
- 12 Kirkollinen työ
- 13 Muu, mikä? _____

23. Mikä on ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

24. Mitä kautta sait tiedon nykyisestä työpaikastasi?

Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Yrityksen tai organisaation omat Internet-sivut
 - 2 Työministeriön www.mol.fi -sivusto
 - 3 Muu Internet-palvelu
 - 4 Yliopisto (ainelaitos/tiedek./ura- ja rekryointipalvelut)
 - 5 Työvoiman vuokraus- tai välityspalvelu tms.
 - 6 Työvoimatoimisto ja/tai työllistäminen
 - 7 Lehti-ilmoitus
 - 8 Kysyin työmahdollisuuksia suoraan työnantajilta
 - 9 Työnantaja ilmoitti minulle paikasta henkilökohtaisesti
 - 10 Suhdeverkoston kautta (ystävät, tuttavat, sukulaiset jne.)
 - 11 Työllistin itse itseni (yrittäjyys tms.)
 - 12 Muuta kautta, miten?
-

25. Oliko ylempi (alempi) korkeakoulututkinto vaatimuksena nykyiseen työhösi?

- 1 Kyllä 2 Ei 3 En tiedä

26. Miten hyvin voit hyödyntää yliopistossa oppimiasi asioita nykyisessä työssäsi?

- 1 Hyödynnän jatkuvasti.
2 Jonkin verran / osittain.
3 En voi hyödyntää juuri lainkaan.

27. Miten hyvin nykyinen työsi vastaa vaativuustasoltaan yliopistollista koulutustasi?

- 1 Työ vastaa hyvin koulutustasoani.
2 Työn vaativuus on koulutustasoani osittain alhaisempi.
3 Työn vaativuus on koulutustasoani selvästi alhaisempi.
4 Työ on koulutukseeni nähden vaativampaa.

28. Mikäli työ ei vastaa hyvin koulutustasoasi, mikä on tärkein syy työn vastaanottamiseen?

Välitse yksi vaihtoehto.

- 1 Jatkan työssä, jossa olin jo ennen valmistumistani.
2 En ole saanut koulutustasoani vastaavaa työtä.
3 Työ on mielenkiintoisempaa.
4 Palkka ja/tai työehdot ovat paremmat.
5 Muu koulutus on ohjannut minut nykyisiin tehtäviini.
6 En ole halunnut toimia koulutustani vastaavissa töissä.
7 Muu syy, mikä?

29. Minkä suuruinen on/oli bruttopalkkasi syyskuussa 2006 säännölliset lisät, luontoisetujen verotusarvot ja ylityökorvaukset mukaan lukien?

Jos olet yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer, merkitse keskimääräisen kuukausitulosi suuruus.

_____ €/kk

30. Arvioi tyytyväisyyttäsi nykyiseen työhösi seuraavien väittämien perusteella:

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

- 1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = hieman eri mieltä,
4 = hieman samaa mieltä, 5 = samaa mieltä, 6 = täysin samaa mieltä

1 Työni on mielenkiintoista.	1	2	3	4	5	6
2 Työni mahdollistaa uralla etenemisen	1	2	3	4	5	6
3 Työni mahdollistaa osaamiseni kehittämisen.	1	2	3	4	5	6
4 Työtehtäväni ovat monipuolisia.	1	2	3	4	5	6
5 Työni on itsenäistä ja vastuullista.	1	2	3	4	5	6
6 Työni tarjoaa sopivasti haasteita.	1	2	3	4	5	6
7 Työni on henkisesti liian kuormittavaa.	1	2	3	4	5	6
8 Työtä on liikaa.	1	2	3	4	5	6
9 Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa.	1	2	3	4	5	6
10 Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet.	1	2	3	4	5	6
11 Olen tavoitteideni mukaisella työuralla.	1	2	3	4	5	6

Vastaa kysymyksiin 31–33, jos olet tällä hetkellä määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa. Muussa tapauksessa siirry suoraan kysymykseen 34.

31. Mikä on tärkein peruste työ- tai virkasuhteesi määräaikaisuuteen?

Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Työn luonne (esim. projekti- tai kausiluontoisuus)
- 2 Sijaisuus
- 3 Avoimen viran/toimen hoito
- 4 Tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa.
- 5 Työ on määräaikainen omasta aloitteestani.
- 6 En tiedä työni määräaikaisuuden perustetta.
- 7 Muu, mikä? _____

32. Kuinka pitkäksi ajaksi nykyinen määräaikainen työ- tai virkasuhteesi on solmittu?

_____ v _____ kk

33. Oletko valmistumisesi jälkeen ollut useissa peräkkäisissä määräaikaisissa työ- tai virkasuhteissa saman työnantajan palveluksessa?

- 1 Kyllä, lukumäärä: _____ 2 En

69

YLIOPISTOKOULUTUKSEN MERKITYS

34. Miten tyytyväinen olet vuonna 2001 suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = erittäin tyytymätön	4 = melko tyytyväinen
2 = tyytymätön	5 = tyytyväinen
3 = hieman tyytymätön	6 = erittäin tyytyväinen

Perustelut:

35. Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi? Miten hyvin yliopisto-opiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia? Jos et ole tällä hetkellä työelämässä, arvioi viimeisimmän työpaikkasi mukaan.

Ympyröi jokaisesta

sopivimmat vaihtoehdot:

Merkitys työssä:

Yliopisto-opiskelu kehitti:

1 = ei lainkaan tärkeä

1 = erittäin puutteellisesti

2 = vain vähän merkitystä

2 = puutteellisesti

3 = jonkin verran merkitystä

3 = melko puutteellisesti

4 = melko tärkeä

4 = melko hyvin

5 = tärkeä

5 = hyvin

6 = erittäin tärkeä

6 = erinomaisesti

1	Oman alan teoreettinen osaaminen	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
2	Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
3	Tiedonhankintataidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
4	Ongelmanratkaisutaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
5	Ryhmätyötaitot ym. sosiaaliset taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
6	Neuvottelutaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

7	Organisointi- ja koordinaointitaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
8	Esimestaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
9	Projektinhallintataidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
10	Lainsäädännön tuntemus	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
11	Taloussuunnittelu ja budjetointi	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
12	Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

13	Tieto- ja viestintätekniikan taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
14	Viestintä suomen kielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
15	Viestintä ruotsin kielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
16	Viestintä englannin kielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
17	Viestintä muilla kielillä, millä?	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

Kiitos vastauksistasi! Tähän voit halutessasi kirjoittaa lisätietoja. Voit myös kommentoida kyselylomaketta.

LIITE 2. Työmarkkinatilannetta kuvaavien muuttujien kertoimet, kaikki vastaajat (pois lukien kyselyhetkellä työvoiman ulkopuolella olevat).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhte = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	-0,078	0,925	-0,078	0,226
Valmistumishetken ikä	0,027	1,027	0,027	0,016
Generalisti	0,221	1,259	0,230	0,241
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i>				
"Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,059	1,074	0,071	0,367
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	0,684*	1,861	0,621	0,285
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	0,869	1,903	0,643	0,402
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,758	1,786	0,580	0,351
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin tai ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	0,029	1,026	0,026	0,284
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-0,399	0,639	-0,448	0,328
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i>				
"Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	0,160	1,164	0,151	0,233
"Päätoiminen opiskelija"	0,051	1,052	0,051	0,342
"Perhevapaalla"	0,624	1,641	0,495	0,404
"Jokin muu"	-0,580	0,411	-0,888	0,748
<i>Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa?</i>				
"Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	0,402	1,423	0,352	0,234
Työnantajien lukumäärä	-0,066	0,933	-0,069	0,067
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	-0,032	0,968	-0,033	0,025
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	1,112***	2,344	0,852	0,237
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	0,910**	2,193	0,785	0,288
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	0,167***	1,168	0,156	0,045
Työttömyysajan keskiarvo	1,270***	2,296	0,831	0,104

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätyypillinen"	0,718*	2,152	0,766	0,306
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	0,254	1,322	0,279	0,282
" Valtio"	0,429	1,546	0,435	0,293
" Järjestö"	0,513	1,654	0,503	0,328
" Jokin muu"	2,016	3,606	1,282	1,020
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,070	0,926	-0,077	0,249
" Ei tiedä"	1,346**	2,432	0,889	0,295
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	0,092	1,102	0,097	0,219
" Ei lainkaan"	0,940*	2,050	0,718	0,306
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,064	0,939	-0,063	0,211
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijainti- maakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,294	0,738	-0,304	0,195

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
745,3708878	0,101048	0,368652
Estimation terminated at iteration number 8 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 3 Työmarkkinatilannetta kuvaavien muuttujien kertoimet, generalistikoulutus (pois lukien kyselyhetkellä työvoiman ulkopuolella olevat).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	-0,248	0,818	-0,200	0,244
Valmistumishetken ikä	0,031	1,026	0,025	0,019
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i> "Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-0,053	0,946	-0,055	0,420
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	0,897*	1,925	0,655	0,320
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	0,986	1,841	0,610	0,427
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,818	1,697	0,529	0,387
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin tai ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-0,203	0,855	-0,157	0,326
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-0,563	0,598	-0,514	0,370
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i> "Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	0,011	1,009	0,009	0,264
"Päätoiminen opiskelija"	-0,319	0,748	-0,291	0,428
"Perhevapaalla"	0,574	1,459	0,378	0,489
"Jokin muu"	-0,707	0,442	-0,816	0,841
<i>Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	0,343	1,290	0,255	0,267
Työnantajien lukumäärä	-0,098	0,920	-0,084	0,083
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	-0,083	0,932	-0,071	0,037
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	0,953*	1,866	0,624	0,286
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	1,223*	2,355	0,856	0,348
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	0,458***	1,378	0,321	0,076
Työttömyysajan keskiarvo	1,241***	2,033	0,710	0,113

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätyypillinen"	0,730	1,848	0,614	0,324
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	-0,023	0,977	-0,023	0,328
" Valtio"	0,626	1,611	0,477	0,315
" Järjestö"	0,716	1,699	0,530	0,348
" Jokin muu"	3,521	4,536	1,512	1,068
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,173	0,857	-0,155	0,278
" Ei tiedä"	1,083*	1,908	0,646	0,330
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	0,072	1,066	0,064	0,257
" Ei lainkaan"	1,207*	2,114	0,749	0,331
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	0,053	1,043	0,042	0,237
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijainti- maakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,386	0,722	-0,326	0,225

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***) , alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
745,3708878	0,101048	0,368652
Estimation terminated at iteration number 8 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 4. Työsuhteen laatua kuvaavien muuttujien kertoimet, kaikki vastaajat (kyselyhetken työsuhteen laadun ilmoittaneet).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	5,035***	1,393	0,331	0,091
Valmistumishetken ikä	0,200	1,013	0,013	0,007
Generalisti	0,786	1,052	0,050	0,086
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i> "Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-0,292	0,980	-0,020	0,136
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	5,548**	1,404	0,339	0,126
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	1,082	1,070	0,068	0,378
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	2,464	1,163	0,151	0,230
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	2,290	1,153	0,142	0,198
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	2,329	1,155	0,144	0,127
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	26,324***	3,891	1,359	0,148
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	11,025***	1,958	0,672	0,124
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistushetkellä</i> "Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	-2,397	0,850	-0,162	0,123
"Päätoiminen opiskelija"	3,489	1,235	0,211	0,123
"Perhevapaalla"	3,336	1,224	0,202	0,218
"Jokin muu"	6,775*	1,476	0,389	0,197
<i>Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	4,000*	1,276	0,244	0,107
Työnantajien lukumäärä	0,551	1,035	0,035	0,027
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	1,616***	1,105	0,100	0,012
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	6,813***	1,501	0,406	0,100

<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	4,591*	1,327	0,283	0,123
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	0,586	1,038	0,037	0,050
Työttömyysajan keskiarvo	8,546***	1,610	0,476	0,109
Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttajat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> "Tyypillinen" = referenssiluokka				
"Epätyypillinen"	19,862***	3,992	1,384	0,113
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> "Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
"Kunta"	8,069***	1,733	0,550	0,114
"Valtio"	11,662***	2,110	0,747	0,119
"Järjestö"	8,876***	1,815	0,596	0,153
"Jokin muu"	-0,647	0,947	-0,054	0,502
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulu- tutkinto?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	-3,079*	0,819	-0,200	0,102
"Ei tiedä"	-4,669	0,731	-0,314	0,172
<i>Pysty hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i> "Jatkuvasti" = referenssiluokka				
"Jonkin verran"	-2,919*	0,826	-0,191	0,085
"Ei lainkaan"	4,299	1,280	0,247	0,165
Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	1,067	1,070	0,067	0,086
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	-0,535	0,966	-0,034	0,078

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
4478,948883	0,250272	0,363744
Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 5 Työsuhteen laatua kuvaavien muuttujien kertoimet, professiokoulutus (kyselyhetken työsuhteen laadun ilmoittaneet).

Selittävät muuttujat	Marginaali- vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio- kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	1,781	1,102	0,098	0,157
Valmistumishetken ikä	0,206	1,011	0,011	0,011
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i>				
"Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	5,514	1,363	0,310	0,212
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	10,973**	1,780	0,577	0,208
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-19,163	0,187	-1,676	1,003
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-20,202**	0,152	-1,881	0,737
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-4,538	0,769	-0,262	0,328
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,978	1,053	0,052	0,197
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	15,698**	2,130	0,756	0,261
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	5,708	1,354	0,303	0,193
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i>				
"Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	0,093	1,005	0,005	0,204
"Päätöiminen opiskelija"	5,149	1,307	0,268	0,189
"Perhevapaalla"	3,404	1,198	0,181	0,330
"Jokin muu"	14,782**	2,020	0,703	0,269
<i>Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa?</i>				
"Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	6,296	1,383	0,324	0,183
Työnantajien lukumäärä	2,297**	1,128	0,120	0,041
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	1,094***	1,060	0,058	0,015
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	11,996***	1,828	0,603	0,143
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				

" Kyllä "	3,554	1,207	0,188	0,191
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,895	0,952	-0,049	0,045
Työttömyysajan keskiarvo	23,255***	2,814	1,035	0,306
Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen " = referenssiluokka				
" Epätyypillinen "	18,816***	3,139	1,144	0,175
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys " = referenssiluokka				
" Kunta "	1,854	1,107	0,101	0,177
" Valtio "	2,361	1,137	0,128	0,220
" Järjestö "	3,725	1,220	0,199	0,295
" Jokin muu "	-16,700	0,229	-1,476	1,169
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkinto?</i> " Kyllä " = referenssiluokka				
" Ei "	-1,609	0,916	-0,088	0,179
" Ei tiedä "	-4,986	0,750	-0,288	0,377
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i> " Jatkuvasti " = referenssiluokka				
" Jonkin verran "	0,466	1,025	0,025	0,136
" Ei lainkaan "	2,672	1,150	0,140	0,363
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä " = referenssiluokka				
" Ei "	4,128	1,245	0,219	0,137
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä " = referenssiluokka				
" Ei "	-1,751	0,910	-0,095	0,121

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1807,747074	0,169596	0,242842
Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 6. Työsuhteen laatua kuvaavien muuttujien kertoimet, generalistikoulutus (kyselyhetken työsuhteen laadun ilmoittaneet).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	5,706***	1,546	0,436	0,115
Valmistumishetken ikä	0,234	1,018	0,017	0,009
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i>				
"Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-2,696	0,802	-0,221	0,184
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"				
3,008				
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	8,510	1,718	0,541	0,429
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	8,970*	1,761	0,566	0,263
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis-</i> <i>koulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	5,452	1,444	0,367	0,257
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	1,719	1,134	0,125	0,174
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	29,814***	5,344	1,676	0,188
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	13,812***	2,580	0,948	0,169
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i>				
"Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	-3,343	0,763	-0,271	0,161
"Päätoiminen opiskelija"	2,630	1,200	0,183	0,165
"Perhevapaalla"	4,422	1,345	0,296	0,304
"Jokin muu"	0,128	1,009	0,009	0,301
<i>Kaikki työkokemus koulutustasoa vastaavaa?</i>				
"Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	2,528	1,198	0,180	0,137
Työnantajien lukumäärä	-0,623	0,954	-0,047	0,038
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	2,137***	1,164	0,152	0,019
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	2,843	1,227	0,205	0,146
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				

"Kyllä"	3,133	1,254	0,227	0,172
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	2,392*	1,184	0,169	0,080
Työttömyysajan keskiarvo	5,480**	1,438	0,363	0,117
Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i>				
"Tyypillinen" = referenssiluokka				
"Epätyypillinen"	19,308***	4,563	1,518	0,152
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i>				
"Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
"Kunta"	8,948***	2,002	0,694	0,153
"Valtio"	11,441***	2,323	0,843	0,149
"Järjestö"	9,575***	2,081	0,733	0,184
"Jokin muu"	4,297	1,455	0,375	0,594
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkea-koulututkinto?</i>				
"Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	-2,825	0,809	-0,212	0,130
"Ei tiedä"	-3,543	0,762	-0,272	0,203
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i>				
"Jatkuvasti" = referenssiluokka				
"Jonkin verran"	-3,406*	0,769	-0,262	0,114
"Ei lainkaan"	4,800	1,359	0,307	0,195
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i>				
"Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	-0,785	0,944	-0,058	0,115
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i>				
"Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	0,553	1,042	0,041	0,106

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
2559,612454	0,312865	0,458791
Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 7. Työn ja koulutustason vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet, kaikki vastaajat (koulutustasokysymykseen vastanneet).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	1,647	1,132	0,124	0,092
Valmistumishetken ikä	0,529***	1,040	0,039	0,007
Generalisti	6,805***	1,706	0,534	0,101
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i> "Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	1,343	1,112	0,106	0,141
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	5,084**	1,442	0,366	0,115
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-0,200	0,985	-0,015	0,359
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	1,286	1,097	0,093	0,233
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-6,160*	0,590	-0,527	0,220
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-3,531	0,758	-0,277	0,147
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-6,046**	0,597	-0,515	0,165
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,228	1,016	0,016	0,140
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i> "Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	-0,881	0,934	-0,068	0,134
"Päätöiminen opiskelija"	2,771	1,215	0,195	0,142
"Perhevapaalla"	3,059	1,239	0,214	0,233
"Jokin muu"	2,038	1,157	0,146	0,232
Työnantajien lukumäärä	0,265	1,020	0,020	0,027
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	0,132	1,010	0,010	0,011
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	2,681	1,209	0,190	0,108
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	4,171*	1,347	0,298	0,131
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,479	0,965	-0,036	0,049
Työttömyysajan keskiarvo	6,962***	1,563	0,447	0,105

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätyypillinen"	-0,454	0,967	-0,034	0,100
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	-2,832	0,807	-0,215	0,117
" Valtio"	-0,038	0,997	-0,003	0,123
" Järjestö"	-0,038	0,997	-0,003	0,155
" Jokin muu"	0,270	1,019	0,019	0,450
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkea- koulututkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	11,644***	2,192	0,785	0,089
" Ei tiedä"	6,802***	1,654	0,503	0,151
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	8,861***	1,924	0,654	0,086
" Ei lainkaan"	19,939***	3,418	1,229	0,144
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,218	0,984	-0,016	0,093
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-2,222*	0,847	-0,166	0,082

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
4249,220672	0,114872	0,183703
Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 8. Työn ja koulutustason vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet, professiokoulutus (koulutustasokysymykseen vastanneet).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhte = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	1,220	1,172	0,159	0,227
Valmistumishetken ikä	0,257 *	1,032	0,032	0,013
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i>				
"Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,713	1,094	0,090	0,290
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	0,902	1,119	0,113	0,281
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	0,616	1,077	0,074	1,206
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-4,023	0,521	-0,651	0,844
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-2,878	0,665	-0,408	0,475
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-1,337	0,842	-0,172	0,287
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-0,017	0,998	-0,002	0,388
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	0,278	1,035	0,034	0,278
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i>				
"Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	3,048	1,433	0,360	0,309
"Päätoiminen opiskelija"	2,540	1,359	0,307	0,287
"Perhevapaalla"	2,816	1,399	0,336	0,482
"Jokin muu"	5,410	1,790	0,582	0,402
Työnantajien lukumäärä	0,570	1,072	0,069	0,053
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	-0,026	0,997	-0,003	0,020
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	0,529	1,066	0,064	0,210
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	-1,561	0,817	-0,202	0,293
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,189	0,977	-0,024	0,085
Työttömyysajan keskiarvo	8,672 **	2,197	0,787	0,303

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttajat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätypillinen"	-3,340	0,679	-0,387	0,206
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	-4,584 *	0,602	-0,508	0,223
" Valtio"	-3,779	0,669	-0,403	0,313
" Järjestö"	-5,261	0,546	-0,605	0,400
" Jokin muu"	-5,119	0,558	-0,584	1,029
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkea- koulututkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	11,771 ***	2,959	1,085	0,195
" Ei tiedä"	-3,877	0,459	-0,778	0,746
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäi- sessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	7,465 ***	2,256	0,813	0,177
" Ei lainkaan"	9,606 **	2,657	0,977	0,363
Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	5,049 **	1,765	0,568	0,195
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-1,133	0,867	-0,143	0,172

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1045,291374	0,081752	0,160686
Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 9. Työn ja koulutustason vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet, generalistikoulutus (koulutustasokysymykseen vastanneet).

Selittävät muuttujat	Marginaali- vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio- kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	1,268***	1,081	0,078	0,102
Valmistumishetken ikä	0,632	1,039	0,038	0,008
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i> "Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	1,503	1,104	0,099	0,163
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	6,900**	1,511	0,413	0,129
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-1,008	0,939	-0,063	0,379
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	2,650	1,168	0,155	0,249
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-7,986*	0,570	-0,562	0,255
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-4,697	0,737	-0,305	0,173
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-9,292***	0,517	-0,659	0,185
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-0,188	0,989	-0,011	0,164
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i> "Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	-2,326	0,862	-0,149	0,152
"Päätoiminen opiskelija"	3,472	1,222	0,201	0,166
"Perhevapaalla"	3,648	1,234	0,210	0,272
"Jokin muu"	-0,495	0,970	-0,031	0,287
Työnantajien lukumäärä	-0,231	0,986	-0,014	0,034
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	0,389	1,024	0,024	0,015
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	4,010	1,263	0,234	0,128
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	7,088**	1,513	0,414	0,151
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,484	0,971	-0,030	0,062
Työttömyysajan keskiarvo	7,115***	1,478	0,391	0,111

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätyypillinen"	1,054	1,067	0,065	0,115
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	-2,645	0,845	-0,168	0,141
" Valtio"	0,452	1,027	0,027	0,138
" Järjestö"	1,427	1,088	0,084	0,171
" Jokin muu"	3,862	1,245	0,219	0,511
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulu- tutkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	12,845***	2,120	0,751	0,103
" Ei tiedä"	10,033***	1,841	0,610	0,160
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	9,924***	1,871	0,626	0,100
" Ei lainkaan"	22,892***	3,429	1,232	0,160
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-3,324	0,814	-0,206	0,107
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-2,668	0,849	-0,164	0,094

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
3146,070881	0,116327	0,175309
Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 10. Työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet, kaikki vastaajat (pystyykö hyödyntämään oppimaansa).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kertoimen (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	-1,490	0,935	-0,067	0,083
Valmistumishetken ikä	-0,268	0,988	-0,012	0,006
Generalisti	7,660***	1,420	0,351	0,085
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i> "Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	6,323*	1,338	0,291	0,130
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	9,464***	1,531	0,426	0,113
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	7,806	1,397	0,334	0,384
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-6,128	0,748	-0,290	0,231
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-16,252***	0,426	-0,853	0,199
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-3,814	0,841	-0,173	0,133
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i> "Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-19,822***	0,367	-1,003	0,155
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-13,572***	0,530	-0,634	0,128
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i> "Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	-0,068	0,997	-0,003	0,128
"Päätöiminen opiskelija"	0,210	1,009	0,009	0,129
"Perhevapaalla"	-1,238	0,945	-0,056	0,220
"Jokin muu"	2,276	1,106	0,101	0,212
Työnantajien lukumäärä	-0,490	0,978	-0,022	0,026
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	-0,021	0,999	-0,001	0,010
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	0,489	1,022	0,022	0,099
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i> "Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	-3,436	0,856	-0,156	0,124
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,919	0,959	-0,042	0,044
Työttömyysajan keskiarvo	6,613**	1,330	0,285	0,103

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttajat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätyypillinen"	-5,519**	0,782	-0,246	0,091
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	-3,479	0,855	-0,156	0,104
" Valtio"	-0,869	0,962	-0,038	0,116
" Järjestö"	-3,463	0,856	-0,156	0,147
" Jokin muu"	-10,390	0,608	-0,498	0,402
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulu- tutkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-6,554***	0,739	-0,303	0,088
" Ei tiedä"	2,668	1,122	0,115	0,147
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäi- sessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	59,153***	17,780	2,878	0,079
" Ei lainkaan"	54,019***	13,982	2,638	0,142
Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	0,705	1,032	0,032	0,084
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	0,467	1,021	0,021	0,074

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
5004,046782	0,335982	0,455961
Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 11. Työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet, professiokoulutus (pystyykö hyödyntämään oppimaansa).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	6,324*	1,566	0,449	0,181
Valmistumishetken ikä	-0,345	0,978	-0,023	0,012
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i>				
"Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	7,877*	1,695	0,528	0,246
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	8,915*	1,798	0,587	0,234
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-6,459	0,612	-0,491	1,129
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-6,718	0,598	-0,515	0,671
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis- koulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-12,317**	0,355	-1,035	0,385
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-6,503	0,637	-0,452	0,244
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-12,725**	0,380	-0,967	0,335
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-11,461***	0,434	-0,835	0,236
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i>				
"Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	3,136	1,216	0,195	0,248
"Päätöiminen opiskelija"	-2,988	0,809	-0,212	0,236
"Perhevapaalla"	-4,231	0,734	-0,309	0,410
"Jokin muu"	13,122*	2,035	0,710	0,322
Työnantajien lukumäärä	-0,052	0,997	-0,003	0,047
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	0,168	1,011	0,011	0,010
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	-3,189	0,808	-0,214	0,170
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	-6,134	0,656	-0,421	0,233
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,432	0,972	-0,028	0,057
Työttömyysajan keskiarvo	4,485	1,309	0,269	0,310

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttajat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> " Tyypillinen" = referenssiluokka				
" Epätyypillinen"	-7,178*	0,643	-0,442	0,172
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> " Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
" Kunta"	1,472	1,100	0,095	0,192
" Valtio"	-2,492	0,839	-0,175	0,270
" Järjestö"	0,846	1,057	0,055	0,339
" Jokin muu"	-6,373	0,607	-0,500	0,893
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkea- koulututkinto?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-11,777***	0,399	-0,919	0,195
" Ei tiedä"	-0,864	0,950	-0,051	0,380
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäi- sessä työssä?</i> " Jatkuvasti" = referenssiluokka				
" Jonkin verran"	64,475***	31,967	3,465	0,156
" Ei lainkaan"	54,333***	20,178	3,005	0,335
Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	-0,405	0,974	-0,026	0,165
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> " Kyllä" = referenssiluokka				
" Ei"	2,267	1,160	0,149	0,140

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1453,796874	0,329809	0,479157
Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 12. Työn ja yliopisto-opintojen vastaavuutta kuvaavien muuttujien kertoimet, generalistikoulutus (pystyykö hyödyntämään oppimaansa).

Selittävät muuttujat	Marginaali-vaikutus (%)	Riskisuhde = Exp (B)	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe
Taustamuuttujat				
Nainen	-4,970*	0,816	-0,204	0,096
Valmistumishetken ikä	-0,110	0,995	-0,005	0,008
Koulutusmuuttujat				
<i>Onko osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen?</i>				
"Kyllä, pelkästään" = referenssiluokka				
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	5,297	1,247	0,221	0,156
"Ei ole osallistunut työnantajan järjestämään koulutukseen"	9,685**	1,489	0,398	0,131
<i>Onko osallistunut työvoimakoulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	7,795	1,369	0,314	0,415
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-6,792	0,751	-0,287	0,250
<i>Onko osallistunut ammatilliseen erikoistumis-koulutukseen?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-17,989***	0,441	-0,818	0,238
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-0,964	0,961	-0,039	0,162
<i>Onko osallistunut jatko-opintoihin?</i>				
"Ei ole osallistunut" = referenssiluokka				
"Kyllä, pelkästään"	-23,988***	0,340	-1,078	0,176
"Kyllä, mutta myös muihin koulutuksiin"	-13,841***	0,561	-0,578	0,155
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
<i>Työmarkkinatilanne valmistumishetkellä</i>				
"Työssä" = referenssiluokka				
"Työtön"	-2,871	0,888	-0,119	0,153
"Päätoiminen opiskelija"	2,041	1,087	0,083	0,158
"Perhevapaalla"	-0,410	0,983	-0,017	0,271
"Jokin muu"	-6,043	0,776	-0,254	0,273
Työnantajien lukumäärä	-0,219	0,991	-0,009	0,033
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	-0,424	0,983	-0,017	0,015
Katkot työurassa				
<i>On ollut perhevapaalla yli 6 kk?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	2,860	1,124	0,117	0,126
<i>On ollut aiemmin työttömänä?</i>				
"Ei" = referenssiluokka				
"Kyllä"	0,293	1,012	0,012	0,157
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-1,475	0,941	-0,061	0,072
Työttömyysajan keskiarvo	7,027*	1,328	0,284	0,113

Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttajat				
<i>Luokiteltu ensimmäisen työsuhteen luonne</i> "Tyypillinen" = referenssiluokka				
"Epatyypillinen"	-3,909	0,852	-0,160	0,109
<i>Ensimmäisen työn työnantajasektori</i> "Yksityinen yritys" = referenssiluokka				
"Kunta"	-7,659*	0,727	-0,319	0,131
"Valtio"	0,494	1,020	0,020	0,132
"Järjestö"	-4,573	0,828	-0,188	0,164
"Jokin muu"	-7,412	0,734	-0,309	0,469
<i>Vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkea- koulututkinto?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	-3,408	0,869	-0,141	0,101
"Ei tiedä"	4,170	1,184	0,169	0,159
<i>Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäi- sessä työssä?</i> "Jatkuvasti" = referenssiluokka				
"Jonkin verran"	57,857***	15,113	2,716	0,095
"Ei lainkaan"	54,332***	12,717	2,543	0,160
Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat				
<i>Asuuko saman läänin alueella ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	1,383	1,058	0,057	0,099
<i>Onko ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta sama kuin opiskelumaakunta?</i> "Kyllä" = referenssiluokka				
"Ei"	-0,842	0,966	-0,035	0,089

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
3476,237986	0,319879	0,427879
Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.		

LIITE 13 Lineaarisen palkkamallin kertoimet, kaikki vastaajat (kokopäivätyössä olevat ja yrittäjät).

Selittävät muuttujat	(EXP (B)-1) *100	Regressio- kerroin (B)	Keski- virhe	VIF
Taustamuuttujat				
Nainen	-9,039***	-0,095	0,009	1,417
Valmistumishetken ikä	0,428***	0,004	0,001	1,522
Koulutusala eläinlääketiede (ref. humanistinen)	15,139	0,141	0,065	1,081
Koulutusala farmasia (ref. humanistinen)	8,743**	0,084	0,028	1,965
Koulutusala hammaslääketiede (ref. humanistinen)	90,478***	0,644	0,074	1,077
Koulutusala kasvatustiede (ref. humanistinen)	-2,718	-0,028	0,014	2,296
Koulutusala kauppatiede (ref. humanistinen)	18,387***	0,169	0,017	2,175
Koulutusala liikuntatiede (ref. humanistinen)	2,701	0,027	0,053	1,052
Koulutusala luonnontiede (ref. humanistinen)	6,985***	0,068	0,015	2,005
Koulutusala lääketiede (ref. humanistinen)	71,429***	0,539	0,030	1,990
Koulutusala maatalous-metsätieteellinen (ref. humanistinen)	9,322***	0,089	0,025	1,231
Koulutusala oikeustiede (ref. humanistinen)	25,106***	0,224	0,030	3,237
Koulutusala psykologia (ref. humanistinen)	6,013	0,058	0,030	1,294
Koulutusala taideteollinen (ref. humanistinen)	1,949	0,019	0,066	1,053
Koulutusala teknillistieteellinen (ref. humanistinen)	10,64***0	0,101	0,020	1,884
Koulutusala teologia (ref. humanistinen)	-13,889***	-0,150	0,041	1,886
Koulutusala terveystiede (ref. humanistinen)	4,438	0,043	0,024	1,339
Koulutusala yhteiskuntatiede (ref. humanistinen)	5,676***	0,055	0,015	1,875
Koulutustaso (ref. alempi korkeakoulututkinto)	18,762***	0,172	0,018	1,625
Koulutusmuuttujat				
On osallistunut pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	4,125***	0,040	0,012	2,721
On osallistunut työnantajan järjestämän koulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	4,621**	0,045	0,014	3,043
On osallistunut pelkästään työvoimakoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	-11,392**	-0,121	0,044	1,150
On osallistunut työvoimakoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	-5,810*	-0,060	0,027	1,226
On osallistunut pelkästään ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	-0,046	0,000	0,022	1,320
On osallistunut ammatillisen erikoistumiskoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	1,291	0,013	0,014	1,623
On suorittanut pelkästään jatko-opintoja (ref. ei ole suorittanut)	-0,499	-0,005	0,017	2,063
On suorittanut jatko-opintoja ja osallistunut muihin koulutuksiin (ref. ei ole suorittanut ja osallistunut)	-1,075	-0,011	0,013	1,831
Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
Valmistumishetken tilanne, työtön (ref. työssä)	-4,887***	-0,050	0,014	1,757
Valmistumishetken tilanne, työvoiman ulkopuolella tai jokin muu (ref. työssä)	-3,842***	-0,039	0,011	1,127

Koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimisen kesto	-1,706***	-0,017	0,004	1,254
Työnantajien lukumäärä	0,997***	0,010	0,003	1,636
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	-0,028	0,000	0,001	1,727
Katkot työurassa				
On ollut perhevapaalla yli 6 kk (ref. ei)	-5,510***	-0,057	0,010	1,202
On ollut aiemmin työttömänä (ref. ei)	-2,445	-0,025	0,013	2,670
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,054	-0,001	0,004	1,788
Työttömyysajan keskiarvo	-6,896***	-0,071	0,012	1,912
Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
Ensimmäinen työsuhte epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-4,117***	-0,042	0,010	1,664
Ensimmäisen työn työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-2,685	-0,027	0,015	4,031
Ensimmäisen työn työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-2,519	-0,026	0,014	2,453
Ensimmäisen työn työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-1,175	-0,012	0,019	1,763
Ensimmäisen työn työnantajasektori jokin muu (ref. yksityinen yritys)	1,510	0,015	0,047	1,044
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-1,900	-0,019	0,010	1,652
Ei tiedä vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-1,501	-0,015	0,017	1,307
Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä jonkin verran (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	0,912	0,009	0,010	1,759
Ei pysty hyödyntämään oppimansa juuri lainkaan ensimmäisessä työssä (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	-1,867	-0,019	0,018	1,565
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
Asuu saman läänin alueella jo ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen	0,225	0,002	0,009	1,107
Ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta on sama kuin opiskelumaakunta	0,491	0,005	0,008	1,121
Nykyistä työtä kuvaavat muuttujat				
Nykyisen työsuhte epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-11,345***	-0,120	0,010	1,528
Nykyisen työn työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-4,563**	-0,047	0,016	4,447
Nykyisen työn työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-9,627***	-0,101	0,015	2,355
Nykyisen työn työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-12,295***	-0,131	0,019	1,791
Nykyinen työpaikka sijaitsee Länsi-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-6,788***	-0,070	0,009	1,244
Nykyinen työpaikka sijaitsee Itä-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-5,656***	-0,058	0,014	1,159
Nykyinen työpaikka sijaitsee Oulun läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-3,305*	-0,034	0,015	1,210
Nykyinen työpaikka sijaitsee Lapin läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-4,309	-0,044	0,028	1,057

Nykyinen työpaikka sijaitsee ulkomailla (ref. Etelä-Suomen lääni)	6,921**	0,067	0,026	1,085
Nykyisen työpaikan sijaintitieto puuttuu (ref. Etelä-Suomen lääni)	-10,184***	-0,107	0,032	1,036
Nykyinen työ opetus tai kasvatusta (ref. tutkimus)	6,546***	0,063	0,018	5,317
Nykyinen työ johto- tai esimiestehtävät (ref. tutkimus)	25,853***	0,230	0,018	2,702
Nykyinen työ konsultointi tai koulutus (ref. tutkimus)	11,284***	0,107	0,024	1,636
Nykyinen työ asiakastyö tai potilastyö (ref. tutkimus)	-4,338*	-0,044	0,022	3,238
Nykyinen työ markkinointi tai myynti (ref. tutkimus)	15,802***	0,147	0,024	1,766
Nykyinen työ hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävä (ref. tutkimus)	10,163***	0,097	0,017	2,777
Nykyinen työ viestintä tai mediatyö (ref. tutkimus)	2,090	0,021	0,026	1,619
Nykyinen työ toimisto- tai esikuntatehtävät (ref. tutkimus)	5,228	0,051	0,028	1,545
Nykyinen työ taiteellinen työ (ref. tutkimus)	-10,573	-0,112	0,081	1,068
Nykyinen työ lainopillinen työ (ref. tutkimus)	11,913***	0,113	0,033	3,339
Nykyinen työ kirkollinen työ (ref. tutkimus)	15,630**	0,145	0,055	2,041
Nykyinen työ jokin muu (ref. tutkimus)	12,638***	0,119	0,023	1,637
Nykyisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-5,093***	-0,052	0,013	1,719
Ei tiedä vaadittiinko nykyisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-6,244**	-0,064	0,022	1,295
Pystyy hyödyntämään oppimaansa nykyisessä työssä jonkin verran (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	1,159	0,012	0,010	1,776
Ei pysty hyödyntämään oppimansa juuri lainkaan nykyisessä työssä (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	1,037	0,010	0,024	1,501
Nykyinen työ koulutustasoa vaativampaa (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	1,560	0,015	0,014	1,075
Nykyinen työ koulutustasoa osittain alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-7,847***	-0,082	0,012	1,246
Nykyinen työ koulutustasoa selvästi alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-17,165***	-0,188	0,024	1,488

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

Model									
Summary		Change Statistics							
	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
	0,718233	0,515859	0,507845	0,24785	0,51585	64,3653	76	4591	0

LIITE 14. Lineaarisen palkkamallin kertoimet, professio koulutuksen saaneet vastaajat (kokopäivätyössä olevat ja yrittäjät).

Selittävät muuttujat	(EXP (B)-1) *100	Regressio- kerroin (B)	Keski- virhe	VIF
Taustamuuttujat				
Nainen	-10,754***	-0,114	0,018	1,319
Valmistumishetken ikä	0,561***	0,006	0,001	1,891
Koulutusala eläinlääketiede (ref. humanistinen)	22,341**	0,202	0,077	1,602
Koulutusala farmasia (ref. humanistinen)	11,168*	0,106	0,051	5,329
Koulutusala hammaslääketiede (ref. humanistinen)	56,250***	0,446	0,084	1,388
Koulutusala kasvatustiede (ref. humanistinen)	-6,283	-0,065	0,037	8,320
Koulutusala kauppatiede (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala liikuntatiede (ref. humanistinen)	-4,024	-0,041	0,081	1,299
Koulutusala luonnontiede (ref. humanistinen)	12,461	0,117	0,188	1,077
Koulutusala lääketiede (ref. humanistinen)	61,631***	0,480	0,052	4,875
Koulutusala maatalous-metsätieteellinen (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala oikeustiede (ref. humanistinen)	27,681***	0,244	0,054	9,140
Koulutusala psykologia (ref. humanistinen)	3,148	0,031	0,049	3,051
Koulutusala taideteollinen (ref. humanistinen)	-4,208	-0,043	0,135	1,102
Koulutusala teknillistieteellinen (ref. humanistinen)	-9,978	-0,105	0,097	1,414
Koulutusala teologia (ref. humanistinen)	-56,028***	-0,822	0,115	1,211
Koulutusala terveystiede (ref. humanistinen)	0,513	0,005	0,044	4,146
Koulutusala yhteiskuntatiede (ref. humanistinen)	-9,803	-0,103	0,054	2,186
Koulutustaso (ref. alempi korkeakoulutkinto)	19,774***	0,180	0,023	1,780
Koulutusmuuttujat				
On osallistunut pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	1,814	0,018	0,024	3,338
On osallistunut työnantajan järjestämän koulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	3,679	0,036	0,027	3,926
On osallistunut pelkästään työvoimakoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	-3,929	-0,040	0,114	1,175
On osallistunut työvoimakoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	-11,051	-0,117	0,066	1,130
On osallistunut pelkästään ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	4,602	0,045	0,039	1,450
On osallistunut ammatillisen erikoistumiskoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	1,665	0,017	0,023	1,850
On suorittanut pelkästään jatko-opintoja (ref. ei ole suorittanut)	3,440	0,034	0,033	1,906
On suorittanut jatko-opintoja ja osallistunut muihin koulutuksiin (ref. ei ole suorittanut ja osallistunut)	-1,520	-0,015	0,023	1,949

Työuran alkua kuvaavat muuttajat				
Valmistumishetken tilanne, työtön (ref. työssä)	-9,653***	-0,102	0,025	1,773
Valmistumishetken tilanne, työvoiman ulkopuolella tai jokin muu (ref. työssä)	-4,316*	-0,044	0,018	1,142
Koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimisen kesto	-2,814**	-0,029	0,009	1,226
Työnantajien lukumäärä	0,892	0,009	0,005	1,597
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	0,040	0,000	0,001	1,617
Katkot työurassa				
On ollut perhevapaalla yli 6 kk (ref. ei)	-7,464***	-0,078	0,017	1,226
On ollut aiemmin työttömänä (ref. ei)	1,699	0,017	0,024	2,835
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-0,455	-0,005	0,005	1,634
Työttömyysajan keskiarvo	-2,354	-0,024	0,034	2,167
Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttajat				
Ensimmäinen työsuhte epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-4,797**	-0,049	0,017	1,560
Ensimmäisen työn työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-1,239	-0,012	0,027	4,414
Ensimmäisen työn työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-5,139	-0,053	0,029	2,373
Ensimmäisen työn työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-6,612	-0,068	0,038	1,641
Ensimmäisen työn työnantajasektori jokin muu (ref. yksityinen yritys)	5,966	0,058	0,082	1,122
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-0,453	-0,005	0,021	1,651
Ei tiedä vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	2,461	0,024	0,043	1,162
Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä jonkin verran (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	3,402	0,033	0,019	1,856
Ei pysty hyödyntämään oppimansa juuri lainkaan ensimmäisessä työssä (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	2,477	0,024	0,043	1,446
Liikkuvuutta kuvaavat muuttajat				
Asuu saman läänin alueella jo ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen	-0,055	-0,001	0,016	1,174
Ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta on sama kuin opiskelumaakunta	0,805	0,008	0,014	1,161
Nykyistä työtä kuvaavat muuttajat				
Nykyisen työsuhte epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-5,379**	-0,055	0,017	1,380
Nykyisen työn työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-7,661**	-0,080	0,027	4,395
Nykyisen työn työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-16,394***	-0,179	0,029	2,073
Nykyisen työn työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-0,530	-0,005	0,037	1,591
Nykyinen työpaikka sijaitsee Länsi-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-3,340*	-0,034	0,016	1,312

Nykyinen työpaikka sijaitsee Itä-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-1,762	-0,018	0,025	1,186
Nykyinen työpaikka sijaitsee Oulun läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-3,602	-0,037	0,028	1,182
Nykyinen työpaikka sijaitsee Lapin läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-1,584	-0,016	0,044	1,090
Nykyinen työpaikka sijaitsee ulkomailla (ref. Etelä-Suomen lääni)	2,354	0,023	0,063	1,145
Nykyisen työpaikan sijaintitieto puuttuu (ref. Etelä-Suomen lääni)	-0,804	-0,008	0,052	1,067
Nykyinen työ opetus tai kasvatust (ref. tutkimus)	12,632**	0,119	0,041	10,431
Nykyinen työ johto- tai esimiestehtävät (ref. tutkimus)	28,954***	0,254	0,043	3,474
Nykyinen työ konsultointi tai koulutus (ref. tutkimus)	14,990*	0,140	0,057	1,721
Nykyinen työ asiakastyö tai potilastyö (ref. tutkimus)	5,532	0,054	0,041	6,726
Nykyinen työ markkinointi tai myynti (ref. tutkimus)	1,254	0,012	0,078	1,456
Nykyinen työ hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävä (ref. tutkimus)	19,702***	0,180	0,049	2,139
Nykyinen työ viestintä tai mediatyö (ref. tutkimus)	27,473*	0,243	0,103	1,285
Nykyinen työ toimisto- tai esikuntatehtävät (ref. tutkimus)	7,460	0,072	0,074	1,393
Nykyinen työ taiteellinen työ (ref. tutkimus)				
Nykyinen työ lainopillinen työ (ref. tutkimus)	15,557**	0,145	0,052	6,575
Nykyinen työ kirkollinen työ (ref. tutkimus)	-14,633	-0,158	0,145	1,286
Nykyinen työ jokin muu (ref. tutkimus)	15,714*	0,146	0,063	1,491
Nykyisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-6,485*	-0,067	0,031	1,796
Ei tiedä vaadittiinko nykyisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-9,749	-0,103	0,069	1,136
Pystyy hyödyntämään oppimaansa nykyisessä työssä jonkin verran (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	-0,109	-0,001	0,020	1,904
Ei pysty hyödyntämään oppimansa juuri lainkaan nykyisessä työssä (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	2,011	0,020	0,067	1,370
Nykyinen työ koulutustaso vaativampaa (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	5,559*	0,054	0,022	1,125
Nykyinen työ koulutustaso osittain alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-10,453***	-0,110	0,025	1,223
Nykyinen työ koulutustaso selvästi alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-12,322*	-0,131	0,059	1,448

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

Model									
Summary					Change Statistics				
	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
	0,719009	0,516974	0,494018	0,256189	0,516974	22,5199	73	1536	0

LIITE 15 Lineaarisen palkkamallin kertoimet, generalistivastaajat (kokopäivätyössä olevat ja yrittäjät).

Selittävät muuttujat	(EXP (B)-1) *100	Regressio- kerroin (B)	Keski- virhe	VIF
Taustamuuttujat				
Nainen	-8,984***	-0,094	0,010	1,414
Valmistumishetken ikä	0,438***	0,004	0,001	1,380
Koulutusala eläinlääketiede (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala farmasia (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala hammaslääketiede (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala kasvatustiede (ref. humanistinen)	1,427	0,014	0,021	1,304
Koulutusala kauppatiede (ref. humanistinen)	21,279***	0,193	0,016	2,178
Koulutusala liikuntatiede (ref. humanistinen)	2,852	0,028	0,081	1,051
Koulutusala luonnontiede (ref. humanistinen)	6,836***	0,066	0,015	1,959
Koulutusala lääketiede (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala maatalous-metsätieteellinen (ref. humanistinen)	9,526***	0,091	0,024	1,260
Koulutusala oikeustiede (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala psykologia (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala taideteollinen (ref. humanistinen)	10,466	0,100	0,077	1,066
Koulutusala teknillistieteellinen (ref. humanistinen)	12,841***	0,121	0,020	1,968
Koulutusala teologia (ref. humanistinen)	-8,271*	-0,086	0,044	2,155
Koulutusala terveystiede (ref. humanistinen)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusala yhteiskuntatiede (ref. humanistinen)	8,229***	0,079	0,015	1,818
Koulutustaso (ref. alempi korkeakoulututkinto)	(..)	(..)	(..)	(..)
Koulutusmuuttujat				
On osallistunut pelkästään työnantajan järjestämään koulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	4,668***	0,046	0,013	2,443
On osallistunut työnantajan järjestämän koulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	5,609***	0,055	0,016	2,700
On osallistunut pelkästään työvoimakoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	-15,216***	-0,165	0,048	1,167
On osallistunut työvoimakoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	-7,676**	-0,080	0,029	1,258
On osallistunut pelkästään ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen (ref. ei ole osallistunut)	-1,053	-0,011	0,025	1,292
On osallistunut ammatillisen erikoistumiskoulutuksen lisäksi muihin koulutuksiin (ref. ei ole osallistunut)	-2,794	-0,028	0,017	1,510
On suorittanut pelkästään jatko-opintoja (ref. ei ole suorittanut)	-3,093	-0,031	0,019	2,135
On suorittanut jatko-opintoja ja osallistunut muihin koulutuksiin (ref. ei ole suorittanut ja osallistunut)	-2,059	-0,021	0,016	1,842

Työuran alkua kuvaavat muuttujat				
Valmistumishetken tilanne, työtön (ref. työssä)	-1,622	-0,016	0,016	1,801
Valmistumishetken tilanne, työvoiman ulkopuolella tai jokin muu (ref. työssä)	-4,080**	-0,042	0,014	1,142
Koulutustasoa vastaamattomassa työssä toimimisen kesto	-1,563**	-0,016	0,005	1,253
Työnantajien lukumäärä	0,363	0,004	0,003	1,912
Erillisten työsuhteiden lukumäärä	0,168	0,002	0,002	2,033
Katkot työurassa				
On ollut perhevapaalla yli 6 kk (ref. ei)	-3,271*	-0,033	0,013	1,203
On ollut aiemmin työttömänä (ref. ei)	-3,852*	-0,039	0,016	2,889
Työttömyysjaksojen lukumäärän keskiarvo	-1,560*	-0,016	0,006	2,322
Työttömyysajan keskiarvo	-4,607***	-0,047	0,013	2,020
Ensimmäistä työtä kuvaavat muuttujat				
Ensimmäinen työsuhde epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-4,397***	-0,045	0,011	1,744
Ensimmäisen työn työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-3,435	-0,035	0,018	3,129
Ensimmäisen työn työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-3,316*	-0,034	0,016	2,515
Ensimmäisen työn työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-3,826	-0,039	0,021	1,792
Ensimmäisen työn työnantajasektori jokin muu (ref. yksityinen yritys)	-8,404	-0,088	0,051	1,060
Ensimmäisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-4,055***	-0,041	0,012	1,694
Ei tiedä vaadittiinko ensimmäisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-2,428	-0,025	0,018	1,347
Pystyy hyödyntämään oppimaansa ensimmäisessä työssä jonkin verran (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	-0,981	-0,010	0,011	1,720
Ei pysty hyödyntämään oppimansa juuri lainkaan ensimmäisessä työssä (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	-4,683*	-0,048	0,020	1,614
Liikkuvuutta kuvaavat muuttujat				
Asuu saman läänin alueella jo ennen opintoja verrattuna nykytilanteeseen	0,423	0,004	0,010	1,109
Ensimmäisen työpaikan sijaintimaakunta on sama kuin opiskelumaakunta	1,213	0,012	0,009	1,163
Nykyistä työtä kuvaavat muuttujat				
Nykyisen työsuhde epätyypillinen (ref. tyypillinen)	-5,675***	-0,058	0,013	1,684
Nykyisen työn työnantajasektori kunta (ref. yksityinen yritys)	-3,496	-0,036	0,019	3,656
Nykyisen työn työnantajasektori valtio (ref. yksityinen yritys)	-7,587***	-0,079	0,017	2,478
Nykyisen työn työnantajasektori järjestö (ref. yksityinen yritys)	-6,164**	-0,064	0,021	1,798
Nykyinen työpaikka sijaitsee Länsi-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-9,418***	-0,099	0,011	1,235

Nykyinen työpaikka sijaitsee Itä-Suomen läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-8,008***	-0,083	0,016	1,171
Nykyinen työpaikka sijaitsee Oulun läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-3,766*	-0,038	0,017	1,267
Nykyinen työpaikka sijaitsee Lapin läänissä (ref. Etelä-Suomen lääni)	-4,571	-0,047	0,036	1,072
Nykyinen työpaikka sijaitsee ulkomailla (ref. Etelä-Suomen lääni)	9,721***	0,093	0,028	1,094
Nykyisen työpaikan sijaintitietu puuttuu (ref. Etelä-Suomen lääni)	-7,260*	-0,075	0,037	1,043
Nykyinen työ opetus tai kasvat (ref. tutkimus)	13,783***	0,129	0,021	3,819
Nykyinen työ johto- tai esimiestehtävät (ref. tutkimus)	29,261***	0,257	0,020	2,660
Nykyinen työ konsultointi tai koulutus (ref. tutkimus)	14,508***	0,135	0,025	1,732
Nykyinen työ asiakastyö tai potilastyö (ref. tutkimus)	-2,054	-0,021	0,029	1,607
Nykyinen työ markkinointi tai myynti (ref. tutkimus)	18,286***	0,168	0,025	1,915
Nykyinen työ hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävä (ref. tutkimus)	11,279***	0,107	0,018	2,903
Nykyinen työ viestintä tai mediastyö (ref. tutkimus)	0,977	0,010	0,026	1,856
Nykyinen työ toimisto- tai esikuntatehtävät (ref. tutkimus)	4,284	0,042	0,030	1,613
Nykyinen työ taiteellinen työ (ref. tutkimus)	-25,562***	-0,295	0,063	1,198
Nykyinen työ lainopillinen työ (ref. tutkimus)	10,890*	0,103	0,052	1,102
Nykyinen työ kirkollinen työ (ref. tutkimus)	12,651*	0,119	0,059	2,358
Nykyinen työ jokin muu (ref. tutkimus)	9,110***	0,087	0,024	1,801
Nykyisessä työssä ei vaadittu korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-3,187*	-0,032	0,014	1,749
Ei tiedä vaadittiinko nykyisessä työssä korkeakoulututkintoa (ref. vaadittiin korkeakoulututkinto)	-5,773**	-0,059	0,022	1,322
Pystyy hyödyntämään oppimaansa nykyisessä työssä jonkin verran (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	0,479	0,005	0,011	1,719
Ei pysty hyödyntämään oppimansa juuri lainkaan nykyisessä työssä (ref. pystyy hyödyntämään jatkuvasti)	3,518	0,035	0,025	1,554
Nykyinen työ koulutustasoa vaativampaa (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-3,595*	-0,037	0,018	1,088
Nykyinen työ koulutustasoa osittain alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-6,366***	-0,066	0,013	1,247
Nykyinen työ koulutustasoa selvästi alhaisempi (ref. työ vastaa koulutustasoa hyvin)	-13,577***	-0,146	0,026	1,466

Estimaatti on tilastollisesti merkitsevä alle 0,1 % riskitasolla (***), alle 1 % riskitasolla (**) tai alle 5 % riskitasolla (*).

Model									
Summary					Change Statistics				
	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
	0,712652	0,507873	0,496581	0,236136	0,507873	44,97417	69	3007	0